

Tawureta Munsa Fe Fɔlɔ Fɔɛ Masenyi nde yi Kitaabui xa fe ra

«Tawureta Munsa»

Tawureta Munsa findixi Alatala xa masenyi seɓexi singe nan na. Ala Xaxili Seniyenxi naxa taruxui gbegbe fi Annabi Munsa ma alako a xa e seɓe. Na taruxuie fe gbegbe masenma won be naxee bara dangi kabi dunɗa fɔɛ, han Annabi Munsa Isirayilakae xanin e xa boxi ma temui naxe.

Na birin findixi «Tawureta» nan na, naxan falaxi Eburu xui «xaranyi.» Na xaranyi tide gbo mixi birin be, barima Ala lonni belebele fima mixi ma a kui. Na lonni mu danma fe dangixi kolonfe gbansan xa ma. Won Alatala xa seriye yati toma ne na taruxuie kui.

Tawureta Munsa lanxi kitaabui suuli nan ma. Na singe xili «Fe Fɔlɔ Fɔɛ,» barima a a masenma won be dunɗa nun diine fɔlɔxi ki naxe. A firin nde xili «Isirayila xa Yetɛ Sɔtɔɛ,» barima Ala Isirayila ramini naa ne konyiya kui Misira boxi ma. A saxan nde xili «Lewikae Serɛxɛdube Bɔnsɔɛ xa Seriyɛ.» Lewi findixi Isirayila serɛxɛdubee benba nan na. Na kitaabui a masenxi a lan Isirayilakae xa sali ki naxe. A naani nde xili «Kɔnti Tife.» Isirayila naxan nabaxi kira ra, kelifɛ Misira boxi ma sigafe ra e xa boxi ma, na birin na yi kitaabui kui. A suuli nde xili «Annabi Munsa xa Masenyi Dɔnxɔɛ.» Beenun Isirayilakae

xa so e xa bɔxi ma Ala dennaxe fixi e ma, Annabi Munsa naxa a xa masenyi dɔnxɔe ti e bɛ. Na masenyi sebexi na kitaabui suuli nde kui.

«*Fe Fɔlɔ Fɔlɛ*»

Tawureta Munsa xa kitaabui singe xilixi «*Fe Fɔlɔ Fɔlɛ.*» Sora tongo suuli nan na a kui. E nɔma itaxunde dɔxo naani:

Sora 1 han 11, Dunija rafɔlɔ ki

Alatala naxa dunija daa senbe ra. Baba Adama nun Nene Mahawa findixi a xa daali dɔnxɔe nan na. A to e daa, a naxa yaamari nde fi e ma, kɔnɔ a mu bu e naxa Ala matandi. Iɓunadama tɔɔre fɔlɔ mɛnni nɛ. Kabi na temui fe birin naxa kana. Dunija xa yunubi to gbo, Ala naxa nate tongo a xa dunija halaki banbaranyi ra. Na nate kelixi a xa seniyenyi nan ma. Yunubi mu rafan Ala ma feo. Kɔnɔ Ala xa marafanyi ma, a mu tin dunija birin xa halaki. Na kui a naxa Annabi Nuha rakisi kunkui belebele kui, a nun subee mɔoli birin.

Sora 12 han 25, Annabi Iburahima xa taruxui

Alatala naxa Annabi Iburahima sugandi, a xa findi saabui fanyi ra dunija birin bɛ. A naxa barake sa a xa fe alako a xa findi si belebele ra. A man naxa saate tongo a bɛ, Kanaan bɔxi xa findi a bɔnsɔe Isirayila gbe ra.

Kɔnɔ na saate mu nu nɔma rakamalide fo Iburahima xa di sɔto. Sara to a kolon a mu nɔma di baride a xa mɔri Iburahima bɛ, a naxa a xa konyi gine Hagara fi a ma. Hagara naxa Sumayila bari Iburahima bɛ, kɔnɔ Ala mu tin Sumayila xa findi ke tongoma ra. Na kui Ala naxa a niya Iburahima nun Sara xa Isiyaga sɔto

e xa foriɲa kui. Ala naxa gbilen a xa saate ma a nu bara naxan tongo Iburahima be, a fa na saate tongo Annabi Isiyaga fan be.

Sora 26 han 36, Annabi Isiyaga nun Annabi Yaxuba xa taruxui

Annabi Isiyaga naxa guli firin soto a xa gine Rebeka saabui ra. Ala naxa a ragiri Yaxuba ma, naxan bari donxoe ra, a xa findi ke tongoma ra dangi a taara Esayu ra. Esayu to na to, a naxa wa a xunya faxafe, konɔ Yaxuba naxa a gi, a siga a nga xabile yire. Menni a naxa Raxele nun Leya doxo. E naxa di xeme fu nun firin bari a be, naxee findi Isirayila bonsoe fu nun firin xa yareratie ra.

Sora 37 han 50, Annabi Yusufu xa taruxui

Annabi Yaxuba xa di Yusufu mu nu rafan a taarae ma, barima Ala nu bara a masen a be a tan nan findima e xunyi ra. Na nan a niya e naxa a mati konyi ra Misirakae ma. Konɔ Ala naxa a ragiri Yusufu xa findi mixi belebele ra Misira boxi ma. Alatala man naxa a masen a be a tan nan fama dunɲa birin natangade xoroxoe nde ma naxan fama. Ne wuyaxi to dangi, kaame naxa sin dunɲa birin ma. Baloe nu na Misira boxi gbansan nan ma Annabi Yusufu saabui ra. Annabi Yaxuba to a xa die xee Misira baloe fende, e naxa Yusufu li naa. Na kui Annabi Yusufu naxa a xabile birin nafa Misira boxi ma alako e naxa faxa kaame ra.

Mixi noma lonni belebele sotide yi kitaabui saabui ra. Alatala a yete masenma ne yi taruxuie kui. Ala senbe gbo dangi birin na. A wama ne mixi xa tinxin. Fe jaaxi mu rafan a ma feo, a

man kiiti sama ne yunubitɔɛe ma. Kɔnɔ Ala mu tinma mixi xa halaki. A ibunadama xanuma, a wama e malife alako e xa tuubi, e xa kisi a xa marafanyi saabui ra. Na seriye masenxi «Fe Folo Fole» nan kui. Ala xa won mali na birin kolonde alako won xa findi a xa mixie yati yati ra.

Tawureta Munsa Fe Folo Fole

Duniya Fole

¹ A fole ra, Ala naxa koore nun bɔxi daa. ² Duniya mu nu yailanxi, sese mu nu na a ma. Dimi nan nu na baa birin ma, kɔnɔ Ala jengi naxan luxi alo foye nu a malintanma ye xun ma.

³ Ala naxa a masen, «Naiyalanyi xa mini.» Naiyalanyi naxa mini keren na. ⁴ Ala naxa a mato fa, na naiyalanyi fanxi. Ala naxa naiyalanyi nun dimi itaxun. ⁵ Ala naxa naiyalanyi xili sa «yanyi.» A naxa dimi xili sa «kɔɛ.» Kɔɛ naxa so, kuye naxa iba, lɔxɔɛ singe nan nu na ki.

⁶ Ala naxa a masen, «Koore walaxe xa lu bɔxi ye nun koore ye tagi.» ⁷ Na bara findi naaninyi ra bɔxi ye nun koore ye tagi. A rabaxi na ki ne. ⁸ Ala naxa yi naaninyi xili sa «koore.» Kɔɛ naxa so, kuye naxa iba, lɔxɔɛ firin nde nan nu na ki.

⁹ Ala naxa a masen, «Bɔxi ye xa malan yire keren. Xare xa maba.» A rabaxi na ki ne. ¹⁰ Ala naxa na xare xili sa «bɔxi.» A naxa na bɔxi ye xili sa «baa.» Ala naxa a mato fa, na birin fanxi.

¹¹ Ala naxa a masen, «Sansie xa mini bɔxi ma. Sansi mɔoli birin xa bula. Sansi xori naxan na a bogi kui, a bulama ne birin nun a mɔoli ra.»

A rabaxi na ki ne. ¹² Bɔxi naxa rafe sansi mooli birin na, a bogi nun a sansi xori na a bili ma, na fan birin nun a mooli. Ala naxa a mato fa, na birin fanxi. ¹³ Kɔe naxa so, kuye naxa iba, lɔxɔe saxan nde nan nu na ki.

¹⁴ Ala naxa a masen, «Yanbasee xa lu koore ma, yanyi nun kɔe itaxunfe ra. Waxati birin kolonma yanbasee saabui nan na. Xi yo xi, je yo je a kolonma yanbasee nan saabui ra. ¹⁵ Yanbase na koore ma bɔxi iyalanse nan na.» A rabaxi na ki ne.

¹⁶ Ala naxa naiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo, na xa yanyi yaamari raba. Naxan xurun, na xa kɔe yaamari raba. A naxa tunbuie fan nafala. ¹⁷ Ala naxa yanbasee sa koore ma alako e xa bɔxi iyalan, ¹⁸ e xa yanyi nun kɔe yaamari raba, e xa dimi nun naiyalanyi rafatan. Ala naxa a mato fa, a birin fanxi. ¹⁹ Kɔe naxa so, kuye naxa iba, lɔxɔe naani nde nan nu na ki.

²⁰ Ala naxa a masen, yexɛe xa ye ramaxa. Xɔnie xa jere koore ma. ²¹ Ala naxa yexɛ xungbe mooli birin daa a nun nimase naxan birin na ye xɔɔra. A naxa xɔni mooli birin fan daa. Ala naxa a mato fa, a birin fanxi. ²² Ala naxa barake sa e xa fe. A naxe, «Wo xa wuya, wo xa yiriwa alako yexɛe xa wuya baa ma. Xɔnie fan xa gbo bɔxi ma.» ²³ Kɔe naxa so, kuye naxa iba, lɔxɔe suuli nde nan nu na ki.

²⁴ Ala naxa a masen, «Nimasee mooli birin xa lu bɔxi ma: xurusee, bubusee, a nun buurunyi subee.» A rabaxi na ki ne. ²⁵ Ala naxa buurunyi subee mooli birin daa, a naxa xurusee mooli birin daa, a naxa bubusee mooli birin daa. Ala naxa a mato fa, a birin fanxi.

²⁶ Ala naxa a masen, «Won xa adama daa, won xa won foxi lu a ma. A xa yaamari raba yexee xun ma, xonie xun ma, xurusee xun ma, boxi xun ma, a nun bubusee xun ma.» ²⁷ Ala naxa adama daa gine nun xeme, a a foxi lu e ma. ²⁸ Ala naxa barake sa e xa fe. A naxe, «Wo xa wuya, wo xa yiriwa alako boxi xa rafe. Wo xa yaamari raba boxi xun ma, yexee xun ma, xonie xun ma, bubusee xun ma.»

²⁹ A naxe, «N bara sansi birin nun sansi bogi birin fi wo ma baloe ra. ³⁰ N bara sansi birin fi sube birin ma naxan na boxi ma, a nun xoni birin ma, a nun bubuse birin ma, nimase birin ma naxee jengima. Sansi birin bara findi e baloe ra.» A rabaxi na ki ne. ³¹ Ala naxa a xa daalise birin mato fa, a fanxi han. Koe naxa so, kuye naxa iba, loxoe senni nde nan nu na ki.

2

¹ Koore, boxi, nun se birin daa ki nan nu na ki. ² Loxoe solofere nde Ala xa wali naxa kamali. A naxa a malabu. ³ Ala naxa tide sa na loxoe solofere nde ma, a xa findi loxoe seniyenxi ra barima a a malabu na loxoe ne a xa wali kamalixi xa fe ra.

Baba Adama nun Nene Mahawa

⁴ Taruxui nan ya, duniya daaxi ki naxe. Marigi Alatala boxi nun koore daa temui naxe, ⁵ fotonyi yo mu nu na. Sansi yo mu nu na naxan bulaxi boxi ma barima Marigi Alatala mu nu tune ye ragoroxi sinden. Adama fan mu nu na naxan boxi rawalima, ⁶ kono ye nu luma mini ra boxi bun, a fa yensen ye yire birin ma.

⁷ Marigi Alatala naxa adama yailan bende ra. Na dangi xanbi a naxa nii raso a fate a ꝑœ kui. A findi adama ra na ki ne.

⁸ Na xanbi Marigi Alatala naxa yire fanyi yailan sogetede mabiri. Na yire xili «Eden.» A naxa adama lu menni. ⁹ Marigi Alatala naxa wuri mooli birin nabula menni, wuri tofanyie, wuri naxee bogi fan a don daaxi ra. Na yire tagi wuri firin nu na. Keren xili «Simaya wuri.» Boore xili «Fe fanyi nun fe ꝑaaxi kolon wuri.»

¹⁰ Xure naxan ye rasoxi Eden kui sansie be, a to dangixi, a itaxunxi doxo naani ra. ¹¹ Na singe xili Pison. Na nan dangima Hawila boxi birin ma, xεema na dennaxe. ¹² Na xεema fan. Wuri ye xiri ꝑoxunme fan na na, a nun geme tofanyi naxan xili onixi. ¹³ Na xure firin nde xili Gixon. Na nan dangima Kusi boxi birin ma. ¹⁴ Na xure saxan nde xili Tigiri. Na nan dangima Asuri boxi ma a sogetede biri ra. Na xure naani nde xili Efirati.

¹⁵ Marigi Alatala naxa adama rasabati Eden, alako a xa no na yire rawalide, a man xa meeni na ma. ¹⁶ Marigi Alatala naxa yaamari so adama yi ra, a naxe, «I no ma yi wuri bogi birin donde naxan na Eden kui, ¹⁷ konɔ i naxa <Fe fanyi nun fe ꝑaaxi kolon wuri> bogi don de, barima i nu na don, i faxama ne.» ¹⁸ Marigi Alatala naxa a fala, «A mu fan xeme xa lu be a keren. N fama malima fanyi daalide a be.»

¹⁹ Buurunyi sube birin nun xoni birin Marigi Alatala naxan daalixi bende ra, a naxa e xanin adama xon ma a xa e xili sa. Adama xili naxee sa e xun ma, nee naxa findi e xilie ra. ²⁰ A naxa

xuruse birin, xoni birin, a nun buurunyi sube birin xili sa.

Kono na waxati Adama mu a malima fanyi sotoxi sinden. ²¹ Marigi Alatala naxa xi xoli radangi a ma. A naxa a raxi a fanyi ra. A to xi, Marigi Alatala naxa a ganyanyi xori keren ba, a fa menni ragali. ²² Na xanbi, Marigi Alatala naxa Adama ganyanyi xori findi gine ra, a fa na gine fi Adama ma.

²³ Adama naxa a fala, «Yi gine fatanxi n xori nun n sube nan na. A xili ne <gine>, barima a minixi xeme ne i.» ²⁴ Na fe na a toxi, xeme fama ne kelide a baba nun a nga xun ma, a maso a xa gine ra, e findi keren na. ²⁵ Xeme nun a xa gine mageli nan nu a ra, kono na fe yaagi mu nu e ma.

3

Yunubi singe

¹ Boximase nan nu koota Marigi Alatala xa daalise birin be. A naxa gine maxorin, «Ala a fala ne wo be a wuri bogi naxan birin na Eden kui, a wo naxa a sese don? Nondi na a ra?» ² Gine naxa a yaabi, «Wuri naxee na Eden kui, muxu noma e birin bogi donde, ³ kono wuri naxan na Eden tagi, muxu mu noma na tan bogi donde, muxu mu noma makorede a ra yete yati, xa na mu a ra muxu faxama ne.» ⁴ Boximase naxa a fala gine be, «Ade, wo mu faxama. ⁵ Ala a kolon, wo na a don, wo ya rabima ne. Wo fama fe fanyi nun fe jaaxi kolonde alo Ala yete.»

⁶ Gine to wuri bogi to, a tofan, a fan donse ra, a fan xaxili sotose ra, a naxa keren ba, a don, a

nde so a xa m̄ori yi, e nun naxan nu a ra. Na fan naxa a don. ⁷ Na waxati e yae naxa rabi. E naxa a kolon, e mageli nan nu a ra. E naxa x̄ore burex̄e denbe e boore ra, e e yete sutura a ra.

⁸ Na xanbi, xeme nun a xa gine naxa Marigi Alatala p̄ere xui me nunmare ra. E naxa e n̄oxun wurie xanbi ra. ⁹ Marigi Alatala naxa xili ti, «Adama, i na minden?» ¹⁰ Adama naxa a yaabi, «N bara i xui me Eden kui, k̄on̄o n bara gaaxu, barima n mageli na a ra. Na nan a ra, n nan n n̄oxunxi.» ¹¹ Marigi Alatala naxa a max̄orin, «Nde a masenxi i be i mageli na a ra? Ka i bara na wuri bogi don ba, n naxan ma fe fala i be i naxa a don?» ¹² Adama naxe, «I gine naxan fixi n ma, na nan yi wuri bogi so n yi ra, n naxa a don.»

¹³ Na xanbi, Marigi Alatala naxa gine max̄orin, «I yi rabaxi munfe ra?» Gine naxa a yaabi, «B̄oximase bara n madaxu han n bara na wuri bogi don.»

¹⁴ Awa, Marigi Alatala naxa a fala b̄oximase be, «I to bara yi raba, awa, n fan n bara i danka xuruse nun buurunyi sube birin ya ma. I findima bubuse nan na i furi fari. I xube nan donma i xa dunijeigiri kui. ¹⁵ N bara depaaxui raso i tan nun gine tagi. N bara a raso i xa die nun a xa die tagi. Gine xa di i xunyi butuxunma ne. I fan a tingilinyi xinma ne.»

¹⁶ Marigi Alatala naxa a fala gine be, «I fan, n i t̄or̄oma ne i xa di bari kui. Na t̄ore gboma ne. I birama ne i xa m̄ori f̄oxo ra, a i yamari.»

¹⁷ Marigi Alatala naxa a fala Adama be, «I bara bira i xa gine f̄oxo ra. I bara na wuri bogi don,

n naxan ma fe fala i be, i naxa a don. Yakosi n bara boxi danka i xa fe ra. I tooroma ne baloe sotode i xa duniyeigiri kui. ¹⁸ N tunbe nun baagi raminima ne boxi ma, i baloe sotoma xe nan ma. ¹⁹ I baloe sotoma i yilenfure nan na han i gbilenma bende temui naxe i rafalaxi naxan na. Bende nan i ra, i man gbilenma na bende ne.»

²⁰ Adama naxa a xa gine xili sa «Mahawa,» barima a findima ne mixi birin nga ra.

²¹ Marigi Alatala naxa dugi kiri daaxie dege Adama nun a xa gine be, a naxa e ragoro e ma.

²² Marigi Alatala naxa a masen, «Adama bara fe fanyi nun fe paaxi tagi raba kolon alo won tan. A mu daxa a xa simaya wuri bogi don, xa na mu a ra a mu faxama.» ²³ Marigi Alatala naxa a ramini Eden, a xa boxi rawali Ala a daaxi naxan na. ²⁴ A Adama keri xanbi, Marigi Alatala naxa malekee yaamari, e xa ti Eden sogetede biri ra. E xa nu santidegema te daaxi malintan, na simaya wuri kantade.

4

Kabila nun Habila

¹ Adama nun Mahawa to kafu, Mahawa naxa teege. E naxa di soto naxan xili Kabila. Mahawa naxe, «Alatala bara n mali di xeme sotofe ra.» ² Na xanbi Mahawa naxa Kabila xanbi-ratoo xemema soto naxan xili Habila. Xuruse demadonyi nan nu Habila ra. Boxi rawali nan nu Kabila ra.

³ Na temui to dangi, Kabila naxa fa sansi bogi fangadama ra serexe bade Alatala be. ⁴ Kono Habila naxa fa xuruse di singee ra nun e ture. Habila nun a xa serexe naxa rafan Alatala ma,

⁵ kɔnɔ Kabila nun a xa sɛrɛxɛ mu nu rafan Alatala ma. Alatala mu a ya ti Kabila xa sɛrɛxɛ ra. Na na a ra, Kabila naxa xɔnɔ, a yatagi naxa masara.

⁶ Na xanbi Alatala naxa Kabila maxɔrin, «I xɔnɔxi munfe ra? I yatagi masaraxi munfe ra? ⁷ Xa i fe fanyi raba, n na tongoma nɛ, kɔnɔ xa i fe jaaxi raba, Sentanɛ i ratantanma nɛ. I kata, i xa i yetɛ ba a yi ra.»

⁸ Kabila naxa a fala a xunya bɛ, «Won xɛɛ xɛ ma.» E to so xɛ ma, Kabila naxa a xunya Habila suxu, a naxa a faxa. ⁹ Na xanbi Alatala naxa Kabila maxɔrin, «I xunya Habila na minden?» A naxa a yaabi, «N mu a kolon. Fo n xa mɛɛni n xunya ma?» ¹⁰ Alatala naxa a fala, «I munse rabaxi? N na i xunya wuli gbelegbele xui mɛfe keli bɔxi ma. ¹¹ N bara i danka barima i bara i xunya faxa. N i kerima nɛ yi bɔxi ma i xunya wuli na dennaxɛ. ¹² I na bɔxi rawali, i mu baloe sotoma. I findima jɛrɛti nan na.»

¹³ Kabila naxa Alatala yaabi, «Na jaxankate gbo n tan bɛ. ¹⁴ Xa i bara n kerɪ yi bɔxi ma to, won tagi ikuyama nɛ. N findima jɛrɛti nan na. Mixi naxan na sa n to, a n faxama nɛ.» ¹⁵ Alatala naxa a yaabi, «Ade, xa mixi yo i faxa, n i gbɛjɔxɔma nɛ dɔxɔ solofere.» Alatala naxa tɔnxuma sa Kabila ma alako xa naxan sa a to a naxa nɔ a gereɛde.

¹⁶ Na temui Kabila naxa a makuya Alatala ra. A naxa sabati Nodi bɔxi ma Eden fuge ra. ¹⁷ Kabila nun a xa ginɛ naxa kafu. A xa ginɛ naxa tɛɛɛɛ, a naxa di soto naxan xili Enoki. Kabila nu na taa tife. A naxa a xa di xili sa na taa xun ma.

¹⁸ Enoki naxa Iradi soto. Iradi, Mexuyayeli baba na a ra. Mexuyayeli, Metusayeli baba na a ra. Metusayeli, Lameki baba na a ra. ¹⁹ Lameki naxa ginε firin soto, keren xili Ada, boore xili Silahi. ²⁰ Ada naxa Yabala soto. Yabala, xuruse demadonyie nun kiri banxi kanyie baba na a ra. ²¹ Yabala xunya xili Yubali. Yubali, kora bonboεε nun xule fee baba na a ra.

²² Silahi fan naxa di soto. A xili Tubali Kabila. Xabui nan nu a tan na. Walise wure gbeeli nun wure daaxi mooli birin xabui nan nu a ra. Tubali Kayini xunya ginεma xili Nama.

²³ Lameki naxa a fala a xa ginεε be, «Ada nun Silahi wo xa wo haake to n be. Lameki xa ginεε, wo xa wo tuli mati n ma woyenyi ra.

N bara xεmε nde faxa gberoxoε ra.

N bara na segetala faxa barima a bara n maxono.

²⁴ Xa mixi solofere nan faxama Kabila gberoxoε ra,

mixi tongo solofere nun solofere nan faxama n tan Lameki gberoxoε ra.»

²⁵ Adama nun a xa ginε naxa kafu. Mahawa naxa di soto naxan xili Seti. A bara na xili sa a xa di xun ma barima Ala bara a xa di Habila noxoε so a yi ra Kabila naxan faxa. ²⁶ Seti fan naxa di soto naxan xili Enosi.

Na waxati mixie naxa Alatala maxandi folo.

5

Adama han Nuha

¹ Adama nun a bonsoε xa taruxui nan ya. Ala to ibunadama die daa, a naxa a foxi lu e ma. ² A naxa e daa xεmε nun ginε. A barake sa e ma. A e xili sa «adama.» ³ Adama to bu je kεmε je tongo

saxan, a naxa di soto a yete misaali ra. A naxa a xili sa Seti. ⁴ Seti xa bari dangi xanbi, Adama naxa bu je keme solomasaxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto. ⁵ Adama xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je tongo saxan. Na xanbi a naxa faxa.

⁶ Seti to bu je keme je suuli, a naxa findi Enosi baba ra. ⁷ Enosi xa bari dangi xanbi, Seti naxa bu je keme solomasaxan je solofere. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto. ⁸ Seti xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je fu nun firin. Na xanbi a naxa faxa.

⁹ Enosi to bu je tongo solomanaani, a naxa findi Kenan baba ra. ¹⁰ Kenan xa bari dangi xanbi, Enosi naxa bu je keme solomasaxan je fu nun suuli. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto. ¹¹ Enosi xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je suuli. Na xanbi a naxa faxa.

¹² Kenan to bu je tongo solofere, a naxa findi Mahalaleli baba ra. ¹³ Mahalaleli xa bari dangi xanbi, Kenan naxa bu je keme solomasaxan je tongo naani. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto. ¹⁴ Kenan xa simaya naxa siga je keme solomanaani nun je fu. Na xanbi a naxa faxa.

¹⁵ Mahalaleli to bu je tongo senni a nun suuli, a naxa findi Yeredi baba ra. ¹⁶ Yeredi xa bari dangi xanbi, Mahalaleli naxa bu je keme solomasaxan je tongo saxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto. ¹⁷ Mahalaleli xa simaya naxa siga je keme solomasaxan nun je tongo solomanaani nun suuli. Na xanbi a naxa faxa.

¹⁸ Yeredi to bu je keme je tongo senni a nun firin, a naxa findi Enoki baba ra. ¹⁹ Enoki

xa bari dangi xanbi, Yeredi naxa bu ꞑe keme solomasaxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto. ²⁰ Yeredi xa simaya naxa siga ꞑe keme solomanaani nun ꞑe tongo senni a nun firin. Na xanbi a naxa faxes.

²¹ Enoki to bu ꞑe tongo senni a nun suuli, a naxa findi Metusela baba ra. ²² Metusela xa bari dangi xanbi, Enoki naxa bira Ala foxo ra ꞑe keme saxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

²³ Enoki xa simaya naxa siga ꞑe keme saxan nun ꞑe tongo senni a nun suuli. ²⁴ Enoki naxa bira Ala foxo ra. Na xanbi a mu lu na sonon, barima Ala bara a xanin.

²⁵ Metusela to bu ꞑe keme ꞑe tongo solomasaxan a nun solofere, a naxa findi Lameki baba ra. ²⁶ Lameki xa bari dangi xanbi, Metusela naxa bu ꞑe keme solofere ꞑe tongo solomasaxan a nun firin. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto. ²⁷ Metusela xa simaya naxa siga ꞑe keme solomanaani nun ꞑe tongo senni a nun solomanaani. Na xanbi a naxa faxes.

²⁸ Lameki to bu ꞑe keme ꞑe tongo solomasaxan a nun firin, a naxa di soto. ²⁹ A naxa a xili sa Nuha. A naxa a fala, «A fama won malide won ma toore nun won ma wali kui, won naxan nabama boxi ma Alatala bara dennaxe dankaxa.»

³⁰ Nuha xa bari dangi xanbi, Lameki naxa bu ꞑe keme suuli ꞑe tongo solomanaani a nun suuli. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto. ³¹ Lameki xa simaya naxa siga ꞑe keme solofere nun ꞑe tongo solofere a nun solofere. Na xanbi a naxa faxes.

³² Nuha to bu ꞑe keme suuli, a naxa findi Semi, Hami, nun Yefeti baba ra.

6

Ala dunija halaki ki naxe

¹ Na temui xemæe nun e xa di ginæe naxa wuya folo. ² Ala xa malekæe naxa yabu yi di ginæe ra e xa tofanyi ma. Malekæe naxa ndee sugandi, e naxa e findi e xa ginæe ra.

³ Na xanbi, Alatala naxa a fala, «N mu tinma nii xa bu adama fate abadan, barima daalise na a ra. A mu dangima je kemæ je moxoþen na.»

⁴ Na waxati, a nun waxati naxan fa na xanbi ra, nabiyoro bonsoe nu na dunija ma. Na malekæe nun na di ginæe nan nee barixi. Geresoe bele-belee nun xili xungbe kanyie nan nu nabiyoro bonsoe ra.

⁵ Alatala naxa a to adama bara kobi. Temui birin a xa maþoxunye findixi a kobi nan na. ⁶ Na naxa Alatala tooro han a bara a yeþe maxorin munfe ra a adama daaxi. Na fe naxa a boþe tooro ki fanyi. ⁷ Alatala naxa a fala, «Adama birin n naxan daaxi, n na birin tongoma ne dunija ma. Mixi yo, sube yo, bubuse yo, xoni naxan þerema koore ma yo, n na birin tongoma ne dunija ma, barima n bara nimisa adama daafe ra.» ⁸ Kono Nuha tan nu rafan Alatala ma.

Nuha xa kunkui banbanyi

⁹ Nuha xa taruxui nan ya. Nuha nu findixi tinxintoe nun seniyeþe nan na na waxati mixie tagi. A nu birama Ala nan foxo ra. ¹⁰ Di saxan nan nu Nuha yi ra: Semi, Hami, nun Yefeti.

¹¹ Dunija nu bara kana Ala ya i, a xa fe þaaxi nu bara gbo ye. ¹² Ala naxa dunija to, a kanaxi, mixi birin fe þaaxi rabafe. ¹³ Na kui Ala naxa a

masen Nuha be, «N wama adama birin tongofe dunija ma, barima dunija bara kobi a jaaxi ra. N wama adama birin nun dunija birin kanafe. ¹⁴ A lanma i xa kunkui banban wuri ra, naxan xili goferi. Konkoe xa lu a kui. Dole xa sa a kui nun a fari. ¹⁵ I xa a yailan yi ki: I xa kunkui rakuya kanke ya tongo senni nun solofere a nun a tagi. I xa a igbo kanke ya fu nun keren. I xa a ite kanke ya senni nun a tagi. ¹⁶ I xa kunkui xunyi yailan, nongon ya keren xa lu kunkui xunyi nun kunkui de kiri tagi. I xa naade ti a sesti keren ma. I xa a kui rabagan doxo saxan.»

¹⁷ «Na xanbi n tan fama ye radinde dunija ma. A mixi birin sonto. Nimase birin faxama ne. ¹⁸ Kono n bara saate tongo i be. I soma ne yi kunkui kui, i tan nun i xa die, a nun i xa gine, a nun i xa die xa ginee. ¹⁹ I xa fa nimase mooli birin firin firin na, xeme nun gine. Na nan a toma e kisima. ²⁰ Xoni bonsoe birin firin firin, sube bonsoe birin firin firin, bubuse bonsoe birin firin firin, e fama i xon, i xa e rakisi. ²¹ I xa donse mooli birin baki kunkui kui. I xa sa a ragata i tan be a nun e fan be.»

²² Nuha naxa a birin naba Ala naxan masenxi a be.

7

Banbaranyi Belebele

¹ Alatala naxa a masen Nuha be, «So kunkui kui, i tan nun i xa denbaya birin, barima i tan tinxintoe nan i ra yi waxati mixie tagi. ² Sube radaxaxi birin, i xa xeme solofere nun gine solofere baki. Sube raharamuxi birin, i xa xeme

keren nun ginε keren baki. ³ Xoni fan a mooli birin, i xa xeme solofere nun ginε solofere baki. Na kui sube mooli birin xa no lude dunija ma banbaranyi dangi xanbi.»

⁴ «Xi solofere na dangi, n tune ragoroma boxi ma. Xi tongo naani tune fama koε nun yanyi. Nimase birin n naxan daaxi, na birin sontoma ne.» ⁵ Nuha naxa na birin naba Alatala naxan masen a be.

⁶ Na tune fama temui naxe, Nuha xa simaya nu na je keme senni. ⁷ Nuha yo, a xa ginε, a xa die nun nee fan xa ginεe, e birin naxa e gi ye ma, e sa so kunkui kui. ⁸ Sube radaxaxie, sube raharamuxie, xonie, nun bubusee, e birin ⁹ naxa siga Nuha xon ma kunkui kui, xeme nun ginεe, e sa so kunkui kui alo Ala Nuha yamarixi ki naxe.

¹⁰ Xi solofere dangi xanbi, na banbaranyi naxa din dunija ma. ¹¹ Nuha xa simaya nu na je keme senni, kike firin, xi fu a nun solofere. Na loxoε ye naxan na boxi bun ma, na naxa te folo, ye naxan na koore ma, na fan naxa goro folo. ¹² Tune naxa bira boxi ma xi tongo naani. Koε a nun yanyi, tune fama.

¹³ Na loxoε, Nuha nun a xa die, Semi, Hami, Yefeti, a xa ginε, nun a xa di saxanyie xa ginεe, e birin naxa so kunkui kui. ¹⁴ Buurunyi sube bonsoε birin, xuruse bonsoε birin, bubuse bonsoε birin, a nun xoni bonsoε birin, e naxa so kunkui kui. ¹⁵ Daalise naxan birin jengima, a firin firin, e naxa fa Nuha xon ma, e sa so kunkui kui. ¹⁶ Nimase birin, xeme nun ginε, e soxi ne kunkui kui alo Ala Nuha yamarixi ki naxe. Na xanbi Alatala naxa naade balan.

17 Xi tongo naani banbaranyi tema. A naxa kunkui ite. 18 Ye to gbo boxi ma, kunkui naxa dɔxɔ ye fari. 19 Ye naxa te han a naxa geya birin makoto dunija ma. 20 Ye naxa dusu geya xun han kanke ya solofere nun a tagi. 21 Nimase naxan birin nu jɛrɛma dunija ma, e birin naxa faxa: xɔnie, xurusee, buurunyi subee, bubusee, a nun adamadie. 22 Nimase naxan birin jɛngima xare ma, e birin naxa faxa. 23 Ala naxa nimase birin ba dunija ma. Nimase birin naxa faxa: adamadie, xurusee, bubusee, a nun xɔni naxee jɛrɛma koore ma, fo Nuha keren, a nun naxee nu na a xun ma kunkui kui. 24 Banbaranyi naxa din dunija ma xi kemɛ xi tongo suuli.

8

Banbaranyi jɔnyi

1 Kɔnɔ Ala naxa ratu Nuha ma, a nun buurunyi sube nun xuruse naxee nu na a xun ma kunkui kui. Ala naxa foye radin dunija ma, ye fa xɔri folɔ. 2 Ye naxan nu kelima boxi bun ma, na naxa dan. Ye naxan nu kelima koore ma, na fan naxa dan. 3 Lɔxɔ yo lɔxɔ fo nde ba ye ra. Xi kemɛ xi tongo suuli kamali xanbi, nde naxa ba ye ra ki fanyi ra. 4 Kike solofere, xi fu nun solofere nde, kunkui naxa dɔxɔ geyae fari, geya naxee na Ararati boxi ma. 5 Kike fu xi keren kamali xanbi, geyae fari naxa maba.

6 Xi tongo naani dangi xanbi, Nuha naxa wunderi rabi naxan na kunkui ma. 7 A naxa xaxa bɛɛnin, a nu siga, a nu fa, han ye naxa xurun. 8 Na xanbi a naxa ganbɛ bɛɛnin, a xa kolon xa ye bara xɔri. 9 Kɔnɔ na ganbɛ naxa yire mato, santide

mu na, barima ye dinxi dunija birin ma. A naxa gbilen Nuha yire. Nuha naxa ganbe tongo, a a raso kunkui kui.

¹⁰ A naxa mame ti han xi solofere, a man naxa ganbe bejin a firin nde. ¹¹ Nunmare, ganbe naxa gbilen Nuha yire, oliwi wuri jingi suxuxi a dekole ra. Na kui Nuha naxa a kolon ye bara ba dunija ma. ¹² A naxa mame ti xi solofere. A naxa ganbe bejin a saxan nde, kono ganbe mu gbilen.

¹³ Nuha xa simaya to siga je keme senni nun je keren, kike keren, xi keren, banbaranyi fa non dunija ma. Nuha to kunkui xunyi ba naa, a naxa a to xare bara maba. ¹⁴ Kike firin xi moxoren a nun solofere to dangi, boxi nu bara xara a fanyi ra. ¹⁵ Ala naxa a masen Nuha be, ¹⁶ «Wo mini kunkui kui, i tan nun i xa gine, i xa die nun e xa gine. ¹⁷ I xa nimase birin namini kunkui kui: xonie, subee, bubusee, alako e xa yiriwa, e xa wuya dunija ma.» ¹⁸ Na temui Nuha naxa mini fa, a nun a xa die, a xa gine, nun a xa die xa gine. ¹⁹ Subee fan naxa mini, a nun bubusee, nun xonie. Nimase bonsoe birin naxa mini e xati xati ma.

²⁰ Na xanbi, Nuha naxa serexebade yailan Alatala be. A naxa sube nun xoni radaxaxi ndee tongo, a nee ba serexe gan daaxi ra. ²¹ Na tuuri to te, Alatala naxa na gan xiri me. A naxa rafan a ma. A naxa a fala a boje ma, «N mu boxi dankama sonon adama xa fe ra, barima n na kolon adama boje mu fan kafi a dimedi temui. N mu nimase birin sontoma sonon alo n na singe raba ki naxe. ²² Sansi si temui nun sansi xaba temui, xinbeli nun kuyefure, sogofure nun jeme,

yanyi nun kɔɛ, n mu na bama sɔnɔn han duniya jɔn.»

9

Ala xa saate Nuha be

¹ Na dangi xanbi Ala naxa barake sa Nuha nun a xa die xa fe. A naxa a masen e be, «Wo xa wuya, wo xa yiriwa, wo xa gbo boxi ma. ² Sube naxee na duniya ma nun xoni naxee na koore ma, e gaaxuma ne wo ya ra. Bubuse naxee na boxi ma nun yexe naxee na baa ma, e e gima ne wo ya ra. N bara e birin sa wo sago, ³ n bara e birin findi baloe ra wo be alo sansie n naxan singe fi wo ma donse ra.»

⁴ «Kɔnɔ wo naxa sube don, naxan wuli mu baxi, barima a wuli findixi sube nii nan na. ⁵ Sube yo naxan wo nii bama, xa na mu a ra mixi yo naxan a boore adamadi nii bama, na kanyi nan gbe na na nii kote sare ra.

⁶ Mixi naxan adamadi nii bama,
mixi nan na kanyi fan nii bama,
barima Ala foxi bara lu adama ma.

⁷ Wo xa wuya, wo xa yiriwa, wo xa gbo boxi ma.»

⁸ Na xanbi Ala naxa a masen Nuha nun a xa die be, ⁹ «N bara saate tongo wo nun wo xa die be, ¹⁰ a nun nimase naxan birin nu na kunkui kui: xonie, xurusee, buurunyi subee, nimase naxan birin na duniya ma. ¹¹ N bara saate tongo wo be, banbaranyi tan mu nii birin bama sɔnɔn, a mu duniya birin kanama fa.» ¹² Ala naxa a masen, «N bara saate tongo wo nun nimase birin be, saate naxan mu kanama abadan. ¹³ Saate tonxuma nan ya, n senkui masenma ne koore

ma. ¹⁴ Xa n bara kunda sa koore ma, na senkui minima ne. ¹⁵ Na temui n natuma ne saate xa fe ma, n saate naxan tongoxi wo nun nimase birin be. N mu nii birin bama dunija ma banbaranyi ra sonon. ¹⁶ Senkui na mini koore ma, n na toma, n natuma saate xa fe ma, saate naxan mu kanama abadan, n saate naxan tongoxi wo nun nimase birin be naxee na dunija ma.» ¹⁷ Ala naxa a masen Nuha be, «Saate tonxuma nan ya, n na saate naxan tongoxi nimase birin be.»

¹⁸ Nuha xa di naxee kelixi kunkui kui, e xili Semi, Hami, Yefeti. Hami findixi Kanaankae baba nan na. ¹⁹ Dunija mixi birin fatanxi Nuha xa di saxanyie nan na.

²⁰ Nuha to xe rawali folo, a naxa weni sansi si. ²¹ Na sansi to bogi, Nuha naxa weni yailan. A to siisi na ra, a naxa a sa kiri banxi kui a mageli. ²² Kanaankae benba Hami to a baba mageli to, a naxa na fala a taarae be. ²³ Na kui Semi nun Yefeti naxa dugi tongo fa, e so e baba xun e xanbi xanbi ma. E naxa dugi felen e baba ma, e mu e ya ti e baba mageli ra.

²⁴ Nuha xun to maboo a ra, a naxa keli, a naxa a kolon fa a xa di donxoe naxan nabaxi a ra. ²⁵ Nuha naxa a fala, «N bara Kanaan danka. A xa findi konyi birin donxoe ra a taarae be.» ²⁶ A man naxa a fala, «N bara Semi Marigi Alatala matoxo.

Kanaan xa findi Semi xa konyi ra.

²⁷ Ala xa Yefeti xa boxi gbo, a xa lu Semi xa niini bun ma, Kanaan xa findi a xa konyi ra.»

²⁸ Banbaranyi dangi xanbi, Nuha naxa bu dunija ma je keme saxan je tongo suuli. ²⁹ Nuha xa

simaya to ꝑε kεmε solomanaani ꝑε tongo suuli li, a naxa laaxira.

10

Semi, Hami, nun Yefeti tolobitεε

¹ Nuha xa die, Semi, Hami, nun Yefeti xa taruxui nan ya, a nun e fan xa die e naxee soto banbaranyi dangi xanbi.

² Yefeti xa die xilie nan ya: Gomeri, Magogo, Madayi, Yawani, Tubali, Meseki, Tirasi. ³ Gomeri xa die xilie nan ya: Asikenasi, Rifati, Togarama.

⁴ Yawani xa die xilie nan ya: Elisaha, Tarasisi, Kitimi, Rodanimi. ⁵ Yefeti xa mixie naxa sabati baa dε ra e xabile ki ma, kankan nun a gbe xui. E naxa findi si doxo wuyaxi ra e xa boxi ma.

⁶ Hami xa die xilie nan ya: Kusi, Misira, Puti, Kanaan. ⁷ Kusi xa die xilie nan ya: Seba, Hawila, Sabata, Raama, Sabiteka. Raama xa die xilie nan ya: Seeba, Dedan. ⁸ Nimirodi geresoe belebele nan nu a ra. A baba xili Kusi. ⁹ Nimirodi man findi koyinma belebele ra Alatala ya i. Mixie nu a falama, «Koyinma belebele nan Nimirodi ra Alatala ya i.»

¹⁰ A xa mangeya taa singee findi Babilon, Ereki, Akadi, nun Kalene nan na, naxee nu na Sinari boxi ma. ¹¹ A naxa keli Sinari, a siga Asiriya boxi ma. Menni a naxa taae ti naxee xili Ninewe, Rehoboti, Iri, Kala,

¹² nun Resen, taa belebele naxan na Ninewe nun Kala tagi. ¹³ Misira naxa findi Ludukae, Anamikae, Lehabakae, Nafatu, ¹⁴ Patirusukae, Kasaluxukae, (Filisitakae keli dennaxε), a nun Kafatorokae benba ra. ¹⁵ Kanaan naxa findi yi mixie baba ra: Sidonkae, a xa di singe,

Xitikae, ¹⁶ Yebusukae, Amorigae, Girigasakae, ¹⁷ Hiwikae, Arakikae, Sinikae, ¹⁸ Arawadakae, Semarakae, nun Xamatakae. Bɔnsɔɛ naxan birin keli Kanaan, e naxa yensen ye. ¹⁹ Kanaan xa naaninyi naxa keli Sidon sigafe Gerara, a naxa siga han Gasa, a dangi Sodoma, Gomora, Adamaha, nun Seboyimi ra, a siga han Lasa. ²⁰ Hami xa mixie nan ya e xabile ki ma, kankan nun a gbe xui. E naxa findi si dɔxɔ wuyaxi ra e xa bɔxi ma.

²¹ Yefeti xunya Semi fan naxa die sɔtɔ. Eberi xa die benba nan na Semi ra. ²² Semi xa die xilie nan ya: Elama, Asuri, Arafaxadi, Ludu, nun Arami. ²³ Arami xa die xilie nan ya: Usi, Xulu, Geteri, nun Meseki. ²⁴ Arafaxadi naxa findi Selaha baba ra. Selaha naxa findi Eberi baba ra. ²⁵ Eberi naxa di firin sɔtɔ. Keren xili Pelegi. Na nan falaxi «maitaxunyi,» barima Ala dunija mixie itaxun na waxati nɛ. A xunya xili Yokatan. ²⁶ Yokatan xa die xilie nan ya: Alomodadi, Selefa, Hasaramawete, Yera, ²⁷ Hadorami, Usali, Dikila, ²⁸ Obala, Abimaye, Seeba, ²⁹ Ofiri, Hawila, nun Yobabo. Yokatan naxa na die birin sɔtɔ. ³⁰ E xa bɔxi kelima Mesa, a siga han Sefare, naxan na geya sogetede mabiri. ³¹ Semi xa die nan ya a xabile ki ma, kankan nun a gbe xui. E naxa findi si dɔxɔ wuyaxi ra e xa bɔxi ma.

³² Nuha xa die bɔnsɔɛ xa taruxui nan na ki. Banbaranyi dangi xanbi, yi bɔnsɔɛ nan findi dunija si birin na.

11

Xui masunbuxi ki naxe

¹ Na temui dunija mixi birin nu xui keren nan falama. ² Mixi ndee naxa keli, e siga sogetede mabiri, e geya to Sinari bɔxi ma. E naxa sabati kene ma naxan na gulunba kui. ³ E naxa a fala e boore be, «Wo fa, won xa biriki bɔnbɔ, won xa e gan.» E naxa biriki findi geme jɔxɔe ra. E naxa mota findi dole jɔxɔe ra. ⁴ Na xanbi e naxa a fala, «Won wali suxu, won xa taa ti won yete be, a nun banxi belebele naxan tema han koore ma, alako won xili xa gbo. Na na a ra, won mu loema won boore ma.»

⁵ Kɔnɔ Alatala naxa goro na taa matode, a nun na banxi belebele. ⁶ Alatala naxa a masen, «Xa yi mixie bara kafu e boore ma yi wali rabade, e na xui keren fala, wali birin e wama naxan nabafe, a sooneyama ne. ⁷ Won xee, won xa goro e xa xui masunbude alako e naxa e boore woyen xui fahaamu.» ⁸ Na kui Alatala naxa na gali rayensen ye. Na banxi tife naxa dan. ⁹ Na yire xili naxa sa Babeli, barima Alatala dunija mixie xuie rawuya menni ne, a fa e rayensen ye dunija birin ma.

Semi han Tera

¹⁰ Semi xa taruxui nan ya. Banbaranyi dangi xanbi je firin, Semi xa simaya naxa je keme li. A naxa findi Arafaxadi baba ra. ¹¹ A to Arafaxadi soto, Semi naxa je keme suuli sa a fari. A naxa di keme nun di gine gbetee soto.

¹² Arafaxadi to je tongo saxan a nun suuli soto, a naxa findi Selaha baba ra. ¹³ A to Selaha soto, Arafaxadi naxa bu je keme naani nun je saxan. A naxa di keme nun di gine gbetee soto.

¹⁴ Selaha to je tongo saxan soto, a naxa findi Eberi baba ra. ¹⁵ A to Eberi soto, Selaha naxa bu

je keme naani nun je saxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

¹⁶ Eberi to je tongo saxan nun naani soto, a naxa findi Pelegi baba ra. ¹⁷ A to Pelegi soto, Eberi naxa bu je keme naani nun je tongo saxan. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

¹⁸ Pelegi to je tongo saxan soto, a naxa findi Ruye baba ra. ¹⁹ A to Ruye soto, Pelegi naxa bu je keme firin nun je solomanaani. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

²⁰ Ruye to je tongo saxan a nun firin soto, a naxa findi Serugu baba ra. ²¹ A to Serugu soto, Ruye naxa bu je keme firin nun je solofere. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

²² Serugu to je tongo saxan soto, a naxa findi Naxori baba ra. ²³ A to Naxori soto, Serugu naxa bu je keme firin. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

²⁴ Naxori to je moxoɽen nun solomanaani soto, a naxa findi Tera baba ra. ²⁵ A to Tera soto, Naxori naxa bu je keme nun je fu nun solomanaani. A naxa di xeme nun di gine gbetee soto.

²⁶ Tera to je tongo solofere soto, a naxa findi Iburama, Naxori, nun Xarani baba ra.

Tera xa denbaya

²⁷ Tera xa taruxui nan ya. Tera naxa findi Iburama, Naxori, nun Xarani baba ra. Xarani naxa findi Loti baba ra. ²⁸ Xarani singe naxa faxa a baba Tera be Uru, Kalidi boxi ma, a barixi dennaxe. ²⁹ Iburama nun Naxori naxa ginee fen, e naxa futi xiri. Iburama xa gine xili Sarayi. Naxori xa gine xili Milika. Milika Xarani xa di

na a ra. Di firin nu na Xarani yi ra, Milika nun Isika. ³⁰ Sarayi dibaritare nan nu a ra. Di yo mu nu na a be.

³¹ Tera naxa a xa di Iburama, a xa mamadi Loti, naxan findixi Xarani xa di ra, nun Iburama xa gine Sarayi tongo, e naxa keli Uru Kalidi boxi ma sigafe ra Kanaan boxi ma. Kono e to Xarani li, e naxa sabati menni. ³² Tera xa simaya to je keme firin je suuli li, a naxa laaxira Xarani.

12

Alatala Iburama xilife

¹ Alatala naxa a masen Iburama be, «I xa boxi bejin, i xa mixie bejin, i xabile bejin. I xa siga boxi ma n dennaxe masenma i be. ² N i findima ne si belebele ra. N barake sama ne i xa fe. N i xili gboma ne. Mixie fan barake sotoma i tan nan saabui ra. ³ Mixi naxan dubama i be, n fan barake sama ne na kanyi ma. Mixi naxan i dankama, n fan na kanyi dankama ne. Dunija birin barake sotoma i tan nan saabui ra.»

⁴ Na temui Iburama naxa keli Xarani alo Alatala a masenxi a be ki naxe. Loti fan naxa bira a foxo ra. ⁵ Iburama to keli Xarani, a xa simaya nu bara je tongo solofere nun suuli li. A naxa a xa gine Sarayi, a xunya xa di Loti, a harige birin, nun mixie a naxee soto Xarani, a naxa e birin xanin Kanaan boxi ma.

⁶ Iburama naxa jere han a naxa wuri bili belebele nde li dennaxe xili More, Sikemi mabiri. Kanaankae nu sabatixi menni ne. ⁷ Alatala naxa a yete masen Iburama be. A naxa a fala, «N yi boxi nan fima i bonsoe ma.» Na kui Iburama naxa serexebade yailan Alatala be naxan minixi

a ma. ⁸ A naxa siga geya ma Beteli fuge ra. A naxa kiri banxi ti menni, Beteli na a sogedorode, Ayi na a sogetede. A naxa serexebade yailan Alatala be, a fa a maxandi a xili ra. ⁹ Na xanbi a naxa siga Negewi gbengberen yire biri.

Iburama sigafe Misira

¹⁰ Na temui, kaame nu bara din Kanaan boxi ra. Iburama naxa siga Misira. ¹¹ Beenu e xa so Misira boxi ma, Iburama naxa a fala a xa gine Sarayi be, «N a kolon, gine tofanyi nan i ra. ¹² Misirakae na i to ya, e a falama ne n ma gine nan i ra. Na xanbi, e n faxama ne, alako e xa i tongo. ¹³ I xa a fala e be n xunya nan lanxi i ma, alako e xa meeni n ma i xa fe ra. Na kui, n mu faxama i tan saabui ra.»

¹⁴ Iburama to Misira li, Misirakae naxa a to, Sarayi gine tofanyi nan a ra. ¹⁵ Misira mange xa sansalae to Sarayi matoxo a be, a naxa a xanin a xonyi. ¹⁶ Mange naxa meeni Iburama ma Sarayi saabui ra. A naxa xuruse lanmae, xuruse xungbee, sofalee, konyie, nun joxome fi a ma.

¹⁷ Konon Alatala naxa fure jaaxi sa Misira mange nun a xa denbaya ma, Iburama xa gine Sarayi xa fe ra. ¹⁸ Misira mange naxa Iburama xili. A naxa a fala a be, «I munse rabaxi n na? Munfe ra i mu a fala n be i xa gine nan a ra. ¹⁹ Munfe ra i a falaxi i xunya na a ra, han n tan bara a findi n ma gine ra? Awa, n ko, i xa gine nan ya. Wo siga!» ²⁰ Na xanbi, Misira mange naxa Iburama xa fe fala a xa korogbae be. E naxa a ragbengben, a tan, a xa gine, nun a harige birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Na temui Iburama naxa keli Misira, a siga Negewi gbengberen yire mabiri. A naxa a xa ginε nun a harige birin xanin a xun ma. A xunya xa di Loti fan naxa a mati naa. ² Iburama nu bara findi banna ra. Xurusee, gbeti, nun xεεma nu na a yi ra. ³ A naxa keli Negewi, a nu a xa jεεε tagi isuxu, sigafe ra ⁴ yire nde Beteli nun Ayi tagi, a nu bara sεrεxεbade ti dennaxε. Menni Iburama naxa Alatala maxandi a xili ra.

⁵ Loti, naxan nu na Iburama foxo ra, a fan findixi xurusee nun kiri banxie kanyi nan na. ⁶ Iburama xa xuruse gooε nun Loti xa xuruse gooε nu gbo na boxi bε. E mu nu noma lude yire keren sonon. ⁷ Sonxoe naxa mini Iburama xa xuruse demadonyie a nun Loti xa xuruse demadonyie tagi. Kanaankae nun Perisikae fan nu na menni na waxati.

⁸ Iburama naxa a fala Loti bε, «Won naxa konε, won ma xuruse demadonyie fan mu lan e xa konε, barima won tan ngaxakerenma nan won na. ⁹ Yi boxi birin nan i ya i yi ki. Won naxan nabama, won xa fatan. Xa i siga koola ma, n tan sigama yirefanyi nan ma. Xa i siga yirefanyi ma, n tan siga koola ma.»

¹⁰ Loti naxa a ya rasiga, a naxa sa Yuruden mere to. Ye nu na na a fanyi ra. Beenu Alatala xa Sodoma nun Gomora kana, na boxie nu fan han Sowari biri. Na nu luxi alo Misira boxi, alo Alatala xa yire yailanxi. ¹¹ Na kui Loti naxa Yuruden mere sugandi a yetε bε. A naxa siga sogetede mabiri. Iburama nun Loti fatan na ki

ne. ¹² Iburama naxa lu Kanaan boxi ma, Loti naxa lu Yuruden mere taae tagi. Loti naxa a xa kiri banxie ti Sodoma fe ma. ¹³ Sodomakae nu bara kobi a gbe ra, e nu bara findi yunubitoe belebele ra Alatala be.

¹⁴ Iburama nun Loti to fatan, Alatala naxa a masen Iburama be, «I ya ti sogetede ra, sogegorode, yirefanyi, nun koola. ¹⁵ I boxi naxan birin toxi, n a fima i tan nun i bonsoe ma abadan. ¹⁶ N i bonsoe rawuyama ne alo xube naxan na boxi ma. Xa mixi nde noma xube kontide, a noma ne i bonsoe konti fan kolonde. ¹⁷ Keli, i boxi ipere, a kuyeya nun a gboya, i xa a birin mato barima n a fima i tan nan ma.» ¹⁸ Na temui Iburama naxa kiri banxi yire masara. A naxa sabati wuri belebele ndee mabiri naxan na Mamire nun Hebiron fe ma. A naxa serexebade yailan naa Alatala be.

14

Iburama Loti ratangafe

¹ Na waxati Babilon boxi mange Amarafeli, Elasari boxi mange Ariyoki, Elama boxi mange Kedorolameri, nun Goyin boxi mange Tidali, yi mange naani naxa saate tongo e boore be mange suuli ndee gerefe ra. ² Na mange suuli nan ya: Sodoma mange Bera, Gomora mange Birisa, Adamaha mange Sinabu, Seboyimi mange Semeberi, nun Bela mange Sowari. ³ Yi mange suuli naxa e malan gulunba nde kui naxan xili Sidimi, Foxoe Baa na dennaxe to. ⁴ Kabi je fu nun firin yi mange suuli nu na mange

Kedorolameri xa nɔɛ bun ma, kɔnɔ jɛ fu nun saxan nde e naxa muruta a xa mangɛya ma.

⁵ A jɛ fu nun naani nde, mange Kedorolameri nun mange naxee nu na a sɛɛti ma, e naxa siga gere sode. E naxa nɔ a birin na: Refaka naxee nu na Asiteroti Karanayimi, Susika naxee nu na Hami, Emika naxee nu na Sawe Kiriyaɗayimi, ⁶ a nun Xorika naxee nu na geya ma Seyiri biri han Paran gbengberen yire fɛ ma. ⁷ Na xanbi e naxa gbilen, e naxa siga En Misapati, naxan xili Kadesi. E naxa nɔ Amalekikae ra, a nun Amerika naxee nu sabatixi Xasason Tamari.

⁸ Na temui, Sodoma mange, Gomora mange, Adamaha mange, Seboyimi mange, a nun Bela mange (Bela xili Sowari), e naxa e malan gulunba kui naxan xili Sidimi yi mange suuli gerefe ma: ⁹ Elama mange Kedorolameri, Goyin mange Tidali, Babilɔn mange Amarafeli, nun Lasa mange Ariyoki. Na mange naani naxa yi mange suuli gere. ¹⁰ Yilie nu na Sidimi gulunba kui, dole nu na e kui. Sodoma mange nun Gomora mange to e gi, e naxa fa bira na yilie kui. Mixi dɔnxɔɛɛ naxa e gi sigafe ra geya fari. ¹¹ Na mange naani naxee geeni, e naxa Sodoma nun Gomora harige nun e xa baloe birin tongo, e siga. ¹² E naxa Iburama xunya xa di Loti fan suxu a nun a harige birin, barima a nu sabatixi Sodoma nan kui.

¹³ Mixi nde naxa nɔ a gide, a sa na fe birin tagi raba Iburama Eburuka bɛ. Na waxati, Iburama nu sabatixi Mamire Amerika xa wuri bili belebelee nan bun ma. Mamire nun a ngaxakerenyie Esekoli nun Aneri, e nun Iburama

nu bara saate tongo e boore be. ¹⁴ Iburama to a me e bara a xunya xa di xemema Loti suxu, a naxa soori keme saxon soori fu nun solomasaxan tongo, naxee nu barixi a xa mixie ya ma. E naxa siga na mangee foxo ra han taa naxan xili Dana. ¹⁵ Koe ra Iburama naxa a xa soorie itaxun, e naxa na mangee terenna gere ra. E naxa no na mangee matutunde han Hoba, Damasi koola ma. ¹⁶ Iburama naxa no na harige birin masotode. A naxa gbilen a xunya xa di Loti ra, a harige, a xa gine, nun a xa mixi birin.

Iburama nun Melekisedeki

¹⁷ Iburama to gbilen xun nakeli kui kelifa mange Kedorolameri gere de nun mange naxee nu na a seeti ma, Sodoma mange naxa siga a ralande gulunba kui naxan xili Sawe. Menni xili ne «Mange xa gulunba.»

¹⁸ Na xanbi, Salamu mange Melekisedeki naxa fa taami nun weni ra Iburama be. Ala Xili Xungbe Kanyi xa serexedube nan nu na Melekisedeki ra. ¹⁹ A naxa duba Iburama be a falafe ra,

«Ala Xili Xungbe Kanyi,
naxan koore nun boxi daaxi,
a xa barake sa Iburama ma.

²⁰ Tantui na Ala Xili Xungbe Kanyi be,
naxan i yaxuie rayarabixi i be.»

Na temui, Iburama naxa farile fi Melekisedeki ma a naxan soto na gere kui.

²¹ Sodoma mange naxa a fala Iburama be, «N ma mixie ragbilen n ma, konoo naafuli tan xa lu i be.» ²² Iburama naxa a yaabi, «N bara n kali Alatala ra, Ala Xili Xungbe Kanyi naxan koore

nun boxi daaxi, ²³ n mu sese tongoma naxan findi i gbe ra, hali luuti di, xa na mu a ra sankiri luuti, alako i naxa fa a fala, <N bara Iburama findi banna ra.> ²⁴ N mu sese tongoma, fo n ma soorie naxan donxi. I man xa Aneri, Esekoli, nun Mamire gbe so e yi ra, barima e fan nu na n seeti ma.»

15

Alatala saate tongofe Iburama be

¹ Na xanbi Alatala naxa mini Iburama ma, a naxa a masen a be, «Iburama i naxa gaaxu, n tan nan na i kantama ra. I sare xungbe sotoma ne.» ² Iburama naxa a yaabi, «Marigi Alatala, i munse janigexi n be a fife ra n ma? N to yi ki, di yo mu na n be. Mixi mu na n be naxan n ke tongoma fo n ma walike Eliyeseri Damasi. ³ I mu di yo fixi n tan ma. Naxan barixi n ma banxi kui, na nan findima n ke tongoma ra.» ⁴ Alatala naxa a yaabi, «Ade, na mu findima i ke tongoma ra de. I bari di yati nan fama findide i ke tongoma ra.» ⁵ Alatala naxa Iburama ramini a xa kiri banxi bun ma, a naxa a masen a be, «I ya rate koore ma. I xa tunbuie konti xa i noma e konti kolonde.» A man naxa a masen a be, «Tunbuie gboxi ki naxe koore ma, i bonsoe fan wuyama na ki ne.» ⁶ Iburama naxa la Alatala ra. Alatala fan naxa na findi tinxinyi ra a be.

⁷ Ala naxa a masen a be, «N tan nan na Alatala ra, naxan i ramini Uru taa kui Babilon boxi ma. N bara i xanin boxi ma, n dennaxe fixi i ma.»

⁸ Iburama naxa a Marigi Alatala maxorin, «N na kolonma di, n fama na sotode?»

⁹ Alatala naxa a masen a be, «Fa ninge gine, si gine, nun yexee kontonyi ra, naxee bara ne saxan saxan soto. I man xa fa ganbe nun kolokonde lanma ra.» ¹⁰ Iburama naxa fa na subee ra. A naxa ninge, si gine, nun yexee kontonyi ixaba a tagi. A naxa na sube bolonyie sa e boore ya i, kono a mu na xonie tan ixaba. ¹¹ Yubee naxa fa, e goro na sube faxaxi yire, kono Iburama naxa e birin keri naa. ¹² Soge to nu dulafe, xi xoli naxa dangi Iburama ma dungben. Dimi naxa sin a ma, gaaxui xungbe naxa a suxu.

¹³ Alatala naxa a masen a be, «A kolon, i bomsae fama sigade boxi gbete ma e xonyi mu dennaxe ra. E findima ne konyie ra na boxi ma. E fe xone mooli birin sotoma ne menni ne keme naani bun ma. ¹⁴ Kono n fama ne na boxikae makiitide, i bomsae findima konyie ra dennaxe. Na dangi xanbi, i bomsae kelima ne naa, e fa naafuli xungbe xanin e xun ma. ¹⁵ I tan fama ne bojesa sotide, i man simaya xonkuye sotoma ne, han i sa ragatama temui naxe. ¹⁶ Amorigae xa yunubi na gbo ye temui naxe, i bomsae tolontolonyie fama gbilende kelifa e xa konyiya kui.»

¹⁷ Soge to bara dula, kuye bara iforo, tuuri nun te naxa dangi sube bolonyie tagi. ¹⁸ Na loxae, Alatala naxa yi saate tongo Iburama be, «N bara yi boxi fi i bomsae ma, keli Misira xure ma, sa doxo Efirati xure belebele ra.» ¹⁹ Si doxo wuyaxi nan nu na na boxi ma. Na sie nan ya: Keni, Kenisi, Kadamon, ²⁰ Xiti, Perisi, Refa, ²¹ Amori, Kanaan, Girigasa, nun Yebusu.

16

Sumayila xa bari

¹ Sarayi mu nu di yo bari a xa m̄ori Iburama b̄e. Konyi gin̄e Misiraka nu na Sarayi yi ra, naxan xili Hagara. ² Sarayi naxa a fala Iburama b̄e, «I bara a to, Alatala mu di bari fe ragirixi n tan ma. K̄on̄o temunde n n̄oma di s̄ot̄ode n ma konyi gin̄e saabui ra i b̄e. Wo xa lu yire keren to k̄ōe ra.» Iburama naxa tin Sarayi xa w̄oyenyi ra. ³ Sarayi naxa a xa konyi gin̄e Hagara Misiraka tongo, a naxa a so a xa m̄ori Iburama yi ra, a xa findi a xa gin̄e ra. Iburama nu bara j̄e fu raba Kanaan b̄oxi ma.

⁴ Iburama nun Hagara naxa xi yire keren, na nan findi Hagara b̄e t̄ēēē ra. Hagara to bara a kolon a a bara t̄ēēē, a naxa yo a kanyi ma, a naxa a mato mato ki kobi ra. ⁵ Sarayi naxa a fala Iburama b̄e, «I tan nan a niyaxi yi b̄ot̄e raba xa ilan n na! N tan nan n ma konyi gin̄e fixi i ma a xa findi i xa gin̄e ra. Kabi a naxa a kolon a furuxi, a fa fe kobi nan tun ilanma n na. Alatala xa won tan firinyi makiiti.» ⁶ Iburama naxa a xa gin̄e yaabi, «I xa konyi gin̄e na a ra. I wama fe naxan birin x̄on ma, i xa na raba a ra.» Sarayi naxa a wax̄onfe kobi birin naba Hagara ra, han a naxa a gi.

⁷ Alatala xa maleke naxa Hagara li dulonyi nde f̄e ma Suru kira x̄on ma gbengberen yire. ⁸ Maleke naxa Hagara max̄orin, «Sarayi xa konyi gin̄e Hagara, i kelixi minden? I sigafe minden?» Hagara naxa maleke yaabi, «N nan n gixi n kanyi nan ma.» ⁹ Alatala xa maleke naxa a masen

Hagara be, «I man xa gbilen i kelide, i sa i magoro i kanyi be.» ¹⁰ Alatala xa maleke naxa a fala a be, «N fama bonsœ wuyaxi fide i ma, i mu noma naxan konti kolonde.» ¹¹ Alatala xa maleke man naxa a fala a be,
«I tægexi ne yi ki.

I fama di soto.
I na di xili sama ne Sumayila,
barima Alatala bara i xui me i xa marayaagi kui.
¹² I xa di findima geresoe ra
alo wulai soe a rabama ki naxe.
A mixi birin gerema ne,
birin a tan fan gerema ne.
A xunye fan a gerema ne.»

¹³ Hagara naxa xili sa Alatala xun, naxan woyen a be, «Alatala naxan n toxi.» A naxa a fala, «N bara n toma to.» ¹⁴ Na nan a toxi e na kolonyi xili falama, «Ala jipe naxan n toxi.» Na kolonyi na Kadesi nun Bereda nan tagi.
¹⁵ Hagara naxa di soto Iburama be. Iburama naxa a xili sa Sumayila. ¹⁶ Iburama nu bara je tongo solomasaxan nun senni soto simaya ra, Hagara fa na di soto a be.

17

Iburama xili masarafe

¹ Iburama to bara je tongo solomanaani nun solomanaani soto simaya ra, Alatala naxa mini a ma, a fa yi masen a be, «N tan nan na Ala Senbe Kanyi ra. I manere n ya tode ra tinxinyi kui. ² N fama ne saate tongode won firin tagi. N fama bonsœ gbegbe fide i ma.» ³ Iburama naxa a xinbi sin, a yatagi rafelen boxi. Alatala

naxa a masen a be, ⁴ «N bara yi saate tongo i be. I fama ne findide si wuyaxi baba ra. ⁵ I xili mu falama sonon Iburama, i xili fama ne falade Iburahima, barima n i findima si wuyaxi baba nan na. ⁶ N fama ne i findide jama gbegbe baba ra. I fama ne die sotode naxee findima si wuyaxi ra, mangee fan fama ne minide i xa die ya ma. ⁷ N nan n ma saate mabanbanma ne won firin tagi, hali i dangi xanbi, a nun i bonsoe, gbilen nee fan bonsoe bonsoe. A findima saate ra dan mu na naxan ma. Na kui, n tan nan na i Marigi Ala ra. N tan nan na i bonsoe Marigi Ala ra, hali i dangi xanbi. ⁸ N fama ne yi boxi fide i tan nun i bonsoe ma, wo faxi sabatide dennaxe. Kanaan boxi birin findima ne wo gbe ra abadan. N tan nan na i bonsoe Marigi Ala ra.»

⁹ Ala man naxa a masen Iburahima be, «I tan nun i bonsoe, gbilen na fan bonsoe bonsoe, wo lan ne wo xa n ma saate ratinme. ¹⁰ Won ma saate nan ya, n naxan saxi wo ma, wo lan wo xa naxan natinme, i tan nun i bonsoe: Naxan birin findixi xeme ra wo ya ma, e birin lan ne e xa sunna. ¹¹ Wo xa sunna findima saate tonxuma nan na wo tan nun n tan tagi. ¹² Keli wo tan ma, a sa dexo wo bonsoe bonsoe ra, di xeme naxan birin barima, a lanma e xa sunna xi solomasaxan nde. Na scriye lan ne a xa sa wo xa konyie ma naxee na wo yi ra, naxee barixi wo xonyi, a nun konyi naxee saraxi boxi gbete ma, hali a mu fa na i bonsoe xa ya ma. ¹³ Na kui, konyi naxan barixi i xonyi a nun i na naxan fan sara, e birin lan ne e xa sunna alako n ma saate tonxuma xa lu wo fate ma abadan. ¹⁴ Xeme naxan na lu a fate mu sunna, a fama ne raminide a bonsoe ya

ma, barima a mu n ma saate rakamalixi.»

¹⁵ Na xanbi, Ala naxa a masen Iburahima be, «I naxa Sarayi xili fala i xa gine xun ma sonon de, a fa xili ne kore Sara. ¹⁶ N barake sama a xa fe, a fa di xeme bari i be. N barake sama ne Sara xa fe, a fama findide si gbegbe nga ra. Si doko wuyaxi mangee fama ne minide a xa die ya ma.»

¹⁷ Iburahima naxa a yatagi rafelen boxi ma, kono a naxa yele, a fa a fala a bone ma, «N tan naxan bara je keme soto simaya ra, n noma di nde sotide sonon? Sara naxan bara je tongo solomanaani soto simaya ra, a fan noma di nde baride fa?» ¹⁸ A naxa a fala Ala be, «I jengi sa Sumayila xon ma. Na bara n wasa.» ¹⁹ Ala naxa a yaabi, «Ade! I xa gine Sara fama di xeme baride i be i naxan xili sama Isiyaga. N nan n ma saate mabanbanma ne n tan nun a tan tagi, a nun a bonsoe ra hali a faha xanbi. Saate nan na ki naxan mu kanama abadan. ²⁰ N bara i xa maxandi suxu Sumayila xa fe ra. N barake sama ne a xa fe, n man fa di gbegbe barife ragiri a ma, n bonsoe wuyaxi fima ne a ma. A findima ne mangedi fu nun firin baba ra, a nun si xungbe kanyi ra. ²¹ Kono, naxan findi n ma saate ra, n fama a mabanbande n tan nun Isiyaga nan tagi, Sara fama di xeme naxan baride i be tamuna yi waxati.» ²² Ala to ge na masenyi ra, a naxa keli Iburahima xun ma.

²³ Iburahima naxa a xa di Sumayila tongo, a nun a xa konyi naxee barixi a xonyi, a nun a naxee saraxi. Xeme naxan birin na a xa banxi kui, a naxa e birin sunna na loko alo Ala a yamari ki naxe. ²⁴ Iburahima fan naxa

sunna. Iburahima sunna temui naxe, a je tongo solomanaani a nun solomanaani nan nu na a ra. ²⁵ Sumayila sunnama temui naxe, a je fu nun saxan. ²⁶ E naxa e birin sunna loxoere keren, ²⁷ a nun xeme naxan birin nu na Iburahima xa banxi kui, konyi naxee barixi a xonyi, a nun a naxee fan saraxi kelife si gbete ma.

18

Alatala xa masenyi Isiyaga bari ki xa fe ra

¹ Alatala mini ne Iburahima ma Mamire, wuri bili belebele na dennaxe. Na temui, Iburahima nu doxoxi a xa kiri banxi sode de ra kuyefure temui yanyi ra. ² A to xeme saxan to fa ra, a naxa keli mafuren, a sa e ralan. A naxa a igoro e be boxi ma. ³ A naxa a masen e be, «N Marigi, n bara wo maxandi, wo xa wo malabu n tan wo xa konyi xonyi, ⁴ n xa fa ye ra wo be alako wo xa wo sanyie maxa. Wo man xa foye tongo yi wuri bun ma. ⁵ N xa fa taami ra wo xon ma alako wo noma senbe sotode ki naxe. Na xanbi, wo fa siga wo xa jere ra. Na kui wo a kolonma wo xa konyi nan n na.» Na xore naxa a ratin, «Won bara lan na ma. I naxan falaxi, a raba.»

⁶ Na nan lan, Iburahima naxa gbilen mafuren a xa kiri banxi kui. A naxa a masen a xa gine Sara be, «I xulun. I farin fanyi sigaati ya tongo solofere yailan taami ra.» ⁷ Na xanbi, a naxa a gi, a siga ninge goore, a sa ninge sube boroxoxi fate fanyi keren tongo. A naxa na ninge so a xa walike yi ra, a xa a faxa, a xa a yailan donse ra. ⁸ Na sube to bara ge jinde, Iburahima naxa a tongo, a a so xore yi ra, a nun xije xinbeli nun

xipe bonboxi. E na na donse donfe, Iburahima naxa ti e seeti ma wuri bun ma.

⁹ Na xope naxa Iburahima maxorin, «I xa gine Sara na minden?» A naxa e yaabi, «A na kiri banxi bun ma.» ¹⁰ Na xope mixi keren naxa a masen Iburahima be, «N man gbilenma tamuna yi jondon temui. Na temui i xa gine fama di xeme baride i be.» Sara nu tixi Iburahima xanbi ra kiri banxi sode de ra, a tuli matixi e xa woyenyi ra. ¹¹ Iburahima nun Sara nu bara ge foride. Sara mu nu noma di baride sonon. ¹² Sara to na me, a naxa yele a yete ma, «N tan na ki naxe yi ki n bara ge tagande. N ma xeme fan bara findi xeme fori ra. Muxu tan di bari temui bara dangi.»

¹³ Alatala naxa a masen Iburahima be, «Sara yelexi munfe ra? A a falaxi munfe ra, a tan mu noma di baride sonon, barima a bara ge tagande? ¹⁴ Na fe na na Alatala mu noma naxan nabade? N na fa tamuna i xonyi be yi temui, Sara fama ne di baride.» ¹⁵ Sara naxa gaaxu, a naxa wule fala, «N mu yelexi de.» Alatala naxa a masen a be, «Iyo, i yelexi ne!»

¹⁶ Na xope naxa ti kira xon ma, e naxa e xunsa Sodoma taa ma. Iburahima naxa siga e matide. ¹⁷ Alatala naxa a masen, «N noma a noxunde Iburahima ma, n wama naxan nabafe? ¹⁸ A fama ne findide si belebele senbema ra. N fama ne barake sade si birin ma a tan saabui ra. ¹⁹ N na a sugandixi ne, alako a xa no yaamari sade a xa die nun a bonsode ma, e xa no e jengi sade n ma seriye xon ma tinxinyi kui. Na temui, n tan Alatala, n fama ne n ma laayidi rakamalide n naxan tongoxi Iburahima

be.» ²⁰ Alatala naxa a masen Iburahima be, «Fe naxan falaxi Sodomakae nun Gomorakae xun, fe magaaxuxi na a ra. E xa yunubi bara gbo han, ²¹ n fama gorode n xa sa a mato fe naxan birin falaxi e xun ma, xa a na na ki ne.»

²² Xone firin naxa keli e nu na dennaxe, e naxa siga Sodoma. Kono Alatala nun Iburahima naxa lu yire keren. ²³ Iburahima naxa a maso Alatala ra, a naxa a masen a be, «Alatala, i fama ne mixi kobi nun mixi tinxinxu birin sontode? ²⁴ Temunde mixi tongo suuli na Sodomakae ya ma naxee findixi mixi matinxinxu ra. I fama ne na taa kanade? I mu noma dipede Sodoma jama ma na mixi matinxinxu tongo suuli xa fe ra? ²⁵ Ade, a mu lan i xa mixi kobi nun mixi tinxinxu faxa ki keren. A mu lan kiiti keren xa sa mixi kobi nun mixi tinxinxu ma. A mu lan i xa na raba. Naxan dunija birin makiitima, a rabama ne tinxinyi kira ra.» ²⁶ Alatala naxa yaabi ti, «Xa n mixi matinxinxu tongo suuli li Sodoma taa kui, n fama ne dipede Sodoma mixi birin ma na mixi tongo suuli xa fe ra.»

²⁷ Iburahima man naxa woyenyi tongo, «N Marigi, n bara i maxandi i xa no dipede n be, n xa no yi masenyi tide i be, ba n tan kelixi xube nun bende ne. ²⁸ I sa a lima mixi tongo suuli xa mu mixi matinxinxu ra, temunde fo mixi tongo naani a nun suuli. Na mixi suuli naxan luma na ki, i fama ne na taa kanade nee xa fe ra?» Alatala naxa a masen, «N mu na kanama xa n mixi matinxinxu tongo naani a nun suuli li naa.»

²⁹ Iburahima man naxa a maxoxoxo, «Temunde i mixi tongo naani nan lima naa.»

Alatala naxa a masen, «N mu fama na kanade na mixi tongo naani xa fe ra.»

³⁰ Iburahima naxa a fala, «N Marigi, n bara i maxandi, i naxa xɔnɔ xa n man fa wɔyenyi nde masen i be. Temunde i fama mixi tongo saxan nan lide naa.» Alatala naxa a masen a be, «N mu fama na kanade xa n mixi matinxinxi tongo saxan li naa.»

³¹ Iburahima naxa a masen, «Marigi i xa i haake to n be n ma bɔɔɔe xɔɔɔɔe ma. Temunde wo mixi mɔxɔɔɔen nan lima naa.» Alatala naxa a masen, «N mu fama na taa kanade na mixi mɔxɔɔɔen xa fe ra.»

³² Iburahima man naxa a fala, «N Marigi, n bara i maxandi, i naxa xɔnɔ. N ma maxɔrinyi dɔnxɔe nan yi ki i be. Temunde, i mixi fu nan lima naa.» Alatala naxa a masen Iburahima be, «N mu fama na taa kanade na mixi fu xa fe ra.» ³³ E to ge na masenyi ra, Alatala naxa siga, Iburahima fan naxa gbilen a xɔnyi.

19

Sodoma nun Gomora xa kasare

¹ Nunmare temui, na maleke firinyie naxa so Sodoma. Loti nu dɔxɔxi na taa sode de ra. A to malekee to fa ra, a naxa keli a sa e ralan kira ra. A naxa a igoro bɔxi ma e be. ² Loti naxa a masen e be, «N bara wo maxandi wo xa tin n xa wo yigiya n xɔnyi. Wo nɔma wo sanyie maxade, wo wo malabu. Tina geesege wo kurun wo xa biyaasi ra.» Malekee naxa a yaabi, «Ade! Fo muxu xa xi taa tagi ne to kɔe ra.»

³ Kono Loti naxa a maxoroxo han e naxa siga a xonyi. A naxa donse fanyi rafala e be, a naxa taami lebinitare gan. E naxa e dege. ⁴ Sa temui mu nu a lixi, Sodomakae naxa Loti xa banxi rabilin. Keli segetalae ma, a sa doro xemoxie ra, e birin nu na naa. ⁵ E naxa Loti xili, e a maxorin, «Na mixie na minden, naxee soxi i xonyi to nunmare ra? E ramini muxu ma, muxu xa kafu yire keren.» ⁶ Loti naxa mini a xa banxi kui, a ti naade ra, a naade ragali a xanbi ra. ⁷ A naxa a masen e be, «Ade! N ngaxakerenyie, wo naxa fe jaaxi raba. ⁸ N ma di gine firinyie na be naxee mu nu xeme fe kolon. N bara tin a ra n xa nee sa wo sagoe, wo xa wo waxonfe birin naba e ra, alako wo naxa sese raba n ma xorse ra. N tan bara findi e yatigi ra.»

⁹ Na mixie naxa a fala Loti be, «Mini muxu tagi. Xorse nan i ra be. I mu noma kiiti sade muxu ma. Xa i mu i kata, muxu fama fe xone dorode i ma dangife e tan na.» E naxa sonson Loti ma, alako e xa naade kana. ¹⁰ Na maleke firinyie naxa Loti suxu, e naxa a raso banxi kui, e naade balan e xun ma. ¹¹ Malekee naxa gali radonxu, naxee nu tixi naade ra. Keli segetalae ma, sa doro xemoxie ra, e mu nu sese toma fa. Kira naxa ifu e ma.

¹² Na maleke firinyie naxa Loti maxorin, «I xa mixi nde na be? I xa i xa di birin namini yi taa kui. I xabile xa keli be, ¹³ barima muxu fafe yi taa kanade. Yi taakae xa wali kobi bara findi seedoroxoya ra Alatala be. Alatala man muxu rasanbaxi ne, muxu xa fa yi taa kana.» ¹⁴ Loti naxa siga a fala a xa die xa morie be, «Wo keli be mafuren! Alatala na fafe be kanade yakosi.»

E naxa a maᵛoxun a na gbentefne ne.

¹⁵ Na subaxe ma, malekee naxa gbata Loti ra, e naxa a masen a be, «Keli, i xa gine tongo, a nun i xa di gine firinyi naxee na be. Wo xa keli be alako wo naxa sonto a nun yi taa mixi kobie ra.»

¹⁶ A to nu wama bufe, malekee naxa Loti suxu a belexe ma, a nun a xa gine, sa a xa di gine firinyie xun ma. E naxa e ramini taa kui, barima Alatala nu bara kinikini e ma.

¹⁷ Malekee to e ramini, keren naxa a masen Loti be, «I gi, alako i xa i nii ratanga. I naxa i kobe rato de! I naxa i mati yi taa yire yoe. Xa i mu wama i xa sonto, siga na geya yire.» ¹⁸ Loti naxa a fala, «Ade, n Marigi, n bara i maxandi, n mu noma na rabade. ¹⁹ N a kolon, i bara hinne i xa konyi di ra. I bara kinikini n ma a gbegbe ra. I bara n nii ratanga. Kono, n tan mu noma n gide han geya ma, xa na mu a ra n faxama ne.

²⁰ I bara na taa lanmadi to naxan makorexi won na? N noma na tan lide. A lu n xa siga naa, n nii xa ratanga. A mato, taa xurudi xa mu a ra?»

²¹ Maleke naxa a yaabi, «N bara tin na birin na. N mu na taa kanama. ²² Siga mafuren. Han i sa soma temui naxe, n mu fefe rabama.» Na taa xili saxi ne Sowari, barima a xurun. ²³ Soge nu tefe temui naxe, Loti naxa so Sowari taa kui.

²⁴ Na temui, Alatala naxa sooda nun te ragoro Gomora taa nun Sodoma taa ma. ²⁵ A naxa na tae tuxunsan, keli sansie ma, a sa doxo mixie ra naxee birin sabatixi na tae kui. ²⁶ Loti xa gine naxa a kobe rato, na nan lan a naxa findi foxe xuti ra.

²⁷ Na subaxe ma, Iburahima naxa keli, a a xunsa yire ma a nun Alatala de masara dennaxe.

²⁸ A to a ya rasiga Gomora nun Sodoma ma, a nun na rabilinyi birin, a naxa tuuri gbegbe to te ra.

²⁹ Ala to na taae Loti nu sabatixi dennaxe, a a ratanga na gbaloe ma Iburahima xa fe nan na.

Loti nun a xa di gine firinyie

³⁰ Loti nu bara gaaxu lufe ra Sowari taa kui. A naxa keli naa, a siga geya fari. A naxa sabati a nun a xa di gine firinyie ra fɔnmɛ nde kui gemɛ longori ra. ³¹ Lɔxɔɛ nde, a xa di gine singe naxa a fala a xunya be, «Won baba bara fori. Won na dennaxe yi ki, xeme yo mu na won dɔxɔma naxan xɔn alɔ adama darixi a ra ki naxe. ³² Fa be, won xa won baba rasiisi alako won xa xi a xɔn ma, alako won xa di fi a ma naxan findima a bɔnsɔɛ ra.» ³³ Na kɔɛ ra, e naxa e baba rasiisi. A xa di gine singe naxa xi a baba xɔn ma. A mu a xun ma fe yo kolon, a xa di sa temui, nun a keli temui.

³⁴ Kuye to iba, a xa di gine singe naxa a fala a xunya be, «A bara jɔn, n tan nun n baba bara xi yire keren to. To kɔɛ ra, i nun won baba fama xide yire keren. Na temui won nɔma bɔnsɔɛ fide a ma.» ³⁵ Na kɔɛ man na, e naxa e baba rasiisi. A xunya fan naxa xi a baba xɔn ma. A mu a xun ma fe yo kolon, a xa di sa temui, nun a keli temui.

³⁶ Loti xa di gine firinyie naxa furi tongo e baba xa di ma. ³⁷ Na di gine singe to di bari, a xili naxa sa Mowaba. Na nan findi Mowabakae birin benba ra. Han yakɔsi e na na. ³⁸ A xa di gine firin nde fan naxa di bari, a xili naxa sa Ben Ami. Na nan findi Amonikae birin benba ra. Han yakɔsi e na na.

20

Ibrahim nuna Abimeleki

¹ Ibrahim naxa siga Negewi boxi ma, a sabati Kadesi nun Suru tagi. Na dangi xanbi a naxa siga Gerara, a saxanyi raba menni. ² Ibrahim naxa a fala mennikae be a xa gine Sara xa fe ra, «N xunya ginema nan a ra.» Na kui Gerara mange Abimeleki naxa Sara tongo.

³ Koe to so, Ala naxa a masen Abimeleki be xiye kui, «I fama ne faxade yi gine xa fe ra, i naxan tongoxi, barima xeme taa idoxoe na a ra.» ⁴ Na temui Abimeleki mu nu a makorexi a ra. A naxa a yaabi, «N Marigi, i fama ne si tinxinxi xa fe kanade? ⁵ Ibrahim a masen ne n be, a yi gine a xunya ginema nan lanxi a ma. Gine fan naxa a fala n be, a taara nan lanxi Ibrahim ma. N naxan nabaxi, n na rabaxi n boje fixe nan na.»

⁶ Ala man naxa a masen a be na xiye kui, «N tan yati, n na kolon i fe naxan nabaxi, fe kobi xa mu a ra. N tan nan man a niyaxi, i mu noxi yunubi fe rabade n na. Na nan a toxi n mu a luxi i xa a findi i xa gine ra. ⁷ Yakosi, yi gine ragbilen a xa mori ma. Namiponme nan a ra. A fama ne Ala maxandide i be, alako i nii ratangama ki naxe. Kono xa i mu a ragbilen a xa mori ma, a kolon i fama ne faxade wo nun i xa denbaya birin.»

⁸ Abimeleki naxa keli sinnanyi ma, a naxa a xa konyie birin malan. Fe naxan birin dangixi, a na tagi raba e be. Gaaxui gbegebe naxa e suxu.

⁹ Abimeleki naxa Ibrahim xili a xonyi. A naxa a maxarin, «N yunubi mundun nabaxi i ra, i xa no n tan nun n ma jama findide yunubitoe belebelee ra? I bara fe raba n na, fe naxan mu

lan a xa raba. ¹⁰ Munfe a niyaxi i na rabaxi?»
¹¹ Iburahima naxa a yaabi, «N a fala ne mixi naxee birin na be, e mu gaaxuma Ala ya ra, e fama ne n faxade n ma gine xa fe ra. ¹² Nondi nan a ra, n xunya nan man lanxi a ma. Muxu birin baba keren, kono muxu nga keren mu a ra. Na nan a toxi a findixi n ma gine ra. ¹³ Ala to bara n tongo n baba xonyi, n naxa a masen n ma gine be, «Won na siga dede, yandi n bara i maxandi i xa a fala, n xunya nan lanxi i ma.»»

¹⁴ Abimeleki naxa yexese, sie, ningee, nun konyie tongo, a naxa e birin so Iburahima yi ra. A man naxa a xa gine Sara ragbilen a ma. ¹⁵ A naxa a fala Iburahima be, «N ma boxi bara rabi i be. I na wa lufe dede yi boxi ma, i xa lu naa.»
¹⁶ A naxa a fala Sara be, «I bara a to, n bara kobiri kole wulu firin so i taara yi ra, alako yaagi xa ba i ya ra, i tan nun i malan boore birin tagi. Na kui i xun nakeli sotoma ne.» ¹⁷ Iburahima to Ala maxandi, Ala naxa Abimeleki, a xa gine, nun a xa konyie yalan, alako e man xa no di baride.
¹⁸ Alatala nu bara dibaritarepa ragiri Abimeleki xa mixie ma Iburahima xa gine Sara xa fe ra.

21

Isiyaga xa bari

¹ Alatala naxa hinne Sara ra, a a xa laayidi rakamali a be. ² Sara naxa teege. A xa mori xa xemeforipa kui, a naxa di bari Iburahima be Ala waxati naxan fala a be. ³ Iburahima naxa a xa di xili sa Isiyaga, Sara naxan sotoxi a be.

⁴ A naxa a xa di sunna a xi solomasaxan loxoalo Ala a yamari ki naxe. ⁵ Iburahima nu bara je

keme soto simaya ra, Isiyaga barixi temui naxe. ⁶ Sara naxa a fala, «Ala bara n naseewa. Mixi yo na n ma di Isiyaga barife me, muxu birin seewama ne.» ⁷ A man naxa a fala, «Nde nu noma a falade Iburahima be na temui, loxo nde fama a lide, Sara findima ne dinga ra? Kono n tan bara di fi a ma a xa xemeforija kui.»

Iburahima Hagara nun Sumayila kerife

⁸ Isiyaga to mo, e naxa a de ba xige ra. Iburahima naxa jalexin xulunyi belebele sa, a xa diyore de ba loxo. ⁹ Na temui Sara naxa Sumayila to yele ra, Misiraka Hagara di naxan barixi Iburahima be. ¹⁰ Sara naxa a fala Iburahima be, «Yi konyi gine keru, a nun a xa di. Yi naxan yi ki, a mu lan a nun n ma di Isiyaga xa lu ke keren.» ¹¹ Na woyenyi mu rafan Iburahima ma a xa di xa fe ra, ¹² kono Ala naxa a masen Iburahima be, «I boje naxa rapaaxu i ma i xa konyi gine nun a xa di xa fe ra. Sara na fe naxan birin fala i be, a birin naba a be, barima Isiyaga nan fama findide i bonsa ra. ¹³ N si fan naminima ne i xa konyi gine xa di, barima i xa di nan lanxi a fan ma.»

¹⁴ Iburahima naxa keli subaxe ma. A naxa taami tongo a nun kiri gbongbe, ye na kui. A naxa na birin doxo Hagara xun ma, a naxa di so a yi ra, a fa e birin nasiga. Hagara naxa a xun ti gbengberen yire ra dennaxe xili Beriseeba. ¹⁵ Ye to bara non a xa kiri gbongbe kui, a naxa a xa di lu wuri nde bun ma. ¹⁶ A naxa siga, a sa doxo a xati ma yaamile keren nondonyi. A naxa a fala, «N mu noma n ya tide n ma di ra, a xa fana n ya xori.» A naxa siga a sa doxo a xati ma a nu wa

ra. ¹⁷ Ala naxa na di wa xui με koore ma. Ala xa maleke naxa Hagara xili, a naxa a maxorin, «Hagara munse i sotoxi? I naxa gaaxu barima Ala bara i xa di wa xui με koore ma. ¹⁸ Keli, i xa mæeni i xa di ma, barima n fama a findide si belebele kanyi nan na.»

¹⁹ Ala naxa Hagara ya rabi, a naxa kolonyi nde to. A naxa kiri gbɔnfɔe tongo, a ye sa a kui, a nde fi a xa di ma. ²⁰ Ala naxa a jengi sa Sumayila xɔn ma. A naxa mɔ, a sa sabati gbengberen yire, dennaxe xili Paran. A naxa findi xali woli yi matinxinxi ra. ²¹ A nga naxa Misira gine keren fen a be.

Ibrahim nun Abimeleki xa saate

²² Na temui Abimeleki nun a xa soori mange Pikoli naxa a fala Ibrahim be, «I fefe yo rabama wo nun Ala na a ra. ²³ I rakali n be Ala xili ra, fa sa xili ma i mu fama n yanfada, i mu n ma die yanfama, i mu n ma mamadie fan yanfama. I xa fe fanyi raba n be a nun yi boxi mixie be i na dennaxe, alo n na raba i be ki naxe.» ²⁴ Ibrahim naxa a yaabi, «N bara n kali Ala ra.»

²⁵ Ibrahim naxa korosi raba Abimeleki ra fe ma a xa mixie naxan niyaxi a ra, a xa kolonyi bafe a gbena. ²⁶ Abimeleki naxa a yaabi, «N mu a kolon naxan na fe rabaxi i ra. I mu yi woyenyi falaxi n be, fo to n tan fa na kolon.»

²⁷ Na nan lan, Ibrahim naxa yexese nun ningee fi Abimeleki ma, e xa saate tongo e boore be. ²⁸ Ibrahim naxa yexee solofere tongo, a naxa e sa a xati ma. ²⁹ Abimeleki naxa a maxorin, «I na yexee solofere saxi a xati ma munfe ra?»

³⁰ Iburahima naxa a yaabi, «N nee sofe ne i yi ra, alako i xa a kolon, fa sa xili ma, yi kolonyi naxan yi ki, n tan nan a gexi.»

³¹ Na nan a toxi, na taa xili falama Beriseeba, barima na mixi firinyie e rakali e boore be mɛnni ne. ³² E to na saate tongo e boore be Beriseeba, Abimeleki nun a xa soori mange Pikoli naxa ti kira xon ma gbilenfe Filisita boxi ma. ³³ Iburahima naxa tamare wuri bili keren si Beriseeba. A naxa Alatala maxandi a xili ra, Ala naxan na na. ³⁴ Iburahima ne gbegbe raba ne Filisita boxi ma.

22

Iburahima xa sɛrɛxɛ

¹ Na fe dangi xanbi, Ala naxa Iburahima mato. A naxa a xili, «Iburahima.» Iburahima naxa a ratin, «N tan nan ya.»

² Ala man naxa a masen a be, «I xa di Isiyaga tongo, i xa di kerenyi, naxan nafanxi i ma, i xa a xanin boxi ma dennaxe xili Moriya, geya fari n na dennaxe masen i be. I xa a fi n ma sɛrɛxɛ gan daaxi ra.»

³ Subaxe ma Iburahima naxa keli, a naxa doxose yailan a xa sofale fari. A naxa a xa walike firin tongo a nun a xa di Isiyaga. Iburahima naxa yege iboo naxan findima te xuruse ra sɛrɛxɛ bade. A naxa biyaasi folo sigafe ra yire Ala dennaxe masenxi a be. ⁴ Na xi saxan loxoɛ, Iburahima ya naxa ti na yire makuye ra, a sigafe dennaxe. ⁵ A naxa a fala a xa walike firinyie be, «Wo tan nun sofale xa lu be. N tan nun n ma di,

muxu na sigafe geya fari salide. Na temui muxu man gbilenma han be.»

⁶ Iburahima naxa na yege dɔxɔ a xa di Isiyaga xun ma. A man naxa te wole nun fine xanin. E ɲerefe e firin. ⁷ Isiyaga naxa a baba Iburahima xili, «N baba.» A naxa a ratin, «N tan nan ya, n ma di.» Isiyaga naxa a baba maxorin, «N bara a to yege nun te xuruse na won yi ra, kɔnɔ yexee na minden won naxan bafe serexe ra?»

⁸ Iburahima naxa a yaabi, «N ma di, Ala yati nan yexee soma won yi ra, won naxan bama serexe gan daaxi ra.» E ɲerefe e firin.

⁹ E to yire li Ala dennaxe masenxi Iburahima be, Iburahima naxa serexebade yailan, a yege sa a fari. A naxa a xa di Isiyaga xiri, a a sa serexebade kon na, na yege fari. ¹⁰ Na xanbi, Iburahima naxa fine tongo, a naxa a belexe itala a xa a xa di kon naxaba, ¹¹ kɔnɔ Alatala xa maleke naxa a xili koore ma, «Iburahima, Iburahima!» Iburahima naxa a ratin, «N tan nan ya.»

¹² Maleke naxa a fala, «Yi segetala lu naa. I naxa fefe ɲaaxi yo raba a ra. N bara a kolon i gaaxuma Ala ya ra. N man bara la a ra, i mu tondixi i xa di kerenyi fide n ma serexe ra.»

¹³ Iburahima naxa a ya ragbilen a xanbi ra, a naxa yexee kontonyi to sansi longori ra, a feri firinyi kankanxi sansi firi ra. A naxa siga, a sa na yexee kontonyi tongo, a fa a ra. A naxa na ba serexe ra a xa di ɲɔxɔe ra. ¹⁴ Iburahima naxa na yire xili sa «Alatala mixi kima.» Na nan a toxi han yakosi a falama «Alatala mixi kima a xa geya fari.»

¹⁵ Alatala xa maleke man naxa gbilen Iburahima xili ra koore ma. ¹⁶ A naxa a masen a be, «N bara n kali n yete ra, Alatala xa masenyi nan ya. I to bara yi raba, i mu tondi i xa di kerenyi ma n be, ¹⁷ n barake sama ne i ma. I bɔnsɔe wuyama ne alo tunbui naxee na koore ma, xa na mu a ra e gboma ne alo meyenyi naxan malanxi baa de ra. I bɔnsɔe fama ne nɔde e yaxuie ra. ¹⁸ N fama ne barake sade dunipa si birin ma i bɔnsɔe saabui ra, barima i bara n xui ratinme.»

¹⁹ Iburahima naxa gbilen a xa konyie yire. E birin naxa siga Beriseeba, barima Iburahima nu sabatixi menni ne.

²⁰ Na fe birin to dangi, Iburahima naxa a me Milika die bari ne Iburahima xunya Naxori be.

²¹ E xili nan ya: A xa di singe Usi, na xanbiratɔe Busi, Arami baba Kemuweli, ²² Kesede, Haso, Pilidasi, Yidilafi nun Betuweli. ²³ Betuweli findi Rebeka baba nan na. Na di solomasaxanyi, Milika nan nee bari Iburahima xunya Naxori be.

²⁴ Naxori xa konyi gine nu xili ne Reyuma. A yi die nan bari: Teba, Gaxami, Taxasa, nun Maaka.

23

Iburahima xa mixi ragatade

¹ Sara to je keme je mɔxɔɔen a nun solofere nan soto simaya ra, ² a naxa laaxira Kiriya Araba, Hebron mabiri, Kanaan bɔxi ma. Iburahima naxa a xa gine ɔn fe raba. ³ Iburahima to ge wade a xa gine be, a naxa siga Xitikaɛ xɔn ma, a a fala e be, ⁴ «Xɔɔe nan lanxi n ma wo ya ma be. N bara wo maxandi, wo gaburi yire fi n ma, n nɔma n ma gine ragatade dennaxe.»

⁵ Xitikae naxa a yaabi, ⁶ «I tuli mati muxu ra a fanyi ra. Ala xa mixi nan i ra muxu ya ma. I na wa i xa gine ragatafe muxu xa gaburi yire yoe, i sago na a ra. Muxu tan ya ma be, mixi yo mu na naxan noma tondide i be i xa gine ragatade a xa gaburi yire.»

⁷ Iburahima naxa keli, a igoro boxi ma Xiti bonsœ ya i, naxee nu sabatixi na boxi ma. ⁸ A naxa a fala e be, «Xa wo bara tin, n xa n ma gine ragata wo xa boxi ma, wo xa n ma maxandi radangi Soxara xa di Eferon ma, ⁹ alako a xa Makipela fonme so n yi ra gaburi ra naxan na a xa xe fe ma. N a kolon a tan nan gbe lanxi menni ma. A xa na sara n ma wo ya xori, alako birin xa a kolon na boxi bara findi n ma mixi ragatade ra.»

¹⁰ Eferon Xitika nu tixi naa jama tagi. A naxa Iburahima yaabi a xui itexi ra, alako Xitika naxee birin nu malanxi taa sode de ra, e xa no a xa woyenyi ramede. ¹¹ A naxe, «N baba, n bara i maxandi, i tuli mati n na. N bara na xe nun na fonme fi i ma n bonsœ ya xori. I xa i xa gine ragata menni.»

¹² Iburahima man naxa a igoro boxi ma jama birin ya xori, ¹³ a a fala Eferon be, «I xa i haake to n be. I xa xe masundi nan ya. Yandi, a rasuxu, alako n xa no n ma gine ragatade menni.»

¹⁴ Eferon naxa a yaabi, ¹⁵ «N baba, i tuli mati n na a fanyi ra. Boxi naxan sare lanma gbeti kilo naani nun a tagi, sese mu na ki i tan nun n tan tagi. I xa gine ragata naa tun!»

¹⁶ Iburahima naxa tin na sare ra Xitikae ya xori. A naxa gbeti kilo naani nun a tagi maniya

a be. ¹⁷ Na xe naxan na Makipela fe ma, Mamire sogetede biri, fonme naxan na a nun wuri bili naxan birin sixi na naaninyi ra, ¹⁸ na birin naxa findi Iburahima gbe ra. Na Xitika naxee birin nu malanxi taa sode de ra, e birin findixi na fe seede ra.

¹⁹ Na birin dangi xanbi, Iburahima naxa a xa gine Sara ragata na fonme kui Makipela xe fe ma, naxan na Mamire yatagi Hebron mabiri Kanaan boxi ma. ²⁰ Na xe nun na fonme naxa ba Xitikae gbeja, a findi Iburahima gbe ra, alako a xa no a xa mixie ragatade menni.

24

Isiyaga xa futi xiri a nun Rebeka

¹ Na waxati Iburahima nu bara ge foride. Alatala nu bara barake sa Iburahima xa fe birin. ² Iburahima naxa a masen a xa walikae xunyi be, naxan a jengi saxi a harige birin xon ma, «I belexe sa n tabe bun ma kali ki ma. ³ N fafe i rakalide koore nun boxi Marigi Alatala ra, alako i naxa Kanaan gine fen n ma di be n sabatixi dennaxe. ⁴ A xoli n ma i xa siga n bari boxi nan ma, i fa menni gine nde fen n bonsoe ya ma n ma di Isiyaga be.»

⁵ A xa walike naxa a yaabi, «Xa a sa li na gine mu tin birade n foxo ra fafe yi boxi ma, n xa i xa di xanin i xa boxi ma, i kelixi dennaxe?»

⁶ Iburahima naxa a yaabi, «I naxa n ma di ragbilen menni de! ⁷ Alatala naxan na koore ma, naxan n tongoxi n bari mixie ya ma, naxan n nakelixi n ma boxi ma, a fa a kali a yi boxi fima ne n bonsoe ma, a tan yati fama ne a xa maleke

xεεde i malife ra, alako i xa nɔ gine tongode menni n ma di be. ⁸ Xa na gine mu fa sa tin birade i foxɔ ra, i fama ne ratangade n ma marakali ma, i naxan tongoxi n be. Kɔnɔ i naxa n ma di xanin menni de!»

⁹ Na walike naxa a belexe sa a marigi Iburahima tabe bun ma, a naxa a rakali. ¹⁰ A naxa nɔxɔme fu tongo Iburahima xa nɔxɔme gɔɔre ya ma, a kote gbegbe sa e fari. A naxa keli, a siga Naxori xa taa Padan Arami bɔxi ma.

¹¹ Iburahima xa walike to menni li, a naxa nɔxɔmee ragoro taa fari ma kolɔnyi nde seeti ma. Nunmare temui nan nu a ra, ginee minima ye bade temui naxe. ¹² A naxa Ala maxandi, «N marigi Iburahima Marigi Alatala, n bara i maxandi alako n ma jere xa findi n be xun nakeli ra to loxɔe. I man xa hinne n marigi Iburahima ra. ¹³ I bara n to n na kolɔnyi seeti ma, taa gine dime na fafe ye bade. ¹⁴ N fama ne gine dime nde maxorinde a xa a xa ye base so n yi ra, n xa ye min. Xa a sa n yaabi, <Ye min, n xa ye so i xa nɔxɔmee fan yi ra,> n fama ne a kolonde na temui, i na gine yati nan sugandixi i xa konyi Isiyaga be. Na temui n fama a kolonde i bara hinne n marigi Iburahima ra.»

¹⁵ Beenun a xa ge na wɔyenyi ra, na nan lan Betuweli xa di gine Rebeka naxa fa. Iburahima xunya Naxori xa mamadi nan lanxi a ma. A xa feje dɔxɔxi a tunki fari. ¹⁶ Gine dimedi tofanyi nan nu a ra, naxan mu xeme fe kolon. A naxa goro kolɔnyi yire, a naxa a ye base rafe ye ra, a man naxa te. ¹⁷ Iburahima xa walike naxa a gi a sa a ralan. A naxa a fala a be, «N bara i

maxandi, a lu n xa ye nde min, naxan na i xa feɲe kui.» ¹⁸ A naxa a yaabi, «N ba, ye min.» A naxa a xa feɲe ragoro a tunki fari, a ye so a yi ra. ¹⁹ A to ge na ra, a naxa a fala a be, «N ye bama ne i xa ɲoxomee fan be, alako e birin xa ye min a fanyi ra.» ²⁰ Mafuren, a naxa a xa feɲe ibagan kuure kui, a man a gi sigafe kolon de ra a xa ye gbete ba. A naxa ye ba han ɲoxome birin naxa wasa.

²¹ Iburahima xa walike nu fa a mapoxun, «Temunde Alatala bara n ma biyaasi sooneya n be.» ²² ɲoxomee to bara ge ye minde, Iburahima xa mixi naxa ɲerasoe xexema daaxi so Rebeka ɲoe ra, naxan xa binye giramu senni lima. A man naxa belexerasoe firin xexema daaxie so a belexe ra, naxan keren xa binye dangi giramu keme ra. ²³ A naxa ginɛdimedi maxorin, «Nde xa di lanxi i ma? Yandi, a fala n be, i baba noma muxu yigiyade to koe ra?» ²⁴ Rebeka naxa a yaabi, «Betuweli xa di nan lanxi n ma, Milika nun Naxori xa mamadi.» ²⁵ A man naxa a fala, «Muxu xonyi sexe nun ɲooge gbegbe na na, yigiya fan na na wo luma dennaxe.» ²⁶ Iburahima xa walike naxa a igoro boxi ma Alatala be. ²⁷ A naxa a fala, «N marigi Iburahima Marigi Alatala, n bara i tantu. I mu tagan hinnede n marigi Iburahima ra, i xa lanlanteya mu kana. Alatala n xun tixi n marigi Iburahima xabile nan xonyi ra.»

²⁸ Rebeka naxa siga a gi ra a nga yire, alako fe naxan dangixi, a xa a tagi raba a be. ²⁹ Rebeka taara Laban naxa a xulun sigafe ra kolon yire, Iburahima xa walike nu tixi dennaxe. ³⁰ Laban nu bara a maagine to, ɲerasoe a ɲoe ra,

belexerasoe a belexe ra. A man nu bara a xa dentegε me, xeme naxan falaxi a be. Na kui, a naxa siga na xeme ralande kolonyi fe ma, joxome nu na dennaxe. ³¹ Laban naxa a fala a be, «Alatala bara baraka sa i tan naxan ma fe, i tixi be munfe ra, dennaxe makuya taa ra? I xa so n xonyi. N bara banxi yailan i yigiya ra, n bara yire rafala i xa joxome luma dennaxe.» ³² Iburahima xa walike naxa so Laban xonyi. Laban naxa joxome xa kote ragoro, a fa donse so e yi ra, a yire yailan e be. A naxa ye fan so Iburahima xa mixie yi ra, alako e xa e sanyie maxa.

³³ Laban to fa donse ra e be, Iburahima xa walike naxa a fala, «N mu n degema sinden, fo n xa n dentegε wo be.» Laban naxa a fala a be, «Awa yire, dentegε sa.» ³⁴ Iburahima xa walike naxa a masen, «N tan nan na Iburahima xa walike ra. ³⁵ Alatala bara barake sa n marigi Iburahima xa fe ki fanyi. A bara findi banna ra, barima Alatala bara xuruse mooli birin fi a ma, a nun gbeti, xema, konyie, joxome, nun sofalee. Alatala bara na birin fi a ma. ³⁶ N marigi Iburahima xa gine Sara bara di fan bari a be a xa forija kui. Iburahima a harige birin fixi na di nan ma.»

³⁷ «Iburahima n nakalixi ne, <I naxa gine tongo n ma di be naxan findi Kanaanra n sabatixi dennaxe. ³⁸ I xa siga n baba bariboore yire n xabile tagi, alako i xa gine tongo n ma di be menni.> ³⁹ N marigi to na fala n be, n naxa a maxorin, <Xa na gine fa tondi birade n foxo ra go?> ⁴⁰ A naxa n yaabi, <N jere ma Alatala naxan ya i, a fama a xa maleke birade i foxo ra i xa jere

kui alako a xa sōneya. I fama ne gine tongode n ma di be n xabile tagi n baba xonyi. ⁴¹ I na siga n xabile ra, xa e mu fa sa gine dimedi so i yi ra feo, i bara ratanga n ma marakali ma.»

⁴² «N to kolon yire li, n naxa Ala maxandi, <Alatala, n marigi Iburahima naxan batuma, n bara i mayandi i xa n ma biyaasi sōneya. ⁴³ I ya ti n na yi kolonyi seeti ma. N fama ne gine dimedi nde maxorinde naxan fafe ye bade, a xa ye so n yi ra naxan na a xa feje kui alako n xa a min. ⁴⁴ Xa a n yaabi, «Ye min, n ye bama ne i xa joxomee fan be, e min,» n a kolonma na temui, Alatala na gine dimedi yati nan sugandixi n marigi Iburahima xa di be.»

⁴⁵ «Beenun n xa ge na woyenyi raponde n yete ma, na nan lan Rebeka naxa fa, feje dōxoxi a tunki fari. A naxa goro kolonyi ra, a ye ba. N naxa a fala a be, <N bara i maxandi, n ki ye, n xa a min.> ⁴⁶ A naxa a xa feje ragoro mafuren a tunki fari, a naxa a fala n be, <Ye min. I na ge ye minde n ye soma ne i xa joxomee fan yi ra.>

⁴⁷ N naxa a maxorin, <Nde xa di na i ra?> A naxa n yaabi, <Betuweli xa di gine nan n na, Naxori nun Milika xa mamadi.> Na kui n naxa xema so a joxe ra, n naxa xema belexerasoe so a belexe ra. ⁴⁸ N naxa n igoro boxi ma Alatala be. N naxa n marigi Iburahima Marigi Alatala tantu, barima a bara n xun ti n marigi xunya xa di ginema ra, n xa a futi a xa di be. ⁴⁹ Yakosi, Laban, a fala n be xa i bara tin fe fanyi nun fe tinxinxi rabafe n marigi be. Xa na mu a ra n sigama ne yire gbete.»

⁵⁰ Laban nun Betuweli naxa a yaabi, «Alatala nan yi fe ragirixi. Muxu mu fama na

maxoroxode. ⁵¹ Rebeka nan tixi i ya i yi ki. A xanin i xun ma, alako a xa findi i marigi xa di xa ginε ra, alo Alatala a masenxi ki naxe.» ⁵² Iburahima xa walike to na woyenyi me, a naxa a igoro boxi ma Alatala be. ⁵³ Na xanbi, a naxa bunse gbeti daaxi, bunse xεema daaxi, a nun dugie fi Rebeka ma. A naxa sanbe fanyie fi Rebeka nga nun a taara fan ma. ⁵⁴ Na dangi xanbi, Iburahima xa walike nun a xa mixie naxa e dege, e min, e fa so e sade.

E to keli gεεsege, Iburahima xa walike naxa a masen Rebeka nga nun a taara be, «Wo a lu fa n xa gbilen n marigi xonyi.» ⁵⁵ E naxa a fala, «Rebeka xa xi fu jondon naba be sinden, na temui wo fa siga.» ⁵⁶ Iburahima xa walike naxa e yaabi, «Wo naxa n makankan be. Alatala bara n ma biyaasi sooneya. Wo a lu fa n xa gbilen n marigi xonyi.»

⁵⁷ E naxa a fala, «Won xa Rebeka xili, won xa a kolon janige naxan na a be.» ⁵⁸ E naxa Rebeka xili, e naxa a maxorin, «I wama sigafe wo nun yi xeme ra?» Rebeka naxa e yaabi, «Iyo, n wama sigafe.» ⁵⁹ Na kui e naxa e xunya Rebeka nun a meenima so Iburahima xa walike nun a xa mixie yi ra.

⁶⁰ E naxa duba Rebeka be a falafe ra, «Muxu xunya nan lanxi i ma. Ala xa i findi nama gbegbe barima ra. I bonsoe xa no i yaxuie ra.»

⁶¹ Rebeka nun a xa ginεe naxa doxo joxomee fari, e naxa bira Iburahima xa walike foxo ra. E birin naxa siga.

⁶² Isiyaga nu bara keli kɔlon yire naxan xili «Ala jipe naxan n toxi.» A nu bara sabati Negewi bɔxi ma. ⁶³ Lɔxɔɛ nde, Isiyaga to mini a mapɛɛde daaxa nunmare temui, a naxa Iburahima xa walikɛ xa jɔxɔmɛɛ to fa ra. ⁶⁴ Rebeka to bara Isiyaga to, a naxa goro jɔxɔmɛɛ fari, ⁶⁵ a fa walikɛ maxɔrin, «Nde na na xɛmɛ ra naxan sa fafe na ki, keli daaxa longori ra won nalande?» ⁶⁶ Iburahima xa walikɛ naxa a yaabi, «N marigi nan a ra.» Na nan lan, Rebeka naxa a ya makoto a xa mafelenyi ra.

Iburahima xa walikɛ naxa dɛntɛgɛ sa Isiyaga bɛ, a fe naxan birin nadangixi. ⁶⁷ Na xanbi, Isiyaga naxa Rebeka xanin a nga xa kiri banxi kui, a a findi a xa gine ra. Isiyaga naxa a xanu a bɔpɛ birin na, han a nga xa faxɛ sunnunyi naxa ba a ma.

25

Iburahima xa faxɛ

¹ Iburahima man naxa gine gbɛtɛ dɔxɔ naxan xili Katura. ² Na gine naxa die bari a bɛ. Na die nu xili: Simiran, Yokosan, Medan, Madiyan, Yisebaki, nun Suwa. ³ Yokosan naxa Seeba nun Dedan bari. Dedan bɔnsɔɛ findi Asurikae, Letusikae, nun Leyumikae nan na. ⁴ Madiyan xa die lanxi Efa, Efere, Hanoki, Abida, nun Elidaa nan ma. Katura xa die nan lanxi e ma.

⁵ Iburahima naxa a harige birin fi Isiyaga ma. ⁶ A naxa se gbege fan fi a xa gine booree xa die ma, a fa e makuya a xa di Isiyaga ra, a e rasiga bɔxi nde ma naxan na sogetede mabiri.

⁷ Iburahima xa simaya naxa siga han ꞑe keme ꞑe tongo solofere nun suuli. ⁸ Na xanbi, a naxa faxa hæeri kui, a a benbae li aligiyama. ⁹ A xa die Isiyaga nun Sumayila naxa a ragata Makipela fonme kui, Soxara Xitika xa di Eferon xa bɔxi ma Mamire fe ma. ¹⁰ Iburahima na bɔxi sara Xitikae bɔnsɔe nan ma. E nun a xa gine Sara, e birin nagataxi menni ne. ¹¹ Iburahima faxa xanbi, Ala naxa barake sa a xa di Isiyaga ma. A nu sabatixi kɔlonyi fe ma, naxan xili «Ala ꞑipe naxan n toxi.»

Sumayila xa taruxui

¹² Xilie nan ya naxee findi Sumayila bɔnsɔe ra. Sara nu bara a xa konyi gine Misiraka Hagara fi Iburahima ma. Hagara naxa Sumayila soto di ra. ¹³ Sumayila xa die nan ya, e barixi ki naxe e boore fɔxɔ ra: Nebayoti, Sumayila xa di singe, Kedari, Adabeeli, Mibisami, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Hadada, Tema, Yeturi, Nafisi, nun Kedema. Na di fu nun firinyi findi Sumayila xa die nan na. ¹⁶ Na mixi keren keren ma findi bɔxi mangæe nan na. E naxa e xilie sa e xa taae xun ma a nun e xa mixie. ¹⁷ Sumayila xa simaya dan ꞑe keme ꞑe tongo saxan nun solofere ne. A naxa laaxira, a sa a benbae li aligiyama. ¹⁸ Sumayila bɔnsɔe nu sabatixi bɔxi nan ma, dennaxe nu na Hawila nun Suru tagi. Suru ya rafindixi Misira nan ma Asuri kira ra. E nu sabatixi e ngaxakerenyie nan seeti ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga xa taruxui nan ya: Isiyaga findi Iburahima xa di nan na. ²⁰ A to bara ꞑe tongo naani soto simaya ra, a naxa Rebeka dɔxɔ, Laban

xunya ginema, Betuweli xa di gine. Aramikae nan na e ra, kelife Padan Arami. ²¹ Kɔnɔ Rebeka mu nu nɔma di baride Isiyaga be. Isiyaga naxa Alatala maxandi a xa gine xa fe ra a xa nɔ di baride. Alatala naxa a xa duba suxu, Rebeka naxa tɛɛɛɛ. ²² Na die nu fa gere e nga tɛɛɛɛ. A naxa a yete maxɔrin, «Munfe rabafe n be yi ki?» Na kui a naxa siga Alatala maxɔrinde. ²³ Alatala naxa a masen a be,

«Si dɔxɔ firin nan na i tɛɛɛɛ.

Keren senbe gboma ne boore be.

Taara nan fama lude a xunya xa nɔɛ bun ma.»

²⁴ A di bari temui to a li, Rebeka naxa gulie bari. ²⁵ A xa di singe findixi mixi gbeeli nan na. Fate maxabe gbege kanyi nan nu a ra. E naxa a xili sa Esayu. ²⁶ Na xanbi a xunya fan naxa bari. A belexe raxutuxi a taara tingilinyi ma. E naxa a fan xili sa Yaxuba. Isiyaga na die barima temui naxe, a nu na je tongo senni ne.

²⁷ Na di xeme firinyi naxa mɔ. Esayu naxa findi koyinma fanyi ra naxan nu wula i sama. Naxan findi Yaxuba tan na, mixi maxinbelixi nan nu a ra, a tan nu dɔxɔma kiri banxi nan bun ma. ²⁸ Esayu nan nu rafan Isiyaga ma, barima a nu fama sube ra a be. Yaxuba tan nu rafan Rebeka nan ma.

²⁹ Lɔxɔɛ nde Yaxuba nu bara supi yailan. Esayu naxa so, a taganxi kelife koyinde. ³⁰ A naxa a fala a be, «N mu nɔma fefe ra yi ki. A lu n xa yi supi gbeeli nde min.» Na nan toxi a Edon xili naxa sa a xun ma, na nan na ki «a gbeeli.»

³¹ Yaxuba naxa a yaabi, «I xa forija tide fi n ma sinden.» ³² Esayu naxa a masen, «N na faxafe,

kaame nan na n ma yi ki. Na foriɲa tide munse fanma n ma?» ³³ Yaxuba man naxa a fala, «Fo i xa i kali.» Esayu naxa a kali a a bara a xa foriɲa tide fi a ma. ³⁴ Yaxuba naxa taami nun na toge supi nde so a yi ra. Esayu to ge a degede, a a min, a naxa siga. Esayu mu tide yo toxi a xa foriɲa ma.

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kaame naxa so boxi kui, bafe kaame singe ra naxan naba Iburahima xa waxati. Isiyaga naxa siga Filisita mange Abimeleki xonyi, naxan nu na Gerara. ² Alatala naxa mini Isiyaga ma, a a masen a be, «I naxa siga Misira boxi ma de. I xa lu boxi ma n na dennaxe masen i be. ³ Lu be. Won birin na a ra. N barake sama ne i xa fe, barima n fama yi boxi fide i tan nun i bonsoe nan ma. N laayidi naxan tongo i baba Iburahima be, n na rakamalima ne. ⁴ N i bonsoe rawuyama ne alo tunbui naxee na koore ma. N yi boxi fima ne i bonsoe ma. N barake sama ne duniɲa si birin ma i bonsoe saabui ra. ⁵ Iburahima n xui rame ne. A naxa a pengi sa n ma seriye, n ma mangeya, n ma yaamarie, nun n ma tonyie xon ma.»

⁶ Na kui Isiyaga naxa sabati Gerara. ⁷ Mixi naxee doxoxi menni, nee naxa a maxorin a xa gine xa fe ma. A naxa e yaabi, a a xunya ginema nan lanxi a ma. A mu suusa a falade e be, a xa gine nan lanxi Rebeka ma alako menni mixie naxa fa a faxesa. A bara gaaxu a falade a xa gine na a ra barima Rebeka gine tofanyi nan nu lanxi a ma.

⁸ Isiyaga to bara bu naa, loxoε nde Filisitakae xa mangε Abimeleki naxa a ya ramini wunderi ra, a naxa a to Isiyaga na Rebeka mafurukufe. ⁹ Abimeleki naxa a xili a xonyi. A naxa a fala a be, «I xa gine yati nan lanxi yi ma! Munfe ra i fa a fala muxu be i xunya ginema nan a ra?» Isiyaga naxa a yaabi, «N nu gaaxuxi ne wo naxa fa n faxa. Na nan a to n naxa na fala.» ¹⁰ Abimeleki man naxa a maxorin, «I munse rabaxi muxu ra yi ki? Xa mixi nde fa mini n ma pama ya ma go, a naxa i xa gine findi a yete ra? Na temui i bara muxu ratantan.» ¹¹ Abimeleki naxa yaamari fi a xa pama birin ma, «Mixi yo na din yi xeme nun a xa gine ra, n na kanyi faxama ne.»

¹² Na ne ra, Isiyaga naxa xe sa na boxi ma. A to na xe xaba, a naxa a xa sansi wolixi pondon keme soto, barima Alatala bara barake sa a xa fe. ¹³ A harige xun naxa masa, a findi banna ra. ¹⁴ Yexee, si, ninge, nun konyi gbegebe nu na a yi ra. Na kui Filisitakae naxa Isiyaga tone.

¹⁵ Filisitakae naxa kolonyi birin nafe bende ra, Isiyaga baba Iburahima xa konyi naxee ge Iburahima xa waxati. ¹⁶ Abimeleki naxa a fala Isiyaga be, «Fo i xa keli be. I bara senbe soto dangi muxu tan na.»

¹⁷ Isiyaga naxa keli naa, a sa sabati Gerara gulunba kui. ¹⁸ Isiyaga naxa kolonyie iba, naxee nu gexi a baba waxati, Filisitakae naxee dese Iburahima faxa xanbi. A baba nu na kolonyie xili falama ki naxe, Isiyaga man naxa na xilie fala e xun ma. ¹⁹ Isiyaga xa konyie man naxa kolonyi gbete ge na gulunba yire, dulonyi fa mini a kui.

²⁰ Gerara xa xuruse demadonyie nun Isiyaga xa

xuruse demadonyie naxa kɔŋɛ na kɔlɔnyi xa fe ra. E birin nu fa a fala e boore bɛ, «Muxu tan nan gbe na na kɔlɔnyi ra.» Isiyaga naxa na kɔlɔnyi xili fala «sɔnxɔɛ,» barima sɔnxɔɛ bara bira a xa fe ra. ²¹ A xa konyie man naxa kɔlɔnyi gbete ge, sɔnxɔɛ man naxa bira na fan xa fe ra. A naxa a xili fala Sitina, na nan na ki «galanbui kɔlɔnyi.» ²² Isiyaga naxa keli naa, a sa kɔlɔnyi ge yire gbete. Na kɔlɔnyi to ge, sɔnxɔɛ mu bira na tan xa fe ra. A naxa a xili fala Rehoboti kɔlɔnyi, na nan na ki «makuye kɔlɔnyi,» barima a naxɛ, «Alatala bara won makuya bekae ra alako won ma fe xa sɔɔneya yi boxi ma.»

²³ Isiyaga to keli menni sigafe ra Beriseeba, ²⁴ Alatala naxa mini a ma kɔɛ ra. A naxa a masen a bɛ, «I baba Iburahima Marigi Ala lanxi n tan nan ma. I naxa gaaxu fefe ra, won tan nan a ra yire birin. N man barake sama nɛ i xa fe. N i bɔnsɔɛ rawuyama nɛ n ma konyi Iburahima xa fe ra.» ²⁵ Isiyaga naxa sɛrɛxɛbade yailan na yire, a nu fa Alatala maxandi a xili ra. A naxa sabati naa, a xa konyie man naxa kɔlɔnyi gbete ge.

²⁶ Abimeleki boore Ahusati, nun a xa sɔɔri mange Pikoli naxa keli Gerara, e siga Isiyaga yire. ²⁷ Isiyaga naxa e maxɔrin, «Wo faxi n yire munfe ra yi ki? Wo bara n naɲaaxu han wo bara n keru wo xɔnyi.» ²⁸ E naxa a yaabi, «Muxu bara a kolon Alatala xa mixi nan lanxi i ma. Muxu man bara a maɲɔxun, fo won xa saate tongo won boore bɛ marakali ra. ²⁹ I rakali muxu bɛ, i mu fama fe xɔnɛ rabade muxu ra, barima muxu fan mu fe kobi yo rabaxi i ra, fo fe fanyi. Muxu man naxa i lu, i xa siga bɔɲesa kui. Yakosi Alatala bara

barakε sa i ma.» ³⁰ Isiyaga naxa donse gbege yailan e be. E birin naxa e dege, e naxa e min. ³¹ Kuye to iba, e naxa e rakali e boore be. Isiyaga naxa a jungu e ma, e naxa fatan lanyi kui.

³² Na loxoe kerenyi, Isiyaga xa konyie naxa kolonyi nde xa fe dentεge sa a be e naxan gexi. E naxe, «Muxu bara ye li na kolonyi ra.» ³³ Isiyaga naxa na kolonyi xili fala Siba kolonyi, na nan falaxi «marakali.» Na nan a toxi muxu yi taa xili falama han yakosi Beriseeba, na nan falaxi «marakali kolonyi.»

³⁴ Esayu to je tongo naani rakamali, a naxa Beeri xa di Yudita nun Elon xa di Basamati doxo. Na firinyi Xitikae nan na e ra. ³⁵ E naxa Isiyaga nun Rebeka boje rapaaxu e ma.

27

Isiyaga dubafe Yaxuba be

¹ Isiyaga nu bara ge foride, a yae nu bara rafooro. A mu noma sese tode fa. A naxa a xa di singe Esayu xili, «N ma di!» Esayu naxa a ratin, «N tan nan ya!» ² Isiyaga naxa a fala a be, «I bara a to, n bara ge foride. N mu a kolon n faxama temui naxe. ³ Tanbe sase nun xali tongo, i xa siga wulai sube fende n be. ⁴ I xa na sube jin alo a rafanxi n ma ki naxe. I xa fa a ra n xon ma, alako n xa no dubade i be beenu n xa faxes.» ⁵ Na temui Rebeka tixi a tuli matixi Isiyaga ra, a naxan falaxi Esayu be. Esayu naxa siga wulai sube bunde a baba be.

⁶ Rebeka naxa a fala a xa di Yaxuba be, «N bara i baba xui me a yi woyenyi falama Esayu be, ⁷ <Sa sube bun n be, i xa a jin a fanyi ra, n xa a don.

N na γε na sube donde, n dubama i be Alatala ya i beenun n xa faxa.» ⁸ Yakosi, n ma di, i tuli mati n na a fanyi ra. N naxan falama i be, i xa a raba. ⁹ Siga gοορε, i xa fa si fanyi firin na. N xa e pin a fanyi ra alo i baba wama a xon ma ki naxe. ¹⁰ N na γε na ra, i xa a xanin i baba xon ma, alako a xa duba i be beenun a xa faxa.»

¹¹ Yaxuba naxa a nga Rebeka yaabi, «Esayu fate maxabe kanyi nan a ra. N tan fate maxabe mu na n be. ¹² N baba na n masuxu, a kolonma ne Esayu xa mu a ra, n findima wule fale nan na a tan be. Beenun n xa duba soto, n fama danke nan sotide.» ¹³ A nga naxa a fala, «Ade, na danke xa gbilen n tan nan ma, n ma di. I naxan nabama, i tuli mati n na. Siga, i sa fa na si fanyi firinyie ra.»

¹⁴ Yaxuba naxa siga, a naxa fa si fanyi firinyie ra a nga xon ma. A nga naxa na donse yailan alo a rafanxi Isiyaga ma ki naxe. ¹⁵ Na xanbi, Rebeka naxa a xa di singe Esayu xa donma tongo, donma naxan fan a xa dugie ya ma banxi kui. A naxa na ragoro Yaxuba ma, a xa di firin nde. ¹⁶ A naxa a xa di belexee nun a konyi masalaxunxi maxiri si kiri ra. ¹⁷ A naxa sube nun taami so a xa di Yaxuba yi ra, a naxan yailanxi.

¹⁸ Na temui Yaxuba naxa siga a baba yire, a a fala a be, «N baba, n tan nan ya.» A baba naxa a maxorin, «N ma di mundun lanxi i tan ma?» ¹⁹ Yaxuba naxa a baba yaabi, «Esayu nan lanxi n ma, i xa di singe. I naxan maxorinxi n ma, n bara fa a ra. Yandi, keli, i doxo, i xa n ma sube yailanxi don. Na temui i xa duba n be.» ²⁰ Isiyaga naxa a fala a xa di be, «N ma di, i yi sube toxi

yi ikorexi ra di?» Yaxuba naxa a yaabi, «I Marigi Alatala nan yi fixi n ma sooneya ra.»

²¹ Isiyaga naxa a fala Yaxuba be, «N ma di, i maso n na, n xa i masuxu, alako n xa la a ra a n ma di Esayu yati nan i ra.» ²² Yaxuba naxa a maso a baba ra. Isiyaga naxa a fate masuxu. A naxa a fala, «I xui maniya Yaxuba xui ra, konɔ i belexe tan Esayu belexe na a ra.» ²³ Isiyaga mu no Yaxuba kolonde, barima a belexee nu maxirixi xabe ra, alo a taara Esayu na ki naxe. Na kui Isiyaga naxa duba Yaxuba be.

²⁴ Isiyaga man naxa a maxorin, «N ma di Esayu yati nan i ra?» Yaxuba naxa a yaabi, «Iyo.»

²⁵ Isiyaga naxa a fala, «Fa donse ra, i naxan yailanxi, n xa a don, n fa duba i be.» Yaxuba naxa donse so a baba yi ra, Isiyaga naxa a don. Yaxuba naxa weni fan so a yi ra, a naxa na fan min. ²⁶ Na temui, a baba Isiyaga naxa a fala a be, «N ma di, i makore n na, i xa findigilin n ma.»

²⁷ Yaxuba naxa a maso a ra, a naxa findigilin a ma. Isiyaga naxa a xa sose xiri me. Na dangi xanbi, a naxa duba a be. A naxa a masen, «Iyo, n ma di xiri luxi ne

alo Alatala barake saxi xe naxan ma.

²⁸ Ala xa xini fi i ma naxan kelima koore ma.

Ala xa boxi daxamui fi i ma.

Ala xa barake sa i xa xe ma.

Ala xa weni gbegbe fi i ma.

²⁹ Ala xa nama birin lu i sagoe.

Ala xa si birin magoro i be.

I xa findi i ngaxakerenyie xa yarerati ra.

E birin xa e magoro i be.

Mixi yo na i danka, na danke xa gbilen a kanyi ma.

Mixi yo na duba i be, Ala xa barake sa na kanyi ma.»

³⁰ Isiyaga to bara ge dubade a be, Yaxuba naxa mini. A mu bu, Yaxuba taara Esayu fan naxa so kelife sube fende. ³¹ A fan naxa na sube yailan a fanyi ra alo a baba wama a xon ma ki naxe. A to fa a ra a baba xon, a naxa a fala a baba be, «N baba, keli, i xa doxo, i sube don n naxan yailanxi i be alako i xa duba n be.» ³² A baba Isiyaga naxa a maxarin, «Nde na i tan na?» Esayu naxa a yaabi, «Esayu nan na n na, i xa di singe.» ³³ Na fe naxa Isiyaga ifu a fanyi ra. A fate birin naxa seren a ma. A naxa a fala a be, «Kono nde tan faxi sube yailanxi ra n be, n naxan donxi yakosi beenun i tan xa so be yi ki? N bara duba na kanyi be. A tan nan fama barake soto.»

³⁴ Esayu to a baba xa masenyi me, a boje naxa mini, a naxa sonxoe gbegbe rate. A naxa a baba mayandi, «N baba, duba n fan be.» ³⁵ Isiyaga naxa a yaabi, «I xunya bara n madaxu. N bara ge dubade a tan nan be.» ³⁶ Esayu naxa a fala, «A xili yati na a xun ma, Yaxuba, <mixi mayanfe>. A sanmaya firin nan ya a n mayanfama. A bara n ma forija tide tongo. Yakosi a bara n ma dube fan soto.» Esayu man naxa a maxarin, «Dube yo mu na i yi ra sonon, i lan i xa naxan naba n tan be?»

³⁷ Isiyaga naxa a masen Esayu be, «N bara a tan findi i xunyi ra, n man bara a ngaxakerenyi birin so a yi ra e xa lu a bun ma. N bara barake gbegbe fi a ma, a nun weni fanyi. N ma di, n noma munse rabade i tan be?» ³⁸ Esayu naxa a

fala a baba be, «Dube keren peti nan na i yi ra? N baba, duba n tan fan be.» A naxa wa a xui itexi ra. ³⁹ A baba Isiyaga naxa a yaabi, «A kolon, i mu fama boxi daxamui sotode, a nun xini naxan kelima kooze ma. ⁴⁰ I baloma i xa santidegema nan xun na. I fama walide i xunya xa noe nan bun ma, kono yare i fama i yete sotode. A na noe naxan sa i ma, i tondima ne a ra.»

⁴¹ Esayu nu a xunya Yaxuba rafenge gere ra, a xa dube sotofe xa fe ra e baba ra. Esayu naxa a fala a boje ma, «N baba xa jonfe na ba a ra temui naxe, n Yaxuba faxama ne.» ⁴² Rebeka to bara a xa di singe Esayu xa nate tongoxi kolon, a naxa a xa di firin nde Yaxuba xili. A naxa a fala a be, «I bara a to, i taara Esayu wama a gbejoxofe i ma, a xa i faxa. ⁴³ Yakosi n ma di, i tuli mati n na a fanyi ra. Keli be, i xa siga Xarani, n taara Laban xonyi. I xa sa lu naa. ⁴⁴ I xa lu a xonyi yi saxanyi han beemanu i taara boje fama gorode temui naxe. ⁴⁵ I taara boje na goro i ma temui naxan ma, a na neemu i raba foxi ra, na temui n nan punguma i xa fa. N mu wama ganfe wo firinyi birin na loxoere keren.»

⁴⁶ Rebeka naxa a fala Isiyaga be, «N boje bara rapaaxu n ma Xiti xa di ginje xa fe ra. Xa a sa li Yaxuba fan ginje tongo e ya ma yi boxi ma, na temui tide yo mu na n tan ma fe ma sonon.»

28

Yaxuba sigafe Laban xonyi

¹ Isiyaga naxa Yaxuba xili, a duba a be. A naxa a yamari, «I naxa gine dɔxo de naxan findi Kanaanka ra. ² Keli, i xa siga Padan Arami, i nga baba Betuweli xonyi. Menni i xa i nga taara Laban xa di gine nde dɔxo.

³ Ala Senbe Kanyi xa barake sa i xa fe, a xa di gbegbe fi i ma, a xa i findi si gbegbe benba ra.

⁴ Ala xa barake sa i xa fe, a nun i bɔnsɔɛ, alo a laayidixi Iburahima be ki naxe, alako yi boxi xa findi i gbe ra, i saxanyi rabafe dennaxe, Ala boxi naxan fi Iburahima ma.»

⁵ Na kui Isiyaga naxa Yaxuba xee Padan Arami boxi ma Betuweli Aramika xa di Laban xonyi. Laban findixi Rebeka taara nan na, Yaxuba nun Esayu nga.

⁶ Esayu naxa a kolon a baba bara duba Yaxuba be, a xee fe Padan Arami a xa menni gine dɔxo. A man naxa kolon soto a ma, a baba bara Yaxuba yamari a naxa Kanaan gine dɔxo, ⁷ Yaxuba fan bara a baba nun a nga xui ratinme sigafe ra Padan Arami. ⁸ Na kui Esayu naxa a fahaamu Kanaan gine mu rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Na na a ra a naxa siga Iburahima xa di Sumayila yire, a sa na xa di gine Mahalata dɔxo, naxan findixi Nebayoti xunya ra.

¹⁰ Yaxuba naxa keli Beriseeba sigafe ra Xarani.

¹¹ Kɔɛ to so a ra kira i, a naxa a sa yire nde, a gɛme findi a xa xunsase ra. ¹² Kɔɛ ra a naxa xiye sa, same tixi boxi fari a xunyi sa dɔxoxi koore ra. Ala xa malekee nu tefe same kon na, e man nu goro. ¹³ Alatala nu tixi same fuge ra. A

naxa a masen Yaxuba be, «N tan nan na i tanun Iburahima nun i baba Isiyaga Marigi Alatala ra. I saxi boxi naxan fari yi ki, n a fima ne i tan nun i bɔnsɔɛ ma. ¹⁴ I bɔnsɔɛ fama ne wuyade alo xube. Wo xa boxi fama ne gbode kelife sogetede ma a sa dɔxɔ sogegode ra, keli kɔɔla ma sa dɔxɔ yirefanyi ra. N fama heeri fide si birin ma i tan nun i bɔnsɔɛ saabui ra. ¹⁵ I siga dede, won birin na a ra. N i kantama yire birin. N man i ragbilenma ne yi boxi ma. N mu i raboloma fefe ma. N nan n ma laayidi birin nakamalima ne i be.»

¹⁶ Yaxuba to xunu, a naxa a fala, «Yakosi n bara a kolon Alatala na be, kɔnɔ singe n mu nu a kolonxi.» ¹⁷ A naxa gaaxu, a fa a fala, «Yire magaaxuxi nan na be ra. Be findixi Ala xa banxi naade nan na, sigafe ra koore ma.» ¹⁸ Yaxuba to keli subaxe ma, a naxa na geme tongo a xunyi nu saxi naxan ma. A naxa a rakeli, a a ti tɔnxuma ra, a naxa ture maso geme xunyi ma. ¹⁹ A naxa na yire xili sa Beteli, «Ala xa banxi.» Beenun na xa raba, na yire xili nu falama ne Lusi. ²⁰ Yaxuba naxa laayidi tongo Ala be a falafe ra, «Xa Ala n kantama kira xɔn ma, a fa donse nun sose fi n ma, ²¹ n gbilen bɔnesa kui n baba xonyi, na temui n Alatala nan findima n Marigi Ala ra. ²² N bara yi geme ti be tɔnxuma ra, yi yire xa findi Ala batude ra. Alatala, i harige naxan birin fima n ma, n farile bama ne a ra, n na fi i ma.»

29

Yaxuba futi xirife

¹ Na dangi xanbi Yaxuba naxa a xa biyaasi de idoxo. A to boxi li naxan na sogetede, ² a naxa kolonyi nde to wula i. Yexee nun si goore saxan nu malanxi na kolonyi fe ma, kono geme xungbe nan nu kolonyi de makotoxi. ³ E nu darixi naxan na, xuruse birin na malan na yire, xuruse demadonyie na kolonyi derakote geme mapindigilinma, a ba naa. Xuruse na ge ye minde, xuruse demadonyie man nu geme ragbilenma kolonyi de ra.

⁴ Yaxuba naxa xuruse demadonyie maxarin, «N ngaxakerenyie, wo kelixi minden yi ki?» E naxa a yaabi, «Muxu kelixi Xarani ne.» ⁵ A naxa e maxarin, «Wo Laban kolon, Naxori xa di xeme?» E naxa a yaabi, «Iyo, muxu a kolon.» ⁶ A naxa e maxarin, «Tana mu na a ma?» E naxa a yaabi, «Sese mu a toxi. A xa di gine Raxele nan fafe na ki e nun xurusee ra.»

⁷ A naxa a fala e be, «Won na yanyi ne yi ki. Xurusee malan temui mu yi ki. Wo ye fi xurusee ma mafuren, wo man xa gbilen e ra e demadonde.» ⁸ E naxa a yaabi, «Muxu mu noma fefe yo rabade yi ki, fo xuruse birin na malan. Na temui, muxu fa yi geme ba kolonyi de ra naxan a makotoxi, muxu ye fi xuruse birin ma.»

⁹ Yaxuba to nu na woyenfe e be, Raxele fan naxa fa a baba xa xurusee ra, barima xuruse demadonyi nan nu lanxi a fan ma. ¹⁰ Yaxuba to Raxele to fa ra, Yaxuba nga taara Laban xa di gine, a nun a xa xurusee, a naxa a maso kolonyi ra. A naxa geme ba kolonyi de ra, a naxa ye fi Laban xa xuruse birin ma. ¹¹ Yaxuba naxa Raxele xebu sunbui ra, a nu wa a xui itexi ra.

¹² A naxa a fala Raxele be, «I baba xunya xa di nan lanxi n ma, Rebeka xa di xeme.»

Raxele to na me, a naxa a gi rake, a sa na tagi raba a baba be. ¹³ Laban to bara a xunya ginema xa di Yaxuba xa fe me, a naxa siga a sa a ralan. A naxa findigilin a ma, a a xanin banxi. Yaxuba naxa dentege sa Laban be. ¹⁴ Laban naxa a fala a be, «Won birin wuli keren fase keren.» Yaxuba naxa kike keren naba Laban xonyi.

¹⁵ Na loxe Laban naxa a fala Yaxuba be, «N ma mamadi nan lanxi i ma, konɔ seriye yo mu a falaxi i xa wali n be a fa lu n mu i sare fi. A fala n be, a lanma n xa i sare fi naxan na.» ¹⁶ Na temui di gine firin nan nu na Laban yi ra. A xa di gine singe xili ne Leya, a firin nde Raxele. ¹⁷ Leya ya nu xurun, konɔ Raxele tan gine tofanyi nan nu lanxi a ma. ¹⁸ Raxele nan nu rafa Yaxuba ma ki fanyi ra. A naxa a fala Laban be, «N je solofere nan walima i be, alako i xa i xa di gine firin nde Raxele fi n ma.» ¹⁹ Laban naxa a yaabi, «Beenun n xa n ma di fi mixi gbete ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n xonyi be.» ²⁰ Yaxuba naxa je solofere wali raba Laban yi ra Raxele xa fe ra. Konɔ na je solofere lu ne a be alo xi solofere gbansan, barima Raxele nu rafa nxi a ma ki fanyi ra.

²¹ Na je solofere dangi xanbi, Yaxuba naxa a fala Laban be, «N ma kere tongoxi bara kamali. N ma gine so n yi ra fa, n xa a findi n yete ra.»

²² Laban naxa mennika birin xili, e xa fa e dege, e xa jalexinyi xulunyi raba. ²³ Nunmare ra, a naxa a xa di gine singe Leya tongo, a naxa a xanin Yaxuba xon ma. Yaxuba naxa a findi a yete ra.

²⁴ Laban naxa Silipa so a xa di Leya yi ra, a xa findi a xa konyi ra. ²⁵ Kuye to iba, Yaxuba naxa a to Leya na a ra. A naxa a fala Laban be, «I munse rabaxi n na yi ki? N mu walixi i be Raxele xa fe xa ra? I n yanfaxi munfe ra?» ²⁶ Laban naxa a yaabi, «Muxu tan ma naamunyi mu tinma a ra di gine firin nde xa doxo xeme taa, a singe mu xeme sotoxi. ²⁷ Yi loxoxunyi raba sinden wo nun Leya. Xa i man ne solofere wali raba n be, n nan n ma di gine firin nde fan fima ne i ma, a findi i xa gine ra.»

²⁸ Yaxuba naxa na raba. E nun Leya to loxoxunyi raba yire keren, Laban naxa Raxele fan fi a ma, ²⁹ a Bila so Raxele yi ra a xa findi a xa konyi ra. ³⁰ Yaxuba naxa Raxele findi a yete ra, a a xanu dangife Leya ra. Na dangi xanbi a man naxa ne solofere wali raba Laban be.

³¹ Alatala to bara a to Leya mu gexi rafande Yaxuba ma alo Raxele, a naxa Leya findi dibari ra, a Raxele findi dibaritare ra. ³² Leya naxa tege, a di xeme bari. A naxa na di xili sa Ruben, a falafe ra, «Alatala bara n ma yaagi to. Yakosi n fa rafanma ne n ma xeme ma.» ³³ A man naxa tege di firin nde ma. A to na di bari, a naxa a fala, «Alatala fan yati a kolon, n mu rafan n ma xeme ma. Na nan a toxi a yi di firin nde fan fixi n ma.» A naxa na di xili sa Simeyon. ³⁴ A man naxa tege di saxan nde ma. A to a bari, a man naxa a fala, «Yi biyaasi, fo n xa rafan ne n ma xeme ma sonon, barima n bara di saxan soto a be.» Na nan a to, a naxa na di xili sa Lewi. ³⁵ A naxa tege di naani nde ma. A to na fan bari, a naxa a fala, «Yi biyaasi n Alatala tantuma ne.» A

naxa na di xili sa Yuda. A xa di barife dan na di naani nan ma.

30

Yaxuba di sotofe

¹ Raxele to bara a to, a mu fa di barife, a naxa a taara tɔnɛ. A naxa a fala Yaxuba bɛ, «Di fi n fan ma, xa na mu a ra n faxama nɛ.» ² Yaxuba naxa xɔnɔ a xa wɔyɛnyi ma. A naxa a fala a bɛ, «I tan a maɲɔxunxi nɛ a Ala na n tan nan na? Ala na a niyaxi i mu di barife!» ³ Raxele naxa a yaabi, «N ma konyi ginɛ Bila tongo, alako a xa di bari n bɛ. A xa findi n ma saabui ra di barife ra.»

⁴ Raxele naxa a xa konyi ginɛ tongo, a a so a xa xɛmɛ Yaxuba yi ra. E to kafu, ⁵ Bila naxa tɛɛɛ, a naxa di xɛmɛ bari Yaxuba bɛ. ⁶ Raxele naxa a fala, «Ala bara n ma kiiti sa. A bara n ma wɔyɛnyi mɛ. Na nan a toxi a di fixi n ma.» A naxa na di xili sa Dana.

⁷ Raxele xa konyi ginɛ Bila man naxa tɛɛɛ. A naxa di xɛmɛ firin nde bari Yaxuba bɛ. ⁸ Raxele naxa a fala, «Ala bara n mali katɛ birin na alako n xa xun nakeli sɔtɔ n taara ginɛma xun ma.» A naxa a xa di xili sa Nafatali.

⁹ Leya to bara a kolon a mu di barima fa, a naxa a xa konyi ginɛ Silipa tongo, a naxa a so Yaxuba yi ra a xa findi a xa ginɛ ra. ¹⁰ Silipa naxa di xɛmɛ bari Yaxuba bɛ. ¹¹ Leya naxa a fala, «Hɛeri bara fa n ma.» A naxa na di xili sa Gadi.

¹² Silipa naxa di firin nde sɔtɔ Yaxuba bɛ. ¹³ Leya naxa a fala, «N bara ɲɛlexin. Yakɔsi, ginɛ birin bara a kolon n bara hɛeri gbegbe sɔtɔ.» A naxa a xili sa Aseri.

¹⁴ Mengi xaba temui to bara a li, Ruben naxa siga xe ma. A naxa bogise nde li naa, naxan xili marafanyi bogise. A naxa fa a ra a nga xon. Na nan lan Raxele naxa a fala Leya be, «N bara i maxandi, i xa i xa di xa marafanyi bogise ndee fi n ma.» ¹⁵ Leya naxa a yaabi, «I bara n ma xeme ba n yi ra. Na mu i wasaxi? I man waxi n ma di xa marafanyi bogise nan fan tongofe?» Raxele naxa a fala, «To ke ra, wo nun Yaxuba nan fama xide i xa di xa marafanyi bogise joxoe ra.» ¹⁶ Yaxuba to so nunmare ra kelife xe ma, Leya naxa a ralan. A naxa a fala a be, «I xima n tan nan xon ma to ke ra. N bara to ke sare fi n ma di xa marafanyi bogise ra.» A tan nun Yaxuba naxa kafu na ke ra.

¹⁷ Ala naxa Leya xa maxandi tongo, a naxa teege. Na naxa findi a xa di suuli nde ra Yaxuba be. ¹⁸ A naxa a fala, «Ala bara n sare fi n ma konyi gine sofe ra n ma xeme yi.» A naxa a xa di xili sa Isakari. ¹⁹ Leya man naxa teege di senni nde ma. A naxa na di bari Yaxuba be. ²⁰ Leya naxa a fala, «Ala bara n ki. Yi biyaasi n ma xeme n binyama ne, barima n bara di senni bari a be.» A naxa na di xili sa Sabulon. ²¹ Na xanbi a man naxa di gine bari. A naxa a xili sa Dina.

²² Na temui Ala naxa a jengi rasiga Raxele xa fe xon. A naxa a xa kontofili me, a a findi di bari ra. ²³ Raxele naxa teege, a naxa di bari. A naxa a fala, «Ala bara n namini n ma yaagi kui.» ²⁴ A naxa na di xili sa Yusufu. Na xili yati nan findixi a xa maxandi ra, fa a falafe, «Alatala man xa di xeme gbete fan fi n ma.»

Yaxuba nun Laban fatanfe

²⁵ Raxele to Yusufu bari, Yaxuba naxa a fala Laban be, «A lu n xa gbilen n ma boxi ma. ²⁶ A lu n xa n ma ginɛe xanin a nun n ma die, n walixi i be naxee xa fe ra. I a kolon n wali naxan xasabi rabaxi i be.» ²⁷ Laban naxa a fala a be, «Yandi, xa n nafan i ma, i xa diɛ, i xa lu be. N bara a kolon sematoe saabui ra, Alatala barake saxi n ma i tan nan xa fe ra. ²⁸ A fala n be i wama wali sare naxan xɔn. N na fima ne i ma.»

²⁹ Yaxuba naxa a fala a be, «I tan yete yati a kolon n walixi i be ki naxe han i xa goore bara findi a ra. Na saabui kelixi n tan nan ma. ³⁰ Dondoronti nan nu na i yi ra beenu n xa fa, a gbegbe bara sa a xun ma. Alatala bara barake sa i xa fe kabi n naxa so i xɔnyi. Yakɔsi, i mu a luma n xa wali nde raba n ma denbaya fan be?»

³¹ Laban naxa a maxɔrin, «A lan n xa yeri fi i ma?» Yaxuba naxa a yaabi, «I naxa sese fi n ma. Xa i bara tin fe ra n naxan falaxi i be i xa a raba, n fan bara tin n jɛngi safe ra i xa goore xɔn ma. ³² N sigama to, n xa i xa xuruse birin mato. Yexee nun si makatunxi birin ti seeti keren, a nun naxee birin nafɔɔrɔxi. N masundi findima nee nan na. ³³ N ma tinxinyi fama makenende i fama xuruse matode temui naxe. Si naxee birin mu makatunxi nun yexee yore birin naxee mu fɔɔrɔ, nee bara findi muɛ ra n mabiri.»

³⁴ Laban naxa a fala, «N bara tin na ra. I naxan falaxi na ki, won bara lan na ma.» ³⁵ Na loxɔe Laban naxa si xemee nun ginɛe mayegeti, sarinyi saxi naxee ma a nun naxee makatunxi. A man naxa yexee rafɔɔrɔxi mayegeti. A naxa na xuruse birin so a xa die yi ra. ³⁶ Na xanbi a naxa nee xanin yire xi saxan jere rabama dennaxe

kira xon e nun Yaxuba tagi. Yaxuba nu fa Laban xa xuruse donxose demadon.

³⁷ Na temui Yaxuba naxa wuri bili mooli saxan salonyi xinde gira. A naxa e kobolee ba e ma yire nde alako sarinyi fixε xa makenen. ³⁸ A naxa e sa xurusee ye minde alako xuruse xa e yae ti e ra e ye minma temui naxε. Xurusee na siga ye minde, xuruse xemεe xa te xuruse ginεe ma salonyie ya i. ³⁹ Na nan a toxi, na xurusee naxa die bari, sarinyie nun katunyie na e ma. ⁴⁰ Yaxuba naxa na xuruse yore sa e xati ma, konno booree ti Laban xa xurusee ya ra sarinyi na naxee ma, a nun naxee maforoxi. Na ki a goore firin nan yailanxi. A mu tin a gbe xa lu Laban xa xurusee ya ma. ⁴¹ Xuruse senbemaε nu tema ginεmaε ma temui naxε, Yaxuba naxa na salonyi mooli sa xuruse ye minde alako e xa te ginεe ma salonyie ya i. ⁴² Yaxuba mu nu na wali rabama xuruse xurie ra. Na nan a niyaxi xuruse xurie naxa findi Laban gbe ra, a senbemaε naxa findi Yaxuba gbe ra. ⁴³ Na kui Yaxuba bara findi bannamixi belebele ra. Xurusee, konyie, joxomεe, nun sofale gbegbe bara lu a yi ra.

31

Yaxuba sigafe Kanaan

¹ Na temui Yaxuba nu bara Laban xa di xemεe xui mε e naxan falama, «Se naxan birin findixi won baba gbe ra, Yaxuba bara a birin tongo. Na nan a toxi a bara findi banna mixi ra.» ² Yaxuba yati naxa a kolon, a mu rafan Laban ma sonon alo singe.

³ Alatala naxa a masen Yaxuba be, «Gbilen i babae nun i baribooree xa boxi ma i kelixi dennaxe. Won birin na a ra.» ⁴ Yaxuba naxa Raxele nun Leya xili. E nu na a xa xurusee demadonfe. ⁵ A naxa a fala e be, «N bara a kolon n mu rafan wo baba ma alo singe, konon baba Marigi Alatala bara hinne n na. ⁶ Wo a kolon yati n bara wali wo baba be n senbe ra. ⁷ A bara n madaxu n wali sare masarafe dɔxo fu ra, konon Ala mu tin a xa fe naaxi raba n na. ⁸ Xa wo baba fa a fala, <Katunyi na xuruse naxee ma, nee nan findima Yaxuba gbe ra,> xuruse birin di barima naxee makatunxi. Xa wo baba fa a fala, <Sarinyi na xuruse naxee ma, nee nan findima Yaxuba gbe ra,> xuruse birin di barima sarinyi na naxee ma. ⁹ Ala bara wo baba xa xurusee ba a yi ra, a naxa e fi n tan ma.»

¹⁰ «Yi xurusee nu tema e boore ma temui naxe, n bara a to xiye kui, xuruse xeme naxee texi xuruse ginse ma, sarinyi nun katunyi na e birin ma. ¹¹ N ma xiye kui, Ala xa maleke naxa n xili, <Yaxuba>. N naxa a ratin, <N tan nan ya.> ¹² A naxa a masen, <I ya rakeli, i xa a mato. Xuruse xeme naxee birin texi xuruse ginse ma, sarinyi nun katunyi na e ma, barima Laban naxan birin nabaxi i ra, n na toxi. ¹³ N tan nan na Ala ra naxan mini i ma Beteli, i geme tixi tonxuma ra dennaxe. Menni i bara laayidi tongo n be. Yakosi, keli yi boxi ma. I xa siga boxi ma i barixi dennaxe.»

¹⁴ Raxele nun Leya naxa Yaxuba yaabi, «Muxu baba mu ke yo luxi muxu tan be. ¹⁵ Xɔpe xa mu na muxu ra muxu baba xonyi? A bara muxu mati, a man bara muxu xa kobiri fan don.

¹⁶ Ala harige naxan birin baxi muxu baba yi ra, a gbilenma ne muxu ma a nun muxu xa die. Yakosi Ala fe naxan birin masenxi i be, na birin naba.»

¹⁷ Yaxuba naxa a xa ginnee nun a xa die baki noxome fari. ¹⁸ A naxa a xa xuruse nun a harige birin xanin, a naxan soto Padan Arami sigafe ra a baba Isiyaga xonyi Kanaan boxi ma. ¹⁹ Laban to siga a xa xurusee xabe maxabade e ma, Raxele nu bara a xa kuyee muja. ²⁰ Yaxuba fan Laban Aramika mayanfa ne, barima a siga ne a mu jungui rabira a ma. ²¹ Yaxuba naxa a gi, a nun se naxan birin findi a gbe ra. A to dangi Efirati xure ra, a naxa siga Galadi geya mabiri.

²² A xi saxan loxe, mixi nde naxa a fala Laban be a Yaxuba bara a gi. ²³ Laban naxa a ngaxakerenyie tongo, e naxa mini Yaxuba fende xi solofere bun ma. E naxa a li Galadi geya biri ra. ²⁴ Kono ke ra, Ala naxa mini Laban Aramika ma xiye kui. A naxa a masen a be, «I yete ratanga fe mooli birin falafe ra Yaxuba be.»

²⁵ Laban naxa Yaxuba li, a xa kiri banxi italaxi geya yire Galadi boxi ma. Laban nun a ngaxakerenyie fan naxa e gbe itala menni ne. ²⁶ Laban naxa a fala Yaxuba be, «I munse rabaxi yi ki? Munfe ra i n mayanfaxi, i fa n ma die xanin alo geelimanie? ²⁷ I gixi noxunyi kui munfe ra? I bara yanfanteya niya n na. I mu i jungui rabira n ma. Xa i n nakolon nu, n xulunyi nan tima i be, n i ti kira ra jalexinyi kui boote nun kora xui ra. ²⁸ Kono i tan mu tinxi yati n xa n ma die nun n ma mamadie sunbu. Xaxili fanyi mu na ki. ²⁹ N noma fe kobi rabade wo ra, kono i baba Marigi Alatala bara a masen n be to ke ra, «I

yeɛ ratanga fe mooli birin falafe ra Yaxuba be. >
³⁰ Kɔnɔ i to gbataxi sigafe ra i baba xɔnyi, i n ma alae tan xaninxi i xun ma munfe ra?»

³¹ Yaxuba naxa Laban yaabi, «N mu n ɲungu i ma, barima n gaaxu ne i fa i xa di ginɛe bafe n yi ra. ³² Kɔnɔ i na i xa alae to n ma mixi yo yi ra, n na kanyi faxama ne. I xa n ma kote birin mato won ngaxakerenyie ya xɔri. Naxan birin findixi i gbe ra, i xa a xanin.» Yaxuba mu nu a maɲɔxunma a Raxelee nan a baba xa kuyee tongoxi.

³³ Laban naxa Yaxuba xa kiri banxi kui mato. A man naxa Leya xɔnyi, Leya xa konyi xɔnyi, nun Raxelee xa konyi xɔnyi mato, kɔnɔ a mu a gbe se yo to naa. A to mini e xɔnyi, a naxa so Raxelee xa kiri banxi kui. ³⁴ Raxelee yati nan yi kuyee tongo. A nu bara e nɔxun dɔxɔse bun ma naxan sama ɲɔxɔme fari, a fa dɔxɔ a fari. Laban naxa kiri banxi kui mato, kɔnɔ a mu a gbe se yo toxi naa. ³⁵ Raxelee naxa a fala a baba be, «N baba i naxa xɔnɔ n ma de, i na to n mu kelixi n ti. N na kike wali ne.» Laban fenyi mooli birin ti ne, kɔnɔ a mu kuyee to.

³⁶ Yaxuba naxa xɔnɔ, a naxa wɔyɛn xɔne fala Laban be. A naxɛ, «N gbaloe mundun nabaxi, n sɛriye mundun kanaxi naxan a niyama i xa mini n fende yi mooli ra? ³⁷ I bara n ma kote birin kui mato. I gbe see mundun toxi e kui? A masen n be n ngaxakerenyie ya xɔri a nun i fan ngaxakerenyie ya xɔri alako e xa won makiiti. ³⁸ N ɲɛ mɔxɔɲɛn nan nabaxi i xɔnyi, kɔnɔ i xa yeɛɛ nun si keren mu di barixi n yi ra a fa faxa. N man mu i xa xuruse kontonyi yo donxi. ³⁹ N

mu faxi xuruse ra i xon ma wulai subee naxan faxaxi. Xuruse naxee muɲaxi kɔɛ nun yanyi ra, n tan nan na kote birin tongoxi n yete ra. I nu na birin maxorinma n tan nan ma. ⁴⁰ Yanyi ra kuyefure naxa n tɔɔɔ, kɔɛ ra xinbeli naxa n tɔɔɔ, han n mu nu nɔma xide a fanyi ra. ⁴¹ N bara ɲe mɔxɔɲen naba i yi ra. N ɲe fu nun naani walixi ne alako n xa i xa di gine firinyie dɔxɔ. N man naxa ɲe senni fan sa a fari i xa gɔɔɔ kantafe ra. Kɔnɔ i bara n sare masara dɔxɔ fu. ⁴² Xa n tanun Iburahima Marigi Ala mu n mali nu, Ala naxan nu n baba Isiyaga raserenma, n sigama n belexe igeli nan na nu. Kɔnɔ Ala bara n ma marayaagi to, a bara n ma tɔɔɔ kolon. Yi kɔɛ dangixi a bara n ma kiiti sa.»

⁴³ Laban naxa Yaxuba yaabi, «I xa ginee nan lanxi n ma die ma, e xa die, won ma die nan e ra. Yi xurusee n gbe na e ra, i se naxan birin toxi yi ki, n tan nan gbe e ra. Kɔnɔ to xanbi, n nɔma munse rabade n ma die nun n ma mamadie be? ⁴⁴ Yakɔsi, won xa saata. Seede xa lu won tagi.»

⁴⁵ Yaxuba naxa gɛmɛ tongo, a naxa a ti saate tonxuma ra. ⁴⁶ A naxa a fala a ngaxakerenyie be e fan xa gɛmɛ matongo. E naxa e matongo, e e malan yire keren. E naxa e dege na gɛmɛ kotoxi seeti ma. ⁴⁷ Laban naxa na yire xili fala Yegara Sahaduta. Yi xili nan falaxi «koto seede» Arami xui ra. Yaxuba naxa na xili fala Galede. Yi xili nan falaxi «koto seede» Isirayila xui ra. ⁴⁸ Laban naxa a fala, «Yi gɛmɛ kotoxi naxan yi ki, a findixi seede nan na i tan nun n tan tagi.» Na nan a toxi be xili falaxi Galede, «seede gɛmɛ kotoxi.» ⁴⁹ Misipa xili fan saxi na yire nan xun.

Na xili nan falaxi «ɲengi sa yire,» barima Laban a fala mɛnni nɛ, «Alatala xa a ɲengi sa won tan firinyi xa fe xɔn ma, hali won fatan xanbi. ⁵⁰ Xa i n ma die tɔɔɔ, xa na mu a ra i ginɛ gbɛtɛɛ dɔxɔ, i xa ratu a ma a Ala nan findixi seede ra won tagi, adamadi xa mu a ra.»

⁵¹ Na xanbi Laban naxa a fala Yaxuba bɛ, «I ya ti yi gɛmɛ kotoxi ra. Yi tɔnxuma gɛmɛ mato n naxan tixi won tagi. ⁵² Yi gɛmɛ kotoxi nun yi tɔnxuma gɛmɛ findixi seede nan na. N mu lan n xa dangi be ra i xa fe ɲaaxi ra n furi kui. I fan mu lan i xa dangi yi gɛmɛ kotoxi nun yi tɔnxuma gɛmɛ ra n ma fe ɲaaxi ra i furi kui. ⁵³ Iburahima Marigi Ala nun Naxori Marigi Ala xa findi won tan firinyi makiitima ra.» Na temui Yaxuba naxa a yetɛ rakali Ala ra, a baba Isiyaga gaaxuxi naxan ya ra. ⁵⁴ Yaxuba naxa sɛrɛxɛ ba geya yire. A naxa a ngaxakerenyi birin xili e xa e dɛge. E to gɛ e dɛgede, e naxa xi mɛnni na kɔɛ ra.

32

Yaxuba sigafe Esayu yire

¹ Laban to keli subaxɛ ma, a naxa findigilin a xa die nun a xa mamadie ma. A naxa duba e bɛ. Na xanbi, Laban naxa gbilen a xɔnyi. ² Yaxuba to nu sigafe kira xɔn, Ala xa malekɛɛ naxa mini a ma. A to bara e to, a naxa a fala, «Ala xa yonkinde nan yi ki.» ³ A naxa yi yire xili sa Maxanayimi.

⁴ Yaxuba naxa xɛɛraɛ xɛɛ a taara Esayu xɔn ma Edon daaxa, Seyiri bɔxi ma. ⁵ A naxa a fala e bɛ, «Wo yi nan falama n marigi Esayu bɛ, <I xa konyi di Yaxuba naxɛ, N bara bu Laban xɔnyi

han ya. ⁶ NINGEE, sofalee, yexee, nun sie nan n yi ra. Konyi xemee nun konyi ginnee fan nan n yi ra. N marigi, n xerae xexi ne i xon ma alako i xa dije n be.»

⁷ Na xerae to gbilen, e naxa a fala Yaxuba be, «Muxu bara i taara Esayu to. A na fafe i yire, a nun gbangbalanyi mixi keme naani.» ⁸ Na masenyi naxa Yaxuba boje ramini. Nama naxan nu a foxo ra, a naxa e itaxun doxo firin. A naxa yexee nun sie itaxun doxo firin, a nun ningee nun joxome. ⁹ A naxa a fala, «Xa Esayu jama keren gere, jama boore xa no a gide.»

¹⁰ Na xanbi Yaxuba naxa Ala maxandi, «N tanun Iburahima Marigi Ala, n baba Isiyaga Marigi Alatala, i a fala ne n be, «Gbilen i xa boxi ma, i ngaxakerenyie yire. I na siga, n fe fanyi rabama ne i be.» ¹¹ Kono yakosi n Marigi, n tan xurun yi fe sotofe ma i naxan nagirixi n ma. I bara i xui rasabati n tan be i xa konyi. N ma yisuxuwuri gbansan nan nu suxuxi n yi ra n Yuruden igirima temui naxe, kono yakosi muxu nun jama firin nan gbilenfe. ¹² N natanga n taara Esayu ma, barima n bara gaaxu a ya ra. N gaaxuxi ne a naxa fa n faxa, n tan nun dingee nun e xa die. ¹³ I bara a masen n be, «N fe fanyi rabama ne i be. N i bonsoe rawuyama ne alo meyenyi naxan konti mu noma kolonde baa de ra.»»

¹⁴ Yaxuba naxa koe radangi na yire. A naxa sanbase fanyi mayegeti a harige birin ya ma a naxan fima a taara Esayu ma: ¹⁵ Si keme firin, si kontonyi moxoren, yexee keme firin, yexee kontonyi moxoren, ¹⁶ joxome gine tongo saxan,

e xa die, ninge tongo naani, tuura fu, sofale gine mɔxɔɲɛn, a nun sofale xeme fu. ¹⁷ A naxa yi xurusee itaxun, a nde so a xa konyie yi ra. A naxa a fala e be, «Wo dangi yare. Wo xa naaninyi lu gɔɔree tagi.»

¹⁸ A naxa a fala a xa konyi singe be, «Wo nun n taara Esayu na naralan, a fama i maxɔrinde, <Wo nun nde a ra? I na sigafe minden? Nde gbe na yi xurusee ra naxee tixi i ya ra yi ki?> ¹⁹ I fama ne a yaabide, <N marigi Esayu, i xa konyi Yaxuba nan gbe na e ra. A i sanbaxi yee nan na. A fan na n xanbi ra.>» ²⁰ A naxa na masenyi ti a firin nde fan be, a nun a saxan nde, a nun mixi naxee birin biraxi xurusee fɔxɔ ra. «Wo nun Esayu na naralan temui naxe, wo xa na masenyi ti a be. ²¹ Wo xa a fala, <I xa konyi Yaxuba na fafe muxu xanbi ra.>» Na kui Yaxuba nu na a mapɔxunfe, «Yakosi, n a boɲe magoroma yi sanbasee nan na. Na temui, a na n to, temunde a nɔma ne n nasenede.» ²² Yaxuba xa sanbasee naxa ti a ya ra, a tan naxa kɔe radangi yonkinde kui.

²³ Kɔe kui, Yaxuba naxa keli. A naxa a xa gine firinyie tongo, e xa konyi firinyie, a nun a xa di fu nun kerenyi. E naxa Yaboko igiri. ²⁴ A naxa e ragiri Yaboko xure a nun se naxan birin na a yi ra. ²⁵ A naxa lu menni a keren. Na temui, xeme nde naxa mini a ma, e naxa gere han kuye iba temui. ²⁶ Na xeme to bara a to a mu nɔma nɔla sɔtɔde Yaxuba ma e xa gere kui, a naxa a garin a tɔnxɔnyi ma. A tɔnxɔnyi naxa te a kui. ²⁷ Xeme naxa a fala, «A lu n xa siga, ba kuye bara iba.» Yaxuba naxa a fala, «N mu i beɲinma, fo i duba n be.» ²⁸ Xeme naxa a maxɔrin, «I xili

di?» A naxa a yaabi, «Yaxuba.» ²⁹ Xeme naxa a fala, «I xili mu falama sonon Yaxuba. A fa falama ne kore Isirayila, ba wo nun Ala nan gerexi, wo nun mixie fan bara gere. I tan bara no e ra.»

³⁰ Yaxuba naxa maxorinyi ti, «I xili di?» Xeme naxa a fala, «Munfe ra i n maxorinma n xili ma?» Na xanbi, a naxa duba Yaxuba be.

³¹ Yaxuba naxa na yire xili Peniyeli, barima a naxe, «N Ala toxi ne n ya i, konon n tan nan man jengife yi ki.» ³² Soge tema temui naxe, Yaxuba nu bara dangi Peniyeli ra, a goroma a seeti ma. ³³ Na nan a toxi han yakosi Isirayilakae mu laare donma naxan na tonxonyi ma, barima Ala Yaxuba masotoxi a tonxon laare nan ma.

33

Yaxuba nun Esayu xa lanyi

¹ Yaxuba to Esayu to fa ra e nun xeme mixi keme naani, a naxa a xa die itaxun Leya nun Raxele ma, a nun e xa konyi ginε firinyie. ² A naxa konyi ginε firinyie ti yare, e nun e xa die. Nee xanbi ra, Leya fan naxa ti nun a xa die. Raxele nun Yusufu naxa lu donxoe ra. ³ Yaxuba tan naxa siga yare. A to makore a taara ra, a naxa a igoro boxi ma sanya solofere. ⁴ Na nan lan Esayu naxa a gi a sa Yaxuba ralan. A naxa findigilin a ma, a fa a masunbu. E birin nu fa wa ra.

⁵ Esayu to bara ginεe nun dimεe to, a naxa maxorinyi ti, «Nde yee ra naxee biraxi i foxo ra yi ki?» Yaxuba naxa a yaabi, «Ala di naxee fixi i xa konyi di ma a xa marafanyi saabui ra.» ⁶ Na kui Leya nun Raxele xa konyi ginεe naxa e maso

Esayu ra, e nun e xa die, e fa e igoro bōxi ma. ⁷ Leya nun a xa die fan naxa e maso, e naxa e igoro bōxi ma. Na xanbi Yusufu nun Raxele naxa e maso Esayu ra, e igoro bōxi ma.

⁸ Esayu naxa Yaxuba maxōrin, «I munse rabama yi xuruse birin na, n naralanxi naxee ra yi ki?» Yaxuba naxa a yaabi, «N wama nε i tan naxan na n marigi ra, i xa n nafan.» ⁹ Esayu naxa a fala, «N xunya, harige gbegebe na n fan yi ra. I gbe ragata.» ¹⁰ Yaxuba naxa a yaabi, «Ade, n bara i maxandi. Xa i bara n nafan, n i sanbaxi se naxee birin na, i xa e rasuxu. Won tan firinyi xa maralanyi luxi nε n bε alo muxu nun Ala nan luxi yire keren. I bara n nasεnε a fanyi ra. ¹¹ N bara i maxandi, i xa yi sanbasee rasuxu, barima Ala bara n waxōnfe birin naba n bε. N hayi mu na sese ma sōnōn.» Yaxuba naxa a maxōrōxō han Esayu naxa tin nee ra.

¹² Esayu naxa a fala, «Won xεε kira xōn ma, n xa sa i mati.» ¹³ Yaxuba naxa a yaabi, «N marigi, a kolon dimεε xa fe xōrōxō. Yεxεε ginεε nun ninge ginεε na xijε fife e xa die ma. Xa won gbata e ra lōxōε keren, nee birin fama nε faxade. ¹⁴ N marigi, i tan xa ti yare. N tan xa bira n ma xurusee fōxō ra dōyin. N xa siga n ma xurusee nun n ma die yaya ra, han muxu soma i xōnyi tēmui naxε Seyiri bōxi ma.» ¹⁵ Esayu naxa a fala, «N xa n ma mixi ndee lu i yi ra be.» Yaxuba naxa a yaabi, «Munfe ra? N marigi, n tan wama naxan xōn, n xa rafan i ma gbansan.» ¹⁶ Na kui Esayu naxa gbilen na lōxōε Seyiri. ¹⁷ Yaxuba tan naxa siga Sukōti. Menni a naxa banxi keren ti a yεtε bε, a nun gōōrε a xa xurusee luma dennaxε.

Na nan a toxi na yire xili falama Sukoti, na nan falaxi na ki «banxi xunxuri.»

¹⁸ Yaxuba to so heeri Sikemi taa kui Kanaan boxi ma kelife Padan Arami, a naxa a xa kiri banxi itala taa fari ma. ¹⁹ A xa kiri banxi nu tixi dennaxe, a naxa na boxi sara Hamori xa die ma kobiri kole keme ra. Hamori nan findi Sikemi Baba ra, naxan singe sabati na boxi ma. ²⁰ A naxa serexebade yailan menni, a na yire xili «Isirayila Marigi Ala senbe gbo.»

34

Dina xa marayaagi

¹ Yaxuba xa di gine Dina, Leya naxan barixi a be, na naxa siga Sikemi taa kui ginee xebude.

² Mange Hamori Hiwika xa di Sikemi to Dina to, a naxa a madutun, a naxa a futi kana. ³ Na kui Yaxuba xa di gine Dina xa xanunteya naxa lu Sikemi fate. Sikemi naxa woyen Dina be marafanyi kui. ⁴ Na temui Sikemi naxa a fala a baba Hamori be, «Yi temedi maxandi n be alako n xa a doxo.» ⁵ Yaxuba a me temui naxe Sikemi bara a xa di gine Dina futi kana, a xa di xemee nu na xe ma xurusee foxo ra. A mu sese fala han nee so temui.

⁶ Sikemi baba Hamori naxa siga Yaxuba xonyi a xa sa woyen a be. ⁷ Yaxuba xa die to a me naxan dangixi, e naxa keli xe ma keren na, e gbilen banxi. E boje naxa te ki fanyi ra barima Sikemi fe mayaagixi nan nabaxi Isirayila boxi ma, a fe niya Yaxuba xa di gine ra naxan mu lanma a xa raba.

⁸ Hamori naxa a fala e be, «Wo xa di gine bara rafan n ma di Sikemi ma. N bara wo maxandi,

wo xa a fi a ma, a xa findi a xa gine ra. ⁹ Won xa lu fe keren, wo wo xa di ginεe fi muxu ma alako muxu xa e dɔxɔ. Na temui wo fan nɔma muxu gbee dɔxode. ¹⁰ Wo xa sabati yi bɔxi ma muxu seeti ma. Be xa findi wo xɔnyi ra, wo xa yuleya raba, wo xa harige sɔtɔ.»

¹¹ Sikemi naxa a fala Dina baba nun a taarae be, «Wo xa hinne n na. Wo wama se naxan yo xɔn, n a fima wo ma. ¹² Wo nɔma fe belebele maxɔrinde n ma naxan findima kote dɔxɔse ra, sa se gbege fan fari. Wo na se naxan birin maxɔrin n ma, n nɔma a birin fide wo ma alako n xa yi sungbutunyi dɔxɔ.»

¹³ Yaxuba xa die naxa wɔyɛn furuxi fala Sikemi nun a baba Hamori be, barima Sikemi nu bara e xunya Dina rayaagi. ¹⁴ E naxa a fala e be, «Muxu mu nɔma muxu xunya ginεma fide mixi ma naxan mu sunnaxi. A findima yaagi nan na muxu be. ¹⁵ Muxu mu nɔma wo waxɔnfe rabade, fo wo xa lu alɔ muxu tan. Mixi naxan birin na wo xɔnyi, e lan ne e xa sunna alɔ muxu tan. ¹⁶ Na temui muxu nɔma muxu xa di ginεe fide wo ma, wo xa e dɔxɔ. Muxu fan wo gbee dɔxɔ. Muxu luma wo seeti ma na temui. Won birin findi jama keren na. ¹⁷ Kɔnɔ xa wo mu fa sa tin wo sunnade, muxu muxu xunya ginεma rasuxuma ne, muxu keli be.»

¹⁸ Hamori nun a xa di Sikemi naxa tin e xa masenyi ra. ¹⁹ Na segetala mu bu na fe rabafe ra, barima Yaxuba xa di gine bara rafan a ma. A tan nan nu wurugente ra a ngaxakerenyie tagi.

²⁰ Hamori nun Sikemi naxa siga e xa malan yire taa sode de ra. E naxa a masen e xa jama be, ²¹ «Yi mixie won ma fe fanyi na e be. E xa

lu yi boxi ma, e xa yuleya raba, barima won ma boxi gbo. Won noma e xa di ginnee doxoode, won fan won ma di ginnee fima e ma. ²² Xa yi mixie sabatima be, won xa findi nama keren na, fo won xa yi nan naba. Xeme naxan birin na won xonyi be, e birin lan ne e xa sunna alo e tan. ²³ Xa won bara tin e xa masenyi ra, na temui e sabatima won xonyi. E xa xurusee nun e sotoose birin findi won birin gbe ra.» ²⁴ Mixi naxan birin nu na taa sode de ra na loxoee, e birin naxa tin Hamori nun a xa di Sikemi xa masenyi ra. Xeme naxan birin nu na taa kui, e birin naxa e sunna.

²⁵ E xa sunne xi saxan loxoee, yi xeme sunnade to nu na e xonofe, Yaxuba xa di xeme firinyie Simeyon nun Lewi, Dina taara xemema naxa e xa santidegema tongo, e so taa kui, e xeme birin faxa santidegema ra terenna ra. ²⁶ E naxa Hamori nun a xa di Sikemi fan faxa. E naxa Dina tongo Sikemi xonyi, e naxa fa a ra. ²⁷ Yaxuba xa di booree naxa se birin tongo naxee findi na mixi faxaxie gbe ra, barima e nu bara e xunya ginema futi kana. ²⁸ E naxa e xa yexese tongo a nun e xa sie, e xa ningee nun e xa sofalee, naxee nu na taa kui a nun daaxa. ²⁹ Se naxan birin nu na, e naxa a birin xanin. E naxa dimee nun ginnee xanin. Banxi naxan birin nu na, e naxa a birin kana.

³⁰ Yaxuba naxa a fala Simeyon nun Lewi be, «Wo bara kontofli ti n ma n lufe ra xonnanteya doxoee kui Kanaankae nun Peresikae tagi. Xeme gbege mu na n yi ra. E fama ne lande n xun ma, e n bonbo, e n xabile birin halaki.» ³¹ E naxa a yaabi, «A nu lanma yi mixi xa muxu xunya findi

langoe ra?»

35

Yaxuba sigafe Beteli

Raxele nun Isiyaga xa faxe

¹ Ala naxa a masen Yaxuba be, «Keli, i siga Beteli. I xa serexebade yailan n be menni, n nan n yete masen i be dennaxe, i nu i gima waxati naxe i taara Esayu ma.» ² Yaxuba naxa a fala a xa denbaya be a nun a foxirabiree, «Wo gbilen kuye fe foxo ra, wo xa wo yete seniyen, wo xa wo xa sosee fan masara. ³ Wo wo yailan, won xa siga Beteli. N xa serexebade yailan Ala be, naxan a yete masen n be n nu na kontofili kui temui naxe. A naxa a jengi sa n ma fe xon n siga dennaxe birin.»

⁴ Na temui e naxa e xa kuye birin so Yaxuba yi ra a nun e xa tulirasoe. Yaxuba naxa e birin biri wuri belebele bun ma naxan na Sikemi seeti ma. ⁵ Yaxuba nun a xa die to bara e xa yonkinde ba, Ala naxa gaaxui lu taa mixi birin boje ma, mixi yo mu suusa birade e foxo ra.

⁶ Yaxuba nun a foxirabiree naxa siga Lusi, Beteli nan na ki, Kanaan boxi ma. ⁷ A naxa serexebade yailan menni. A naxa na yire xili fala «Beteli Marigi Ala,» barima Ala a yete masen a be menni ne a nu a gife a taara ma temui naxe. ⁸ Rebeka xa di masuxui Debora naxa faxa. E naxa a ragata Beteli mabiri wuri belebele na dennaxe. Na wuri belebele xili ne «wa tide.»

⁹ Ala man naxa mini Yaxuba ma, a to gbilen kelife Padan Arami. A naxa barake sa a xa fe. ¹⁰ Ala naxa a fala a be,

«I xili falafe ne Yaxuba,
 kono a mu falama na ki sonon.
 To xanbi i xili fa falama ne Isirayila.»
 Ala naxa a xili sa Isirayila.

¹¹ A man naxa a masen a be,
 «N tan nan na Ala ra Senbe Kanyi.
 N di gbegbe fima ne i ma,
 alako i xa findi si nde benba ra.
 I man findima ne si gbegbe benba ra.
 Mangee fama ne minide i bonsoe ya ma.

¹² N boxi naxan fi Iburahima nun Isiyaga ma,
 n bara a fi i fan ma,
 a nun i bonsoe ma naxan fama i xanbi ra.»

¹³ Na nan lan, Ala naxa keli yire, a woyen
 Yaxuba be dennaxe. ¹⁴ Yaxuba naxa geme
 tonxuma ti naa, a naxa ture nun weni ifli a ma
 serexe ra, alako a xa findi geme magaaxuxi ra.

¹⁵ A naxa yi yire xili fala Beteli, Ala woyen a be
 dennaxe.

¹⁶ Yaxuba nun a xa denbaya to keli Beteli,
 beenu e xa makore Efarata ra, Raxele naxa di
 soto. Na di barife naxa findi a be fe xoxoxe ra.

¹⁷ Raxele nu na di barima temui naxe xone kui,
 di rasuxui naxa a fala a be, «Hali i mu gaaxu, yi
 biyaasi i man xeme nan barixi.»

¹⁸ Raxele nu bara lu alo mixi faxaxi. A nu a nii
 magagama temui naxe, a naxa a xa di xili sa Ben
 Oni, «nimisa di.» Kono a baba tan naxa a xili
 sa Bunyamin, «di barakaxi.» ¹⁹ Raxele to faxes, e
 naxa a ragata Efarata kira de. Na yire xili falama
 ne yakosi Beteleemu. ²⁰ Yaxuba naxa geme sa
 gaburi fari tonxuma ra, na na menni han to.

²¹ Isirayila naxa siga a sa yonkin Migidali Ederi
 xanbi ra. ²² Isirayila nu na menni temui naxe,

Ruben naxa a baba xa gine Bila kolon gine ra. Isirayila naxa kolon soto na ma.

Isirayila di xeme fu nun firin nan soto. ²³ Leya naxa Ruben bari di singe, na xanbi ra Simeyon, Lewi, Yuda, Isakari, nun Sabulon. ²⁴ Raxele naxa Yusufu nun Bunyamin bari. ²⁵ Raxele xa konyi Bila naxa Nafatali nun Dana bari. ²⁶ Leya xa konyi Silipa naxa Gadi nun Aseri bari. Nee birin findixi Yaxuba xa die nan na, a naxee soto Padan Arami.

²⁷ Yaxuba naxa siga a baba Isiyaga xonyi Mamire, Kiriyati Araba mabiri. Menni fa xili ne kore Hebron. Iburahima nun Isiyaga sabati ne naa. ²⁸ Isiyaga xa simaya nu bara siga ne keme ne tongo solomasaxan. ²⁹ A to ge simaya xonkuye sotide, a naxa faxesa, a a benbae masagata aligiyama. A xa di Esayu nun Yaxuba naxa a ragata.

36

Esayu bonsoe

¹ Esayu, naxan man xili falama Edon, a xa taruxui nan ya.

² Esayu Kanaan ginnee doxo ne:

Ada, naxan findixi Elon Xitika xa di ra,
nun Oholibama, naxan findixi Ana xa di ra,
Sibeyon Hiwika xa mamadi.

³ A naxa Sumayila xa di gine Basamati fan doxo,
Nebayoti xunya ginema.

⁴ Elifasi findi Ada xa di nan na.
Reyuweli findi Basamati xa di nan na.

⁵ Oholibama naxa di xeme saxan bari a be:
Yeyusi, Yalami, nun Kora.

Nee birin findi Esayu xa die nan na naxee barixi Kanaan bɔxi ma.

⁶ Esayu naxa a xa ginɛe xanin a xun ma, a xa di ginɛe, a xa di xemɛe, a xa konyie, a xa xurusee, nun a harige naxan birin sɔtɔ Kanaan bɔxi ma. A naxa a birin xanin bɔxi gbete ma, dennaxe makuya a xunya Yaxuba yire ra, ⁷ barima e harige nu bara gbo, e mu nu nɔma lude e boore sɛeti ma. E nu na dennaxe, e xa xuruse birin mu nu nɔma ɲooɛ sɔtɔde. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan findi Edon na, a naxa siga a sa sabati Seyiri geya bɔxi ma.

⁹ Esayu naxan findi Edon bɔnsɔe baba ra, na nu sabatixi geyae nan ma Seyiri bɔxi ma, a xa taruxui nan ya.

¹⁰ Esayu xa die nan ya:

Elifasi, Ada naxan barixi Esayu be,
Reyuweli, Basamati naxan barixi Esayu be.

¹¹ Elifasi xa die nan ya:

Teman, Omaru, Sefo, Gatami, nun Kenasi.

¹² Timina, Elifasi xa konyi ginɛ,

a Amaleki bari ne Elifasi be.

Esayu nun a xa ginɛ Ada xa mamadie nan na ki.

¹³ Reyuweli xa die nan ya:

Naxati, Sera, Sama, nun Misa.

Esayu nun a xa ginɛ Basamati xa mamadie nan na ki.

¹⁴ Esayu xa die nan ya Oholibama naxan barixi a be:

Yeyusi, Yalami, nun Kora.

Oholibama findixi Ana xa di ginɛ nan na.

Ana findixi Sibeyon xa di ginɛ nan na.

15 Mangε naxee keli Esayu bɔnsɔε nee nan ya:

Esayu xa di singe Elifasi xa die nan ya:

Mangεe Teman, Omaru, Sefo, Kenasi,

16 Kora, Gatami, nun Amaleki.

Mangεe nan na ki naxee fatanxi Elifasi Edonka
ra.

Ada xa mamadie nan e ra.

17 Esayu xa di Reyuweli xa die nan ya:

Mangεe Naxati, Sera, Sama, nun Misa.

Mangεe nan na ki naxee fatanxi Reyuweli
Edonka ra.

Basamati xa mamadie nan e ra.

18 Esayu xa ginε Oholibama xa die nan ya:

Mangεe Yeyusi, Yalami, nun Kora.

Mangεe nan na ki naxee fatanxi Esayu xa ginε
Oholibama ra.

Oholibama nan findixi Ana xa di ra.

19 Esayu, naxan man xili falama Edon,

a xa die nan na ki,

a nun mangε naxee fatanxi Esayu bɔnsɔε ra.

20 Seyiri Xorika xa die nan ya,

naxee nu na yi bɔxi ma:

Lotan, Sobali, Sibeyon, Ana,

21 Dison, Eseri, nun Disan.

Xori mangεe nan na ki

naxee fatanxi Seyiri bɔnsɔε ra Edon bɔxi ma.

22 Lotan xa di xεmεe nan ya:

Xori nun Hemami

Timina findixi Lotan xunya ginεma nan na.

23 Sobali xa di xεmεe nan ya:

Aliban, Manaxati, Ebali, Sefo, nun Onan.

24 Sibeyon xa di xεmεe nan ya:

Aya nun Ana,

naxan dulonyi furaxie toxi gbengberen yire,
a to nu Sibeyon xa sofalee demadonfe.

²⁵ Ana xa die nan ya:

Dison nun Oholibama,
Ana xa di ginε.

²⁶ Dison xa di xεmεε nan ya:

Hendan, Eseban, Yitiran, nun Keran.

²⁷ Eseri xa di xεmεε nan ya:

Bilihan, Saban, nun Akan.

²⁸ Disan xa di xεmεε nan ya:

Usi nun Aran.

²⁹ Xori mangεε nan ya:

Lotan, Sobali, Sibeyon, Ana,

³⁰ Dison, Eseri, Disan.

Xori mangεε nan na ki Seyiri boxi ma.

³¹ Edon mangεε nan ya,

naxee nu na beenu mangε ndee xa lu Isirayila:

³² Beyori xa di Bela naxa findi Edon mangε ra.

A xa taa xili nu fala nε Dinhaba.

³³ Bela to faxa, Sera xa di Yobabo naxan keli
Bosara,

na naxa findi mangε ra.

³⁴ Yobabo to faxa, Xusama naxan keli Teman boxi
ma,

na naxa findi mangε ra.

³⁵ Xusama to faxa, Bedada xa di Hadada,

naxan bara nε Madiyan na Mowaba boxi ma,

na naxa findi mangε ra.

A xa taa xili nu fala nε Abiti.

³⁶ Hadada to faxa, Samala Masareka naxa findi
mangε ra.

³⁷ Samala to faxa, Sawulu Rehobotika, naxan nu
na xure dε ra,

na naxa findi mange ra.

³⁸ Sawulu to faxa, Akibori xa di Bali Hanan,
na naxa findi mange ra.

³⁹ Akibori xa di Bali Hanan to faxa,
Hadara naxa findi mange ra.

A xa taa xili nu fala ne Pawu.

A xa gine xili nu fala ne Mehetabeli,

Matiredi xa di gine, Mesahabi xa mamadi.

⁴⁰ Mangee nan ya naxee kelixi Esayu bonsoe ma:
Timina, Aliba, Yeteti,

⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon,

⁴² Kenasi, Teman, Mibisari,

⁴³ Magadiyeli, nun Irami.

Edon mangee nu mangeya rapereema e xa
boxie nan ma. Esayu xa taruxui nan na ki naxan
findixi Edonkae benba ra.

37

Yusufu xa xiye singee

¹ Yaxuba sabati ne Kanaan boxi ma, a baba
nu na dennaxe. ² Yaxuba bonsoe xa taruxui nan
ya. Yusufu, naxan xa simaya nu bara je fu nun
solofere li, a nu xurusee nan kantama a nun a
taarae, nun a baba xa ginee Bila nun Silipa xa
die. Yusufu nu a taarae xa fe jaaxie denteege
sama a baba be. ³ Yusufu nan nu rafan Isirayila
ma dangi a xa di birin na, barima a tan bari a xa
xemeforija nan kui. Na kui a naxa donma kuye
tofanyi fi a ma. ⁴ Yusufu taarae naxa a kolon e
xunya nan nafan e baba ma dangi e birin na. E
naxa a rapaaxu folo, e mu nu woyen fanyi falama
a be kore.

⁵ Na temui Yusufu naxa xiye nde sa. A to na iba a taarae be, e naxa a rapaaxu dangife a singe ra.

⁶ A naxa a fala e be, «Wo tuli mati n ma xiye ra, n naxan saxi. ⁷ Won birin nu na xe nan ma mengi raxiride. Na nan lan, n ma mengi xiri naxa keli, a ti. Mengi xiri naxee nu suxuxi wo tan yi ra, e naxa n gbe xiri rabilin, e birin fa e kuntin n ma xiri bun.» ⁸ A taarae naxa a maxorin, «Pe, i wama findife muxu xa mange nan na, alako i xa nu muxu yamari?» E naxa a rapaaxu dangife a singe ra a xa xiye nun a xa masenyi xa fe ra.

⁹ Yusufu to xiye gbete sa, a naxa na fan iba a taarae be. A naxa a fala e be, «N man bara xiye sa. Soge, kike, nun tunbui fu nun keren nu na n bun ma.» ¹⁰ A naxa na xiye tagi raba a baba nun a taarae be. A baba naxa xaape a ma, a fa a fala a be, «I xiye naxan saxi yi ki, a findixi xiye mooli mundun na? I waxi ne i nga, i taarae, nun n tan, muxu xa fa muxu igorode boxi ma i be?» ¹¹ A taarae naxa bira a tone fe foxo ra, kono a baba naxa a jengi sa a xiye xon ma.

¹² Yusufu taarae naxa siga Sikemi e baba xa xurusee demadonde. ¹³ Isirayila naxa a fala Yusufu be, «I taarae bara siga xurusee demadonde Sikemi. N naxan nabama, n xa i xee e xon ma.» Yusufu naxa a yaabi, «Awa.» ¹⁴ Isirayila naxa a masen a be, «Siga mafuren i xa sa a mato xa i taarae mu furaxi, xa se mu xurusee fan toxi alako i xa fa na dentegge sa n be.» A naxa a xee keli Hebron lanbanyi sigafe ra Sikemi.

¹⁵ Xeme nde naxa Yusufu to Sikemi boxi ma, a na jerefe wula i. Na xeme naxa a maxorin,

«I munse fenfe?» ¹⁶ A naxa a yaabi, «N na n taarae nan fenfe. Yandi, a fala n be e na xurusee demadonfe dennaxe.» ¹⁷ Na xeme naxa a fala a be, «E mu na be. N bara e xui me a fala ra e xa siga Dotan.» Na kui Yusufu naxa bira a taarae foxo ra han a sa e li Dotan.

¹⁸ E to sa a to yire makuye, e naxa lan a ma e xa a faxa. ¹⁹ E nu fa a fala ra e boore be, «Yi xiye sa mangε nan na fafe yi ki. ²⁰ Wo fa be, won xa a faxa, won xa a ragoro kolonyi nde kui. Won noma a falade sube xaape nde bara a iboo. Na temui won fama a kolonde a xa xiye findima a be fe naxan na.»

²¹ Ruben to na me, a naxa a ba e yi ra yi masenyi ra, «Won naxa a faxa de. ²² A mu lanma wo xa a wuli ramini. Wo xa a ragoro yi kolonyi kui naxan na yi gbengberen yire. Mixi yo naxa a belexe din a ra.» A nu wama a bafe ne e yi ra alako a xa no a ragbilende a baba xon.

²³ Yusufu to a taarae yire li, e naxa a xa donma kuye tofanyi rate a ma. ²⁴ E naxa Yusufu ragoro kolonyi nde kui, ye mu nu na naxan kui.

²⁵ Na dangi xanbi, e nu na e degefe temui naxe, e naxa Sumayila di ndee to fa ra kelife Galede. E nu na surayi, seri, nun labunde xaninfe Misira boxi ma joxomee fari. ²⁶ Yuda naxa a masen a xunxae be, «Won na won xunya faxa gundo kui, na munse fanma won tan ma? ²⁷ Wo fa, won xa a mati Sumayila bonsoe mixie ma. Won naxa a faxa, barima won xunya na a ra. Won wuli keren fase keren.» A xunxae birin naxa tin a xa masenyi ra.

²⁸ Na Madiyan yulɛ to e yire li, Yusufu taarae naxa a rate kolonyi kui, e fa a mati nee ma kobiri kole mɔxɔnɛn na. Na yulɛ naxee fatanxi Sumayila bɔnsɔɛ ra, nee naxa Yusufu xanin Misira bɔxi ma.

²⁹ Na dangi xanbi Ruben naxa gbilen kolonyi yire Yusufu fɔxɔ ra, kɔnɔ a mu a li naa. A naxa a xa donma birin ibɔɔ a ma sunnunyi kui. ³⁰ A naxa gbilen a xunyaɛ yire, a a fala e bɛ, «Yusufu mu na yire won na lu dennaxɛ, n fa munse rabama kɔrɛ?» ³¹ E naxa si keren faxa, e fa Yusufu xa donma kuye tofanyi maturuxun na sube wuli. ³² Na xanbi, e naxa na donma kuye tofanyi xanin e baba xɔn ma. E naxa a fala a bɛ, «Muxu bara yi to. Yi donma mato ba xa i xa di nan gbe a ra.» ³³ Yaxuba naxa na donma kolon, a fa a fala, «N ma di xa donma na a ra! Wula sube xaarɛ nde bara n ma di Yusufu faxa! A bara a ibɔɔ!» ³⁴ Yaxuba naxa a xa donma ibɔɔ a ma sunnunyi kui. A naxa sunnun dugi ragoro a ma, a a xa di jɔn fe raba xi wuyaxi. ³⁵ A xa di xɛmɛɛ nun a xa di ginɛɛ naxa fe birin naba a bɛ alako sunnunyi xa ba a ma, kɔnɔ Yaxuba mu dundu. A naxa a fala, «N nan n ma di xa sunnunyi xaninma han n sa a lima temui naxɛ aligiyama.» Yaxuba naxa wa a xa di bɛ.

³⁶ Madiyankae to Misira li, e naxa Yusufu mati Potifari ma, naxan findixi Misira mange kantamixie xunyi ra.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na temui, Yuda naxa keli a ngaxakerenyie xun ma, a siga Adulamaka nde xonyi naxan xili Hira. ² Menni Yuda naxa Suwa Kanaanka xa di ginε to. A naxa a findi a xa ginε ra. E naxa lu e boore ra. ³ Na ginε naxa tεεge, a naxa di xeme bari. Yuda naxa na di xili sa Eri. ⁴ Na ginε man naxa tεεge di firin nde ma, a naxa di xeme bari. A naxa na di xili sa Onan. ⁵ Na xanbi, a man naxa di xeme gbete bari. A naxa na di xili sa Selaha. Yuda xa ginε na di bari Kesibe nε.

⁶ Yuda naxa ginε nde fen, a a so a xa di singe Eri yi ra. Na ginε xili Tamari. ⁷ Mixi kobi nan nu lanxi Yuda xa di singe Eri ma Alatala ya i. Alatala naxa a ragiri a xa faxa. ⁸ Na xanbi Yuda naxa a fala Onan bε, «I taara xa ginε tongo, a xa findi i xa ginε ra. I xa nimoxo wali raba, alako i xa di fi i taara ma.» ⁹ Kono Onan a kolon na di mu fama findide a gbe ra. Na nan a to, e nun a nimoxo na kafu, a a xa maniyε sama boxi nan ma alako a naxa fa di fi a taara ma. ¹⁰ A nu naxan nabama, na mu nu rafan Alatala ma. Na nan a ra, Ala naxa a ragiri a fan xa faxa.

¹¹ Na temui Yuda naxa a fala a xa mamadi Tamari bε, «Kaape xanin i baba xonyi, beenun n ma di Selaha moma temui naxe.» A a mapoxun nε, temunde Selaha fan faxama alo a taaraε faxaxi ki naxe. Na kui Tamari naxa siga, a sa lu a baba xonyi. ¹² A mu bu Yuda xa ginε naxa fa, naxan nu lanxi Suwa xa di ginε ma. Non fe to ba a ra, Yuda naxa siga Timina e nun a boore Hira Adulamaka. E naxa siga Yuda xa xuruse yire, Yuda xa walikεε nu xuruseε xabe maxabafe dennaxe.

¹³ Mixi nde naxa a fala Tamari βε, «I tanun na sigafe Timina a xa xurusee xabe maxabade.»

¹⁴ Tamari naxa a xa kaape donma rate a ma, a naxa a yatagi makoto mafelenyi ra, a sa dɔxɔ Enayima sode de ra Timina kira xɔn. A nu bara a to, Selaha bara a gine dɔxɔde li, kɔnɔ Yuda mu Tamari fi a ma, a xa findi a xa gine ra.

¹⁵ Yuda to bara Tamari to kira de ra, a yatagi makotoxi mafelenyi ra, a naxa a maɔoxun langoe ra. ¹⁶ A naxa a fala a βε kira ra, «Won xεε, won xa sa kafu.» A mu nu a kolonxi a xa mamadi nan a ra. Kɔnɔ Tamari naxa Yuda maxɔrin, «I munse fima n ma won na kafu?» ¹⁷ A naxa a yaabi, «N si keren tongoma n ma xurusee ya ma, n fa a ra i xɔn ma.» Tamari naxa a yaabi, «Awa, sεεke se nde lu n yi ra be sinden, beenun i fama si ra tɛmui naxε.» ¹⁸ A naxa a maxɔrin, «I wama n xa munse dɔxɔ i xɔn ma sεεke ra?» Tamari naxa a yaabi, «I xa i xa tɔnxuma, a luuti, nun i xa yisuxuwuri so n yi ra.» A naxa na see so a yi ra, e fa kafu e boore ra. Tamari naxa tεεge a xa di ma. ¹⁹ Tamari naxa gbilen a xɔnyi. A naxa a xa mafelenyi ba a xun ma, a man naxa a kaape gine donma ragoro a ma.

²⁰ Yuda naxa a boore Adulamaka xεε si tide na gine ma, alako a xa fa see ra a naxan so gine yi ra seedeɔoxɔya ra. Kɔnɔ a boore mu na gine to. ²¹ A naxa Enayima mixie maxɔrin, «Yi langoe gine naxan nu na Enayima kira ra, a na minden?» E naxa a yaabi, «Langoe yo mu na be.» ²² A naxa gbilen Yuda yire, a fa a fala, «N mu a lixi naa. Na longori mixie bara a fala n βε a langoe yo mu na na kira xɔn.» ²³ Yuda naxa a fala, «Na gine xa

na see ragata. Won fan naxa won yete rayaagi. N bara si rasanba a ma, kono i mu a lixi naa.»

²⁴ Kike saxon dangi xanbi, mixi nde naxa a fala Yuda be, «I xa mamadi Tamari bara findi langoe ra, a bara furi tongo a xa langoeja saabui ra.» Yuda naxa a fala, «Wo a ramini, a xa gan.»

²⁵ E nu fafe a ra temui naxe, Tamari naxa xera rasanba a tanun ma, «Yi see mato naxan na n yi ra. Yi tonxuma, a luuti, nun yi yisuxuwuri findi mixi nan gbe ra naxan n nafuruxi. I lan ne i xa yi kanyi kolon.» ²⁶ Yuda naxa kolon soto na see xa fe ma. A naxa a fala, «A bara serye rakamali dangife n tan na barima n mu a fixi n ma di Selaha ma.» Na xanbi, a mu a kolon gine ra sonon.

²⁷ Tamari nu di barima temui naxe, e naxa a kolon a gulie nan na a furi. ²⁸ Di bari temui, keren naxa a belexe ramini. Di rasuxui naxa a belexe suxu, a gese gbeeli xiri a belexe ra. A fa a fala, «Yi nan singe barixi.» ²⁹ Kono na diyore naxa a belexe raso, a xunya naxa bari. Di rasuxui naxa a fala, «I faxi senbe mundun na yi ki?» Yuda naxa a xili sa Peresi. ³⁰ Na xanbi, boore fan naxa bari gese gbeeli xirixi a belexe ra. Yuda naxa a xili sa Sera.

39

Yusufu na Potifari xonyi

¹ Sumayila bonsore to Yusufu xanin Misira, Misira mange kantamae xunyi Potifari naxa a sara konyi ra. ² Alatala nun Yusufu nan nu a ra. Yusufu nu fe naxan birin nabama a xa mange Misiraka xonyi, a birin nu fanma ne a yi ra. ³ A

xa mange naxa a kolon a Yusufu nun Alatala na a ra, barima Alatala nu fe birin sooneyama a be. ⁴ Potifari naxa jalexin a ra, a naxa a findi a xa banxi mixie xunyi ra. A naxa a harige birin taxu a ra.

⁵ Potifari to Yusufu findi a xa banxi nun a harige xunyi ra, Alatala naxa barake sa na Misiraka xa banxi ma Yusufu saabui ra. Alatala naxa barake sa Potifari xa banxi nun a xa xee birin ma. ⁶ Na nan a to, Potifari naxa a xa se birin taxu Yusufu ra. A tan mu nu fa a jengi saxi fefe xon ma, fo a nu donse naxan donma.

Mixi tofanyi nan nu lanxi Yusufu ma. ⁷ Temui nde to dangi, Yusufu xa mange xa gine ya naxa sin a i. A naxa a fala a be, «Fa be, won xa fa kafu.» ⁸ Yusufu naxa tondi, a fa a fala a xa mange xa gine be, «Kafi n naxa fa n ma mange xonyi a mu a jengi saxi fefe xon ma kore a xa banxi kui. A bara a harige birin taxu n na. ⁹ A xa banxi kui be, n tan nan dangi mixi birin na. A mu sese rafisaxi n be, fo i keren, ba i tan bara findi a xa gine ra. Yakosi, n fe jaaxi rabama munfe ra naxan findi yunubi fe ra Ala be?»

¹⁰ Konon na gine naxa bira Yusufu xa fe dalili foxo ra. A nu a makatama loxoe birin, konon Yusufu naxa tondi e xa kafu. ¹¹ Loxoe nde Yusufu naxa so banxi kui a xa wali rabade. Konyi gbete yo mu nu na banxi kui na temui. ¹² Potifari xa gine naxa a suxu a xa donma ma. A nu fa a fala a be, «Won kafu!» Gine to Yusufu xa donma suxu, Yusufu naxa mini a xa donma kui a a lu gine belexe, a mini a gi ra tande.

¹³ Gine to bara a kolon a bara a gi, a xa donma lu a yi ra, a naxa mini tande, ¹⁴ a naxa a xa banxi

konyie xili, a fa na donma masen e be, «Wo yi to, n ma xeme faxi Eburu naxan na, na nan wama won mayanfafe koota ra. A faxi ne n yire a muxu xa muxu sa, kono n naxa sonxoe rate. ¹⁵ Kabi n bara sonxoe rate, a naxa a gi, a xa donma lu n yi ra. A naxa mini a gi ra tande.»

¹⁶ Potifari xa gine naxa Yusufu xa donma ragata han beenun a xa mange so temui. ¹⁷ A naxa na fe tagi raba a be, a naxe, «I faxi Eburu konyi xeme naxan na yi ki, a faxi ne a xa n mayanfa koota ra. ¹⁸ Kono n to sonxoe rate, a naxa a xa donma lu n yi ra, a naxa mini a gi ra tande. ¹⁹ I xa konyi na nan nabaxi n na.» Yusufu xa mange to a xa gine xa woyenyi me, ²⁰ a boje naxa te a jaaxi ra. A naxa Yusufu balan mange xa geelimanie nu na dennaxe.

²¹ Kono menni fan, Alatala menne ne a ma. A naxa a ragiri Yusufu nun geeli mange de xa fan. ²² Geeli mange naxa geelimanie taxu Yusufu ra. Fe naxan birin nu rabama, a nu dangima a tan nan ma. ²³ Geeli mange mu nu Yusufu xa wali xun matoma a ra, barima Alatala nun Yusufu birin na a ra. Alatala nu fe birin sooneyama Yusufu be.

40

Yusufu na geeli

¹ Na dangi xanbi Misira mange xa walike naxan a pengi saxi a xa minse xon ma, a nun a xa taamiganyi naxa fe nde raba naxan mu rafanxi e xa mange ma. ² Misira mange naxa xono na walike firinyie ma, naxan pengi sama a xa minse

xón ma a nun naxan a xa taami ganma. ³ A naxa e suxu, e balan soóri mangε xa geeli kui, Yusufu nu na dennaxe. ⁴ Soorie xa mangε naxa e taxu Yusufu ra, a xa mæeni e ma.

E to saxanyi raba geeli kui, ⁵ naxan jengi sama mangε xa minse xón ma, a nun naxan taami ganma mangε bε, nee naxa xiye sa geeli kui kœe keren na. Kankan xa xiye nu wama fe nde nan masenfe a kanyi bε. ⁶ Na kuye iba Yusufu naxa fa e yire, a naxa e li sunnunyi kui. ⁷ Na temui a naxa na Misira mangε xa walikε firinyie maxorin, naxee taxuxi a ra, «Munfe ra wo sunnunxi to?» ⁸ E naxa a yaabi, «Muxu bara xiye ndee nan sa, kóno mixi yo mu na be naxan noma na fasaride.» Yusufu naxa a fala e bε, «Wo mu a kolon Ala noma a fasaride wo bε? Wo xiye fala n bε.»

⁹ Naxan jengi nu sama mangε xa minse xón ma, a naxa a xiye fala Yusufu bε. A naxe, «N tan ma xiye kui, n weni bili nan to a tixi n ya i. ¹⁰ Salon saxan na a bili ma. A to fuga, a fuge naxa weni bogi mœxie ramini. ¹¹ Misira mangε xa weni sase suxuxi n yi ra. N naxa na weni bogi mœxie ba, n naxa e bundu Misira mangε xa weni sase kui, n fa a so a yi ra.» ¹² Yusufu naxa a fala a bε, «Yi xiye yi nan fasarixi: Na salonyi saxan naxan na ki, a xi saxan nan masenxi. ¹³ Xi saxan dangi xanbi, Misira mangε i xun nakelima nε, a man fa i ragbilen i walide fori. I man fama nε weni tonbili sode Misira mangε yi ra alo i darixi a ra ki naxe. ¹⁴ Kóno i naxa nœmu n ma i na hœeri soto temui naxe. I xa findi saabui ra n bε, i xa n ma fe fala Misira mangε bε alako n xa mini geeli

kui, ¹⁵ barima e n tongoxi nɔɛ nan na Eburu bɔxi ma. Be fan, n mu fefe rabaxi naxan a niyama n xa geeli soto.»

¹⁶ Naxan taami ganma mangɛ bɛ, a to bara a to Yusufu wɔyɛnyi naxan tagi rabaxi a boore bɛ, a fanxi a bɛ, a naxa a fala Yusufu bɛ, «N tan fan xiye nde saxi. Debe saxan dɔxɔxi n xun ma, taami fiixɛ na e kui. ¹⁷ Debe naxan dɔxɔxi a fari, taamiganyi donse naxan birin nafalama Misira mangɛ bɛ, a birin nu na a kui. Kɔnɔ xɔnie nu fa na donse masakun naxan dɔxɔxi n xun ma.»

¹⁸ Yusufu naxa a masen a bɛ, «I xa xiye yi nan fasarixi: Na debe saxanyi naxan na ki, a xi saxan nan masenxi. ¹⁹ Xi saxan dangi xanbi, Misira mangɛ i xunyi bolonma nɛ a dɛ i. A i gbakuma nɛ wuri ma, xɔnie i sube masakun.»

²⁰ Xi saxan lɔxɔɛ, Misira mangɛ bari lɔxɔɛ, mangɛ naxa xulunyi belebele ti a xa walikɛɛ bɛ. Naxan jɛngi sama mangɛ xa minse xɔn ma, a nun a xa taamiganyi, Misira mangɛ naxa e xun nakeli walikɛɛ tagi. ²¹ Naxan jɛngi sama minse xɔn ma, a naxa a ragbilen a walide fori, alako a man xa minse so a yi ra. ²² Kɔnɔ a naxa a xa taamiganyi gbaku wuri ma alɔ Yusufu nu bara a tagi raba ki naxɛ. ²³ Naxan jɛngi sama mangɛ xa minse xa fe xɔn ma, a mu ratu Yusufu xa fe ma, a nɛɛmu a ma.

41

Misira Mangɛ xa xiye

¹ Nɛ firin dangi xanbi, Misira mangɛ naxa xiye nde sa. Na xiye kui a tixi xure dɛ ra. ² A naxa ninge fate fanyi solofere to mini ra xure kui, e na

nooge donfe kalee tagi. ³ Na dangi xanbi, ninge solofere gbete, naxee xosixi, nee naxa mini xure de ra boore ninge seeti ma. ⁴ Yi ninge xosixi solofere naxa yi ninge fate fanyi solofere don. Na nan lan Misira mange naxa xunu.

⁵ A to gbilen a sa ra, a man naxa xiye gbete sa. ⁶ Na xiye kui tonsoe solofere fanyi tixi bili keren ma. ⁷ Na dangi xanbi, tonsoe solofere gbete, naxee xun xurun, foye bara e ragan, e tixi boore tonsoe seeti ma. Yi tonsoe xunxurie naxa yi tonsoe rafexi fanyie don. Na nan lan, Misira mange naxa xunu. Na xiye nan na ki.

⁸ Na kuye iba, Misira mange boje nu minixi. A naxa mandurulae nun karamoxoe birin xili. A naxa na xiye masen e be, kononoxo mixi yo mu soto e ya ma, naxan no a tagi rabade a be. ⁹ Na temui naxan a jengi sama mange xa minse xon ma, na naxa woyenyi tongo a fa a fala Misira mange be, «N nan ma kanari ya xaranma ne to loxo. ¹⁰ Temui dangixi, Misira mange xono ne a xa konyie ma. A naxa n suxu, a n balan soori mange xa geeli kui, a nun naxan taami ganma mange be. ¹¹ A tan nun n tan, muxu birin xiye sa ne koe keren kui naxan tagi lan a xa raba. Kankan xa xiye nu wama fe nde masenfe a kanyi be. ¹² Soori mange xa Eburu konyi nde nan nu na geeli kui muxu ya ma. Muxu to na xiye fala a be, a naxa e birin fasari muxu be. Muxu xiye naxee saxi, a naxa kankan gbe fasari a be. ¹³ A birin dangi ne alo a xiye tagi raba muxu be ki naxe. Misira mange bara n tan nagbilen n walide fori, kononoxo a bara boore gbaku wuri ma.»

¹⁴ Misira mange naxa xεεrae xεε Yusufu yire. E naxa a ramini geeli kui a ikorexi ra. E naxa a xunyi bi, e sose gbeteε ragoro a ma, e siga a ra Misira mange yire. ¹⁵ Misira mange naxa a masen Yusufu be, «N bara xiye nde sa. Mixi yo mu noxi a tagi rabade, kono n bara a me i tan xiye tagi rabama e na naxan fala i be.» ¹⁶ Yusufu naxa Misira mange yaabi, «N tan mu a ra. Ala nan Misira mange xa xiye tagi rabama a be.»

¹⁷ Misira mange naxa a masen Yusufu be, «N ma xiye kui n tixi xure de ra. ¹⁸ N naxa ninge fate fanyi solofere to mini ra xure kui, e na nooge donfe kalee longori ra. ¹⁹ Na nan lan, ninge solofere gbete naxa te e xanbi ra, e xosixi han. E ganyanxori birin saxi kene ma. Han to n mu na ninge xosixi mooli to Misira boxi ma. ²⁰ Na ninge xosixi xun nakanaxie naxa na ninge solofere fate fanyi don. ²¹ Kono na dangi xanbi, mixi yo mu no a kolonde xa e bara e don. E xa xosi mu masara. Na nan lan, n naxa xunu.»

²² «Na temui n man naxa xiye gbete sa. Tonsoe rafexi fanyi solofere tixi bili keren ma. ²³ Na dangi xanbi tonsoe xunxuri solofere gbete, foye naxee raganxi, nee naxa mini booree seti ma. ²⁴ Tonsoe ponpoe naxa na tonsoe solofere fanyi don. N bara na fala mandurulae be, kono mixi yo mu no a fasaride n be.»

²⁵ Yusufu naxa a fala Misira mange be, «I xa xiye firinyi birin fe keren nan masenxi. Ala bara i rakolon fe ma a fama naxan nabade. ²⁶ Na ninge solofere fanyie nun na tonsoe solofere fanyie, je solofere nan masenxi na ki. Na tan xiye keren nan a ra. ²⁷ Na ninge xosixi xun

nakanaxi solofere nun na tónsɔɛ ponpoe solofere foye naxee raganxi, nee fan ɲɛ solofere kaamɛ nan masenxi.»

²⁸ «N xa nɔndi fala i bɛ, Ala bara fe masen Misira mangɛ bɛ a fama naxan nabade. ²⁹ Yi ɲɛ solofere naxan fafe yi ki, e findima ɲɛ fanyi nan na Misira bɔxi bɛ. ³⁰ Na na dangi, kaamɛ ɲɛ solofere gbɛtɛ fama fade, won nɛɛmuma nɛ na fe fanyi birin na. Kaamɛ bɔxi halakima nɛ. ³¹ Na findima fe magaaxuxi nan na, a lu alɔ sese fanyi mu nu raba yi bɔxi ma.»

³² «I yi xiye saxi nɛ dɔxɔ firin, barima Ala xa nate na a ra naxan mu kanama, a man mu buma a xa raba. ³³ Mangɛ, yakɔsi a lanma i xa xaxilima fen naxan lɔnnixi. I xa Misira nɔɛ so na kanyi yi ra. ³⁴ Mangɛ, i xa mixie sugandi naxee ɲɛngi fama sade bɔxi rawali xɔn ma yi ɲɛ fanyi solofere bun ma. Bɔxi daxamui busali suuli yo suuli, e xa fa keren na mangɛ xɔn ma, a xa a ragata. ³⁵ E xa donse birin malan, e xa a ragata taae kui Misira mangɛ xa nɔɛ bun ma. ³⁶ Yi donse ragataxi fama Misira bɔxi ratangade kaamɛ ma, naxan fama fade ɲɛ solofere bun.»

³⁷ Na wɔyenyi naxa rafan Misira mangɛ nun a xa mixi birin ma. ³⁸ Misira mangɛ naxa a fala e bɛ, «Won nɔma mixi nde sɔtɔde naxan luma alɔ yi xɛmɛ? Ala Xaxili na a bɛ.» ³⁹ Misira mangɛ naxa a fala Yusufu bɛ, «Ala bara na fe birin masen i bɛ. Mixi yo mu na naxan xaxili fan alɔ i tan, a xa lɔnni man xa dangi i gbe ra. ⁴⁰ I tan nan fama findide n ma banxi xunyi ra. N ma ɲama fama birade i xa yaamari nan fɔxɔ ra. N ma mangɛ kibanyi nan tun n nadangixi i ra.»

⁴¹ Misira mangɛ man naxa a fala Yusufu bɛ, «A mato, n bara nɔɛ so i yi ra Misira bɔxi birin ma.»

⁴² A naxa a xa gbeti xurundɛ ba a bɛlɛxɛ ra, a naxa a so Yusufu bɛlɛxɛ ra. A naxa sose fanyi ragoro a ma. A naxa kɔnmagore xɛɛma daaxi ragoro a kɔn ma. ⁴³ A naxa a rate gise kui, naxan birama Misira mangɛ ragise fɔxɔ ra. Sɔɔrie nu fa a fala e xui itexi ra pama bɛ, «Wo xinbi sin!» Misira mangɛ a xa mangɛya taxu Yusufu ra na ki nɛ.

⁴⁴ Misira mangɛ man naxa a fala Yusufu bɛ, «N tan nan mangɛ ra, kɔnɔ xa i mu yaamari fi naxan ma, fefe mu rabama Misira bɔxi ma.» ⁴⁵ Misira mangɛ naxa Yusufu xili sa Safanati Paneya. A naxa Potifera, On sɛrɛxɛdubɛ, xa di ginɛ Asana, fi a ma. Yusufu naxa Misira bɔxi xun mato fɔlɔ a ra. ⁴⁶ Yusufu simaya nu bara jɛ tongo saxan li, a fa Misira mangɛ yire tɛmui naxɛ.

Na tɛmui Yusufu naxa keli Misira mangɛ yire, a sa Misira bɔxi birin iɲɛɛ. ⁴⁷ Na jɛ solofere fanyi kui, bɔxi birin naxa rawali. ⁴⁸ Yusufu naxa donse birin malan naxan sɔtɔxi na jɛ solofere bun ma Misira bɔxi ma. A naxa donse ragata taaɛ kui naxan sɔtɔxi daaxa. ⁴⁹ Yusufu naxa donse xɔri gbegbe malan, alɔ mɛyɛnyi naxan na baa dɛ ra. A naxa gbo yɛ han a mu na xasabi sɛbɛ sɔnɔn, barima mixi yo mu nɔma a kɔnti kolonde.

⁵⁰ Beenun kaamɛ jɛ sin tɛmui, Yusufu xa ginɛ Asana, On sɛrɛxɛdubɛ Potifari xa di ginɛ, naxa di firin bari a bɛ. ⁵¹ Yusufu naxa a xa di singe xili sa Manasi. Na nan na ki, Ala bara a niya n bara nɛɛmu n ma tɔɔrɛ birin ma, a nun n baba xa denbaya. ⁵² A naxa a xa di firin nde xili sa

Eframi. Na nan na ki, Ala bara n findi di bari ra boxi ma n xun nu goroxi dennaxe.

⁵³ Ne fanyi solofere naxa dangi Misira boxi ma.

⁵⁴ Kaame je solofere naxa a li folo, alo Yusufu a tagi raba ki naxe. Kaame naxa din dunija birin na, konɔ baloe nu na Misira boxi tan ma.

⁵⁵ Kaame to bara Misira boxi birin suxu, jama naxa sonxoe rate Misira mange ma baloe fe ra. Misira mange naxa a fala Misirakae birin be, «Wo siga a fala Yusufu be, a na fe naxan fala wo be, wo xa na raba.» ⁵⁶ Kaame naxa din boxi birin na. Yusufu naxa donse malandee rabi, a naxa mengi sara Misirakae ma, barima kaame nu bara senbe soto Misira boxi birin ma. ⁵⁷ Mixie nu fa keli yire birin, fafe mengi sarade Yusufu ma, barima kaame nu bara senbe soto dunija birin ma.

42

Yaxuba xa die sigafe Misira

¹ Yaxuba to bara a me a mengi na Misira, a naxa a fala a xa die be, «Wo dɔxoxi munfe ra?

² N bara a me a mengi na Misira. Wo goro, wo sa mengi sara won be alako won xa balo, won naxa fa faxa.»

³ Yusufu taara mixi fu naxa goro donse xori sarade Misira. ⁴ Yaxuba mu tin Bunyamin, Yusufu xunya, xa bira e foxo ra. A nu fa a fala,

«N bara gaaxu fe naaxi naxa fa a soto.» ⁵ Isirayila xa die naxa siga mengi sarade, e nun mixi gbete ra naxee fan nu waxi mengi xon, barima kaame nu bara din Kanaan boxi birin na.

⁶ Yusufu nan nu findixi mange xungbe ra Misira. A tan nan nu mengi sarama mixi birin

ma. Yusufu taarae naxa fa, e e yatagi rafelen bɔxi ma a ya i. ⁷ Yusufu to a taarae to, a naxa e kolon, kɔnɔ a naxa a yete rasan e ma. A naxa wɔyɛn e be a xɔrɔxɔe ra, «Wo kelixi minden?» E naxa a yaabi, «Muxu kelixi Kanaan bɔxi nan ma, fafe donse sarade.» ⁸ Yusufu naxa a taarae kolon, kɔnɔ e tan mu kolon sɔtɔ a xa fe ma. ⁹ Yusufu naxa ratu a xa xiye ma, a naxan sa a taarae xa fe ra. A naxa a fala e be, «Bɔxi rabenyie nan na wo ra. Wo faxi yi bɔxi kobidee nan kolonde.»

¹⁰ E naxa a yaabi, «Ade. Mange, muxu faxi donse na tun sarade. ¹¹ Muxu birin, xeme keren xa die nan lanxi muxu ma. Mixi matinxinxie nan na muxu ra. Muxu na i xa yaamari bun ma, muxu mu findixi bɔxi rabenyie xa ra.» ¹² Yusufu naxa a fala e be, «Wule na a ra. Wo faxi bɔxi kobidee nan fende.» ¹³ E naxa a yaabi, «Muxu tan luxi alɔ i xa konyie. Muxu di fu nun firin nan a ra. Mixi keren ma die nan na muxu birin na Kanaan bɔxi ma. Muxu birin xunya na muxu baba yire, di keren tan bara laaxira.»

¹⁴ Yusufu naxa a fala e be, «N a kolon a bɔxi rabenyie nan na wo ra. ¹⁵ N wo matoma yi nan ma. Misira mange xili ra, wo mu kelima be danmi wo xunya mu fa. ¹⁶ Wo mixi nde xee wo ya ma a xa sa fa wo xunya ra. Wo tan donxɔee soma geeli ne. N fama wo xa wɔyɛnyi matode, n xa a kolon xa wo nɔndi falama, xa na mu Misira mange xili ra, bɔxi rabenyie nan na wo ra.» ¹⁷ A naxa e birin makankan han xi saxan.

¹⁸ Xi saxan lɔxɔe, Yusufu naxa a fala e be, «Xa wo bara n xui suxu, wo mu faxama, barima n gaaxuma Ala ya ra. ¹⁹ Xa mixi matinxinxie nan wo ra, wo mixi keren lu geeli kui, booree xa

donse xanin wo xa denbayae xɔn ma, barima e na tɔɔre kui. ²⁰ Wo xa fa wo xunya ra n xɔn ma alako n xa a kolon xa nɔndi falee nan wo ra, na nan a toma wo mu faxama.» ²¹ Na temui, e nu fa a fala e boore be, «Iyo won tan nan yati foxi na won yete ma, barima won na won xunya xa yamaɔxunyi to ne. A naxa won mayandi, kɔnɔ won jan mu a danxun. Na fe nan a toxi won na yi tɔɔre kui.»

²² Ruben to wɔyenyi tongo, a naxa a fala e be, «N na a fala ne wo be, wo naxa gbaloe fe raba na dimedi ra. Kɔnɔ wo mu tin wo tuli matide n na. Yakɔsi a haake nan won bɔnbɔfe yi ki.»

²³ E mu nu a kolonxi a Yusufu e xa xui mema, barima xui madangi nu na e tagi. ²⁴ Yusufu naxa a makuya e ra, a nu fa wa. Na dangi xanbi, a naxa fa wɔyende e be. A naxa Simeyɔn tongo e ya ma, a a sa geeli e ya xɔri.

²⁵ Yusufu naxa yaamari fi a xa walikɛe ma, e xa e xa bekie rafe donse xɔri ra, e xa e xa kɔbiri fan sa kankan xa bekie kui a nun e fandɛ. Na naxa raba e be. ²⁶ Na temui Yusufu xa taarae naxa e xa mɛngi kote sa sofalee fari, e naxa siga. ²⁷ E to xide li, keren naxa a xa beki rabi alako a xa donse xɔri so a xa sofale yi ra. A naxa a xa kɔbiri to a xa beki kui. ²⁸ A naxa a fala a taarae be, «E bara n ma kɔbiri ragbilen n ma. A tan nan na n ma beki kui yi ki.» E bɔɔɛe naxa mini. E nu fa e boore maxɔrin kɔntɔfili kui, «Ala munse rabaxi won na yi ki?»

²⁹ E to so e baba Yaxuba yire Kanaan bɔxi ma, e naxa na birin dentɛge a be. ³⁰ E naxa a fala, «Xeme naxan na na bɔxi mange ra, a wɔyɛnxi

ne muxu be a xoxoxe ra. A man fa muxu findi mixie ra naxee faxi a xa boxi rabende. ³¹ Muxu naxa a fala a be, «Mixi matinxinxie nan na muxu ra, boxi rabenyie xa mu lanxi muxu ma. ³² Muxu di fu nun firin na a ra, muxu birin baba keren. Keren bara laaxira, muxu xunya na muxu baba fe ma Kanaan boxi ma.» ³³ Na xeme naxan na na boxi mange ra, a falaxi ne muxu be, «N wama a kolonfe ne xa mixi matinxinxie nan na wo ra. Wo mixi keren lu n yire be. Wo mengi xanin wo xa mixie xon, barima kaame na e ma. Wo siga, ³⁴ kon wo man xa fa wo xunya ra n xon ma. N fama a kolonde na nan ma mixi matinxinxie nan wo ra, boxi rabenyie mu wo ra. Na temui, n wo xunya soma wo yi ra, wo man fa yuleya raba n ma boxi kui.» ³⁵ E to e xa bekie ibagan, kankan naxa a xa kobiri to a xa beki kui. E tan nun e baba to na kobiri to, e birin naxa gaaxu.

³⁶ E baba Yaxuba naxa a fala e be, «Wo bara n nagan n ma die ra. Yusufu mu na fa, Simeyon fan mu na. Wo man waxi Bunyamin nan fan tongofe yi ki. Yi kote birin findixi n tan nan gbe ra.» ³⁷ Ruben naxa a fala a baba be, «Xa n mu Bunyamin nagbilen i ma, i xa n ma di firinyie faxa. Bunyamin so n yi ra, n man fama a ra.» ³⁸ Yaxuba naxa a yaabi, «Wo nun n ma di birin mu sigama, barima a taara bara faxa, a keren nan fa luxi. Xa fe nde sa a soto wo xa biyaasi kui, n ma simaya raponyi findima n be sunnunyi nan na wo foxi ra.»

43

Yaxuba xa die xa biyaasi firin nde

¹ Kaame senbe nu gboma nan tun Kanaan boxi kui. ² Yaxuba nun a xa denbaya to bara ge mengi birin donde e fa naxan na kelife ra Misira, Yaxuba naxa a fala a xa die be, «Wo man xa siga, wo xa sa donse nde sara won be.» ³ Yuda naxa a yaabi, «Misira mange a fala ne muxu be a fanyi ra, <Wo mu n yatagi toma xa wo nun wo xunya birin mu fa.> ⁴ Xa i bara tin muxu nun Bunyamin birin xa siga, muxu sigama ne, muxu sa donse sara i be. ⁵ Kono xa i mu tin na ra, muxu mu sigama, barima na xeme a fala ne muxu be, <Wo mu n yatagi toma xa wo nun wo xunya birin xa mu fa.>»

⁶ Na temui Isirayila naxa a fala, «Munfe ra wo fe kobi ilanxi n na a falafe na xeme be a xunya gbete na wo be?» ⁷ E naxa a yaabi, «Na xeme muxu maxorinxi ne a xoxoxe ra muxu bari ki ma. A nu fa a fala, <Wo baba man na simaya kui? Wo xunya nde na?> Muxu fan naxa a xa maxorinyi birin yaabi. Muxu joxo mu nu a ma, a falama, <Wo fa wo xunya ra.>» ⁸ Yuda naxa a fala a baba Isirayila be, «A lu muxu nun dimedi xa siga. Muxu xa siga, na temui won baloe sotoma ne won mu faxa, i tan, muxu tan, a nun muxu xa die. ⁹ I ya ti n tan na. I fama a maxorinde n tan nan ma. Xa n mu fa a ra, n fa a ti i ya i, na kote bara findi n gbe ra i mabiri. ¹⁰ Yakosi, xa yi fe xa mu muxu rabuxi nu, muxu bara sigе nun fa firin naba nu.»

¹¹ E baba Isirayila naxa a fala e be, «Yi nan to fa a ra, wo fan yi nan nabama. Wo boxi daxamui ndee sa kote alako wo xa na xeme sanba wuri dole, kumi, surayi, labunde, kusu, nun foote

kansi ra. ¹² Wo xa mengi sare singe, wo naxan toxi bekie kui, a nun mengi gbete sare, wo xa na kobiri birin xanin wo xun. Temunde na findixi nɛɛmui nan na. ¹³ Wo wo xunya tongo, wo xa siga na xeme yire. ¹⁴ Ala Senbe Kanyi xa a niya na xeme xa kinikini wo ma, a xa wo xunya so wo yi ra a nun Bunyamin. Xa n tan fa ganma ne n ma die birin na, n bara yerele.»

¹⁵ Yaxuba xa die naxa na sanbasee yailan. E naxa mengi sare singe kobiri tongo, a nun e lanma e xa mengi gbete sara kobiri naxan na. E naxa siga Misira a nun Bunyamin, e sa e yete dentege Yusufu be. ¹⁶ Yusufu to Bunyamin to e ya ma, a naxa a fala a xa konyi be, «Yi xeme xanin n xonyi. I xa xuruse ndee faxa, i donse yailan, alako muxu xa muxu dege yire keren to yanyi ra.» ¹⁷ Yusufu xa konyi naxa a xa yaamari raba keren na. A naxa Yaxuba xa die xanin Yusufu xonyi. ¹⁸ Gaaxui naxa lu e ma a nu e xaninma temui naxe Yusufu xonyi. E nu fa a fala e boore be, «E na won xaninfe na kobiri nan ma fe ra, won naxan to won ma bekie kui. E fama ne dutunde won ma, e won ma sofalee tongo, e won findi konyie ra.»

¹⁹ Na kui e naxa e maso Yusufu xa banxi konyi ra, e naxa woyen a ra banxi sode de ra. ²⁰ E naxa a fala, «Yandi mange, muxu singe bara fa be nu donse sarade. ²¹ Kono muxu to muxu xide li gbilenfe ra muxu xonyi, muxu naxa muxu xa bekie rafulun, kankan naxa a xa kobiri to a xa beki kui na donse saraxi naxan na. Yakosi muxu man bara fa na kobiri ragbilende i ma. ²² Muxu bara fa kobiri gbete fan na, alako muxu man

xa donse gbete sara. Muxu mu a kolon mixi yo naxan na kobiri saxi muxu xa bekie kui.»

²³ Mange xa konyi naxa e yaabi, «Wo boje xa sa, wo naxa gaaxu. Ala na a ra, wo baba Marigi Ala nan na harige fixi wo ma wo xa bekie kui. N tan yati nan wo xa kobiri rasuxu.» Na temui a naxa Simeyon ramini e ma, ²⁴ a fa e raso Yusufu xonyi. A naxa ye so e yi ra, alako e xa e sanyie maxa. A naxa jooge so e xa sofalee yi ra donse ra. ²⁵ Yusufu taarae naxa sanbasee yailan, beenu Yusufu soma temui naxe yanyi ra, barima e nu bara a me e e degema naa ne.

²⁶ Yusufu to so banxi, e naxa a xa sanbasee so a yi ra, e e rafelen boxi ma a be. ²⁷ Yusufu naxa e maxarin xa e yalanxi. A man naxa e maxarin, «Wo baba forixi wo naxan xa fe fala n be, se mu a toxi? A man na simaya kui?» ²⁸ E naxa a yaabi, «I xa konyi muxu baba, sese mu a sotoxi. A man na simaya kui.» E man naxa e rafelen boxi ma a bun ma. ²⁹ Yusufu to a ya rakeli, a naxa a xunya Bunyamin to, a nga xa di. A naxa a fala, «Yi nan na wo xunya ra wo naxan xa fe fala n be?» Yusufu naxa a fala Bunyamin be, «N ma di, Ala xa heeri fi i ma.» ³⁰ A xunya xa fe kinikini naxa goro a sondonyi kui, wa xoli naxa a suxu. A naxa keli mafuren, a so a xide a nu fa wa.

³¹ Yusufu to ge a ya rafurukude, a naxa mini, a na manoxunyi ba a ya ra. A naxa yaamari fi, «Wo donse itaxun.» ³² A xa walikese naxa a gbe sa a xati ma, e a taarae gbe doxo e xati ma, e Misirakae gbe fan doxo e xati ma, barima Misirakae nun Eburu mixie mu e degema yire keren. Misirakae xa naamunyi mu tinma na ra

feo. ³³ Yusufu xa walikεε naxa a taarae magoro a ya xori. E birin nu magoroxi a fori ki ma, keli di singe ma han dimedi. Yi fe naxa e birin kaaba. ³⁴ Yusufu to yaamari fi donse xa so e yi ra, Bunyamin xa donse nu dangi a taarae gbe ra dɔxɔ suuli. E birin naxa e dege, e min, han e wasa.

44

Yusufu na a taarae matofe

¹ Yusufu naxa yi yaamari so a xa banxi walikεε xunyi yi ra, a naxε, «Yi mixie xa bekie rafe donse ra e noma naxan xaninde. I man xa e xa kobiri sa e xa bekie kui. ² I xa n ma ye minse gbeti daaxi fan sa e birin xunya dɔnxɔε xa beki kui, a nun a xa mengi sara kobiri.» Yusufu fe naxan birin fala a xa walikε be, a naxa a birin naba.

³ Kuye to iba geεsege, Yaxuba xa die naxa siga, e nun e xa sofalee ra. ⁴ E naxa keli taa kui, kɔnɔ beenun e xa makuya, Yusufu naxa a fala a xa walikε be, «Keli, i siga na mixie fɔxɔ ra, i xa e suxu. I na e li, a fala e be, <Wo fe fanyi masaraxi fe kobi ra munfe ra? ⁵ Munfe ra wo n ma mange xa ye minse gbeti daaxi se matose mupaxi? Na fe mooli mu fan.» ⁶ Mange xa walikε to e yire li, a naxa na birin fala e be. ⁷ E naxa a yaabi, «Mange, i woyenma yi mooli ra munfe ra? Muxu tan, i xa konyie mu noma na mooli rabade. ⁸ Muxu kobiri naxan to bekie kui Kanaan, muxu bara fa a ra. Munfe ra muxu gbeti, xa na mu a ra xeema, mupama i xa mange xa banxi kui? ⁹ I na sese to muxu yi ra naxan findixi Misira mange gbe ra,

i xa na konyi faxa, i xa muxu tan dɔnxɔɛɛ fan findi i xa konyie ra.»

¹⁰ Mange xa konyi naxa a fala, «Na bara fan. Wo naxan falaxi yi ki, n fan bara tin na ra. N na se keren to mixi naxan yi ra, na tan bara findi n ma konyi ra, wo tan dɔnxɔɛɛ bara kisi.» ¹¹ E birin naxa e xa bekie ragoro mafuren, e naxa e rafulun. ¹² Mange xa konyi naxa e fetenken folo fori ma a sa dɔxɔ dimedi ra. Na ye minse gbeti daaxi naxa to Bunyamin xa beki kui. ¹³ Na kui Yaxuba xa die naxa e xa donmae ibɔɔ. E birin naxa e xa kote baki sofalee fari, e man naxa gbilen taa kui.

¹⁴ Yuda nun a xunyaɛ to Yusufu xɔnyi li, e naxa e felen a bun bɔxi ma. ¹⁵ Yusufu naxa a fala e be, «Wo yi rabaxi munfe ra? Wo mu a kolon, mixi alo n tan a nɔma se matode fe birin ma?» ¹⁶ Yuda naxa a yaabi, «N munse falama n ma mange be? N lan n xa munse fala? Muxu nɔma fiixede di? Ala bara i xa konyie to fe kobi xun ma. Muxu bara findi n ma mange xa konyie ra, muxu tan nun yi ye minse gbeti daaxi toxi mixi naxan yi.» ¹⁷ Yusufu naxa a fala, «N mu nɔma na mɔoli rabade. Yi ye minse gbeti daaxi toxi mixi naxan yi ra, na nan na n ma konyi ra, kɔnɔ wo tan, wo siga xaxilisa kui wo baba yire.»

¹⁸ Na xanbi Yuda naxa makɔre mange ra, a naxa a fala a be, «N bara i mayandi n ma mange, a lu n xa masenyi nde ti i be. I bɔɔɛ naxa te n tan i xa konyi xili ma, barima i luxi ne alo Misira mange. ¹⁹ A singe ra i muxu maxɔrin ne, fa a fala, «Wo baba na na? Wo xunya nde na na?» ²⁰ Muxu naxa i yaabi, «Muxu baba forixi na na, a

nun muxu xunya, a naxan sotoxi a xa xemeforija kui. Bunyamin taara bara faxa, a keren nan fa luxi a nga xa die ya ma, a tan nan nafan muxu baba ma.»»

²¹ «I bara a fala muxu tan i xa konyie be, <Wo fa a ra n xon ma alako n xa a to n ya ra.> ²² Muxu naxa n ma mange yaabi, <Yi dimedi mu kelima a baba seeti ma, xa na mu a ra a baba faxama ne.> ²³ Kono i bara a fala i xa konyie be, <Xa wo nun wo xunya birin mu fa, n mu n ya tima wo be.> ²⁴ Muxu to siga n baba yire, i xa konyi, muxu naxa mange xa dentege sa a be.»

²⁵ «Na dangi xanbi, muxu baba man naxa a fala muxu be, <Wo siga, wo xa sa donse nde sara won be.> ²⁶ Muxu naxa a yaabi, <Muxu mu noma sigade xa muxu nun muxu xunya birin mu a ra. Xa biyaasi lanma, fo muxu nun muxu xunya xa siga. Xa na mu a ra, yi xeme mu muxu rasenema.> ²⁷ I xa konyi, n baba, a a fala ne muxu be, <Wo a kolon n ma gine di xeme firin nan barixi n be. ²⁸ Keren kelixi ne n xun ma, n joxo luxi a ma temunde sube nde bara a iboo, barima han yakosi n mu nu a to. ²⁹ Xa wo yi di fan tongo n xun ma, fe jaaxi nde naxa a soto, n faxama ne na sunnunyi ra n fate.»»

³⁰ «Yakosi xa n sa gbilen n baba yire, xa muxu nun yi dimedi birin xa mu a ra, ³¹ n baba faxama ne, barima a nii luuti nan Bunyamin na. A na a to yi dimedi mu na muxu foxo ra, muxu tan i xa konyie bara e baba forixi faxa sunnunyi ra a fate. ³² N tan i xa konyi, n doxoxi ne seeke ra yi dimedi xa fe ra. N nu bara a fala n baba be, <Xa

n mu gbilen a ra i yire, na bara findi n ma kote ra n ma dunijeigiri birin kui.»»

³³ «Yakosi n bara i mayandi, i xa tin n tan xa lu yi dimedi ɲɔxɔe ra, n xa findi i xa konyi ra, alako yi dimedi nun a taarae birin xa siga. ³⁴ N noma sigade n baba yire di, xa muxu nun yi dimedi birin xa mu a ra? N mu noma a lude sunnunyi xa n baba faxa n ya xori.»»

45

Yusufu a yete masenfe

¹ Yusufu to mu nu wama wafe a xa konyie ya xori, a naxa e yamari e birin xa mini. Na kui, a nu a yete masenma a taarae be temui naxe, mixi gbete yo mu nu na naa. ² Yusufu naxa wa a xui itexi ra, han Misirakae nun Misira mange xa mixi birin naxa na fe kolon. ³ Yusufu naxa a masen a taarae be, «Yusufu nan n na! N baba man na dunije?» Kono a taarae mu no a yaabide fefe ma. E de bara ixara, e gaaxu a ya ra.

⁴ Yusufu naxa a fala a taarae be, «N bara wo maxandi, wo xa wo maso n na.» E naxa e maso a ra. A naxa a fala, «N tan nan na Yusufu ra, wo xunya, wo naxan mati a xa findi konyi ra Misirakae be. ⁵ Yakosi wo boje naxa mini, wo naxa gaaxu, wo to bara n mati konyi ra, n saramae naxa fa n na yi boxi ma. Ala nan na ragirixi. A tan nan n xexxi wo ya ra alako n xa wo rakisi. ⁶ Wo bara a to, je firin nan yi ki kaame na boxi ma, kono je suuli man luxi. Boxi mu rawalima, sansi mu xabama. ⁷ Ala n nasanbaxi ne wo ya ra, alako n xa boxi donse nde ragata wo be, wo xa no balode maratange kui. ⁸ Wo tan xa

mu faxi n na be. Ala na a ra. A tan nan n findi Misira mange baba ra, a xa banxi nun a xa boxi birin xa lu n ma yaamari bun ma.»

⁹ «Wo xulun, wo xa siga n baba yire. Wo xa a fala a be, <I xa di Yusufu yi nan falaxi, «Ala bara n findi Misira mange ra. I xa siga n yire, i naxa dugundi. ¹⁰ I fama lude Gosen boxi nan ma n fe ma, i tan, i xa die, i xa mamadie, i xa xurusee, nun i harige birin. ¹¹ Ne suuli kaame man luxi. N i hayi birin fanma ne Gosen, alako i nun i xa denbaya naxa findi setaree ra.»»

¹² «Wo bara a to wo yete ya ra, n xunya Bunyamin fan bara a to, a n tan yati nan woyenfe wo be. ¹³ Wo xa n ma mangeya senbe tagi raba n baba be, n na naxan kui Misira boxi ma, a nun wo fe naxan birin toxi. Wo wo xulun, wo xa fa n baba ra han be.» ¹⁴ Yusufu naxa findigilin a xunya Bunyamin ma, e firin naxa wa a xoxoxe ra. ¹⁵ Yusufu naxa a taarae fan masunbu, e birin naxa wa. Na xanbi, a taarae naxa suusa woyende a be.

¹⁶ Misira mange naxa kolon soto a ma, a Yusufu taarae bara fa. Na naxa rafan Misira mange nun a xa mixi birin ma. ¹⁷ A naxa a masen Yusufu be, «A fala i taarae be, <Wo kote baki wo xa sofalee fari, wo xa siga Kanaan boxi ma. ¹⁸ Na temui wo xa gbilen wo nun wo baba nun wo xabile ra n yire. Se fanyi naxan birin na Misira boxi ma, n na a soma ne wo yi ra, wo man fa boxi daxamui fanyi don.> ¹⁹ I xa a fala i taarae be, <Wo xa Misira gisee xanin, wo xa wo baba, wo xa die, nun wo xa ginne baki e kui, wo xa fa e ra. ²⁰ Wo naxa

mone sese xa fe ra, barima se fanyi naxan birin na Misira boxi ma, a findima wo gbe nan na.»»

²¹ Isirayila xa die naxa na raba. Yusufu naxa gisee so a taarae yi ra alo Misira mange a fala a be ki naxe. A naxa fandε fan so e yi ra e naxan donma kira ra. ²² A naxa donma fanyie fi a taarae birin ma. Kono a kobiri kole keme saxan nan fi Bunyamin tan ma, a nun donma suuli. ²³ A naxa Misira daxamui fanyi baki sofale fu fari a baba xa sanbe. A man naxa donse xori, taami, nun fandε gbetεe baki sofale gine fu fari a baba xa biyaasi xa fe ra. ²⁴ Na dangi xanbi, a naxa a taarae lu e xa siga. A naxa a fala e be, «Wo naxa galanbu kira xon ma de!»

²⁵ E naxa keli Misira, e te Kanaan boxi ma e baba Yaxuba yire. ²⁶ E naxa a fala a be, «Yusufu mu faxaxi! A tan nan Misira boxi birin yamarima!» Yaxuba to na me, a mu no lade na ra. ²⁷ Kono e to Yusufu xa masenyi birin dentege a be, a ya fan naxa gisee to Yusufu naxee rasanbaxi a xanife ra, Yaxuba naxa seewa. ²⁸ Isirayila naxa a fala, «N bara jεlexin, n ma di Yusufu man na jεngife. Beenun n xa faxa, n fama ne a tode.»

46

Yaxuba sigafe Misira

¹ Yaxuba naxa a harige birin xanin a xun ma. A to Beriseeba li, a naxa serexe ba a baba Isiyaga Marigi Alatala be. ² Ala naxa Isirayila xili xiye kui, «Yaxuba, Yaxuba.» Isirayila naxa a ratin, «N tan nan ya.» ³ Ala naxa a masen a be, «N tan nan na Ala ra, i baba Marigi Ala. Hali i mu gaaxu

sigafe ra Misira, barima n i findima si belebele nan na. ⁴ Won birin nan sigama Misira, n tan nan man fama i ragbilende be. Yusufu yati nan fama i yae ragalide i ꝓꝓ ꝓꝓ ꝓꝓ.»

⁵ Na kui, Yaxuba naxa keli Beriseeba. Isirayila xa die naxa e baba Yaxuba, e xa die, a nun e xa ginε baki gisee kui, Misira mange naxee rasanba. ⁶ E naxa e xa xurusee tongo, a nun e se naxan birin soto Kanaan bɔxi ma. Yaxuba naxa siga Misira a nun a bɔnsɔε birin. ⁷ A naxa a xa die nun a xa mamadie birin xanin a xun ma. A naxa siga a tan nun a bɔnsɔε birin.

⁸ Isirayila xa die xili nan ya naxee siga Misira. Yaxuba nun a xa di xεmεe xa taruxui nan ya: Yaxuba xa di singe lanxi Ruben nan ma.

⁹ Ruben xa die nan ya:

Hanoki, Palu, Heseron, nun Karimi.

¹⁰ Simeyɔn xa die nan ya:

Yemuweli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, nun Soli. Soli findi Kanaan ginε xa di nan na.

¹¹ Lewi xa die nan ya:

Gerison, Kohata, nun Merari.

¹² Yuda xa die nan ya:

Eri, Onan, Selaha, Peresi, nun Sera.

Kɔꝓꝓ Eri nun Onan faxa Kanaan bɔxi nan ma.

Peresi xa die findi Heseron nun Hamuli nan na.

¹³ Isakari xa die nan ya:

Tola, Puwa, Yasubu, nun Simiron.

¹⁴ Sabulon xa die nan ya:

Seredi, Elon, nun Yaxaleeli.

¹⁵ Die nan na ki, Leya naxee bari Yaxuba be Padan Arami.

A man naxa a xa di ginε Dina bari naa.

A xa di xεmεe nun di ginεe

konti birin nalanxi mixi tongo saxan a nun saxan.

16 Gadi xa die nan ya:

Sefon, Hagi, Suni, Esibon, Eri, Arodi, nun Areli.

17 Aseri xa die nan ya:

Yimina, Yisiwa, Yisiwi, Beriya,
a nun e xunya ginema Sera.

Beriya xa die findi Heberi nun Malakiyeli nan na.

18 Die nan na ki, Silipa naxee bari Yaxuba be.

E birin nalanxi mixi fu nun senni.

Laban nu bara Silipa so a xa di gine Leya yi ra.

19 Yaxuba xa gine Raxele xa die nan ya:

Yusufu nun Bunyamin.

20 Asena naxa di firin soto Yusufu be Misira boxi ma:

Manasi nun Eframi.

Asana nan lanxi On serexedube Potifari xa di gine ma.

21 Bunyamin xa die nan ya:

Bela, Bekeru, Asibeli, Gera, Naaman,
Eki, Rosi, Xupimi, Mupimi, nun Arade.

22 Die nan na ki, Raxele naxee bari Yaxuba be.

E birin nalanxi mixi fu nun naani.

23 Dana xa di nan ya:

Xusimi.

24 Nafatali xa die nan ya:

Yaxaseeli, Guni, Yeseri, nun Silemi.

25 Die nan na ki, Bila naxee bari Yaxuba be.

E birin nalanxi mixi solofere.

Laban nu bara Bila so a xa di gine Raxele yi ra.

²⁶ Yaxuba nun mixi naxee birin siga Misira,
a bɔnsɔɛ birin nalanxi mixi tongo senni nun
senni,
bafɛ a xa die xa ginɛɛ ra.

²⁷ Yusufu di xɛmɛ firin nan bari Misira.
Yaxuba xabilɛ naxan siga Misira bɔxi ma,
e konti birin nalanxi mixi tongo solofere.

²⁸ Yaxuba naxa Yuda xɛɛ a ya ra Yusufu xɔn
ma, alako a xa kira yailan e bɛ sigafɛ ra Gosen. E
to so Gosen bɔxi ma, ²⁹ Yusufu naxa a gise tongo,
a naxa siga a baba Isirayila ralandɛ naa. A to a li,
a naxa findigilin a ma, a nu fa wa ra a xɔnkuyɛ
ra. ³⁰ Isirayila naxa a fala Yusufu bɛ, «Hali n
faxa fa, n bɔɲɛ bara sa barima n bara i yatagi to,
i man na ɲɛngifɛ.»

³¹ Yusufu naxa a fala a taaraɛ bɛ, a nun a baba
xa denbaya, «N xa siga, n xa sa a fala Misira
mangɛ bɛ, <N taaraɛ nun n baba xa denbaya
naxee nu sabatixi Kanaan bɔxi ma, e birin bara
fa n yire. ³² Yi mixie gɔɔɛ kanyie nan e ra.
E xurusee nan demadonma. E bara fa e xa
gɔɔɛɛ ra, sie, yɛxɛɛɛ, ningɛɛ, nun e harige
birin.> ³³ Misira mangɛ na wo xili tɛmɛi naxɛ,
a wo maxɔrinma nɛ wo xa wali ma. ³⁴ Wo xa
a yaabi, <Muxu tan i xa konyie findixi xuruse
maxurie nan na, kabi muxu dimɛdi tɛmɛi han
yakɔsi, alɔ muxu benbaɛ nu a rabama ki naxɛ.>
Na kui wo fama lude Gosen bɔxi nan ma, barima
xuruse demadonyie rapaaxu Misirakɛ ma.»

47

Yaxuba sabatife Misira

¹ Yusufu naxa siga a sa a fala Misira mange be, «N baba nun n ngaxakerenyie bara fa Gosen kelife Kanaan bōxi ma. E bara fa e xa xurusee nun e harige birin na.» ² A naxa a taara suuli ndee masen Misira mange be. ³ Misira mange naxa Yusufu taarae maxōrin, «Wo wali mundun nabama?» E naxa Misira mange yaabi, «Muxu tan i xa konyie findixi xuruse demadonyie nan na, alō muxu benbae nu a rabama ki naxe.» ⁴ E man naxa a fala Misira mange be, «Muxu faxi ne, muxu xa lu yi bōxi ma sinden, barima sexe mu na muxu xōnyi kōre xurusee naxan donma. Kaame bara din Kanaan bōxi ra. Muxu bara i mayandi i xa muxu tan i xa konyie sago sa, muxu xa lu Gosen bōxi ma.»

⁵ Misira mange naxa a fala Yusufu be, «I baba nun i taarae bara fa i fōxō ra. ⁶ Misira bōxi na i sagoe. Yire fanyi fen Gosen mabiri, i baba nun i ngaxakerenyie luma dennaxe. Xa i mixi matinxinxie kolon e ya ma, e sugandi e xa findi n ma xuruse demadonyie ra.»

⁷ Na dangi xanbi, Yusufu naxa a baba xanin Misira mange yire, a a masen a be. Yaxuba naxa duba Misira mange be. ⁸ Misira mange naxa Yaxuba maxōrin, «I xa simaya je yeri a ra yi ki?» ⁹ Yaxuba naxa Misira mange yaabi, «N ma simaya je keme je tongo saxan na a ra yi ki. N simaya dunke naxasixi nan sōtōxi. A jan mu makōrexi n benbae xa simaya xasabi ra.» ¹⁰ Yaxuba to duba Misira mange be, a naxa siga.

¹¹ Yusufu naxa bōxi fanyi fi a baba nun a taarae ma, alō Misira mange a yamari ki naxe. E bōxi naxan sōtō a tan nan fan Misira bōxi birin be.

A xili Ramesesi. ¹² Yusufu naxa mēeni a baba, a taarae, nun a baba xa denbayae birin ma.

¹³ Na temui kaame nu bara senbe soto. Donse mu nu toma keli Misira boxi ma han Kanaan. Kaame naxa pama halaki. ¹⁴ Kobiri naxan birin nu na Misira nun Kanaan boxi ma, Yusufu naxa a masara mengi ra. A naxa na kobiri ragata Misira mange xa banxi kui.

¹⁵ Misirakae nun Kanaankae xa kobiri birin to jon, Misirakae naxa fa Yusufu yire e a fala, «Donse so muxu yi ra! A lanma muxu xa faxa i ya xori? Muxu xa kobiri birin bara jon.»

¹⁶ Yusufu naxa e yaabi, «Wo fa wo xa xurusee ra, won xa a masara donse ra, barima kobiri mu na wo yi ra.» ¹⁷ E naxa fa e xa xurusee ra Yusufu xon ma. E xa soe, sie, yexese, ningee, nun sofalee, e nee birin masara Yusufu ma donse ra. A naxa donse taxun e ra e xa xurusee masare ra.

¹⁸ Na je to dangi, e naxa fa a yire, e a fala a be, «Muxu mu noma muxu noxunde muxu xa mange ma. Kobiri yo mu na muxu yi ra. Muxu xa xuruse fan birin na muxu xa mange yi ra. Muxu gundie nun muxu xa boxie gbansan nan luxi muxu yi ra donse sare ra muxu xa mange be. ¹⁹ A lanma muxu xa faxa i ya xori, muxu xa boxie xun xa rakana? Muxu nun muxu xa boxie masara donse ra, muxu xa findi Misira mange xa konyie ra, muxu xa boxie fan xa findi a gbe ra. Sansi xori so muxu yi ra muxu naxan nawalima, muxu xa balo alako muxu naxa faxa, boxi fan naxa rabejin.»

²⁰ Na kui Yusufu naxa Misirakae xa boxi birin sara Misira mange be. Kaame xa xoxoxo nu bara a niya e xa e xa boxi birin mati Misira

mange ma. ²¹ Yusufu Misira jama birin findi konyie ra na ki ne. ²² Kono serexedubee tan mu e gbe boxie sara, barima Misira mange nu hinnema e ra donse fe ra.

²³ Yusufu naxa a fala jama be, «N bara wo sara to a nun wo xa boxie Misira mange be. Sansi nan yi ki, wo xa boxie rawali. ²⁴ A xaba temui, wo a doko suuli nde soma Misira mange nan yi ra. Doko naani naxee luma, na findima sansi nun baloe nan na, wo tan, wo xa die, a nun wo xa mixi birin be.» ²⁵ E naxa a fala, «I bara muxu rakisi! Muxu bara muxu xa mange xa fe fanyi to a naxan nabaxi muxu be. Muxu findima Misira mange xa konyie nan na.» ²⁶ Yusufu naxa na findi seriye ra. Han to Misira boxi daxamui doko suuli nde birin findi Misira mange nan gbe ra. Serexedubee xa boxie nan gbansan mu findixi Misira mange gbe ra.

²⁷ Isirayilakae naxa sabati Gosen Misira boxi ma. Na boxi naxa findi e gbe ra. E bonsoe naxa gbo ye. ²⁸ Yaxuba je fu nun solofere nan naba Misira boxi ma. A xa simaya naxa je keme je tongo naani nun solofere li. ²⁹ Isirayila xa simaya to nu fa jonfe, a naxa a xa di Yusufu xili, a a fala a be, «Na kui, i xa i belexe doko n tabe bunyi ra, i fa i kali n be fa a falafe ra, i mu n nagatama yi Misira boxi ma, i xa meeni n ma tinxinyi kui, i hinne n na. ³⁰ N na laaxira temui naxe, i xa n namini Misira, i sa n nagata n benbae xa gaburi yire.» Yusufu naxa a yaabi, «I naxan falaxi n be, n na rabama ne.» ³¹ Yaxuba naxa a fala, «I rakali n be.» Yusufu naxa a kali a be. Na temui Yaxuba naxa a felen a xa sade xunyi ra.

48

Yusufu xa die Manasi nun Eframi

¹ Na fe birin to bara dangi, e naxa a fala Yusufu be, «I baba mu yalanxi.» Yusufu naxa siga a baba yire, a nun a xa di xeme firinyie, Manasi nun Eframi. ² Mixi nde naxa a fala Yaxuba be, «I xa di Yusufu bara fa.» Isirayila naxa senbe raba, a keli, a doxo sade ma. ³ Yaxuba naxa a fala Yusufu be, «Ala Senbe Kanyi mini ne n ma Lusi Kanaan boxi ma. A naxa barake sa n ma fe. ⁴ Ala naxa a fala n be, «N i findima dibari belebele nan na. N i xa die rawuyama ne, han e findi jama gbegebe ra. N yi boxi fima ne i bonsoe ma, hali i dangi xanbi, a findi e gbe ra han dunja jon.»

⁵ «Yakosi yi di firinyie, i naxee barixi Misira beenun n tan xa fa, n bara e findi n ma die ra. Eframi nun Manasi findima n tan nan gbe ra, alo Ruben nun Simeyon. ⁶ Kono i di naxee barima yee xanbi ra, i gbe lanxi nee nan ma. E fama lude e taarae nan bun ma e ke xa fe ra. ⁷ N to keli Padan, Raxele naxa faxa n yi ra kira xon Kanaan boxi ma. A jonde mu nu makuya Efarata ra. N naxa a ragata menni, Efarata kira ra, dennaxe xili Beteleemu.»

⁸ Isirayila naxa Yusufu xa die mato, a fa a fala, «Ndee yee ra?» ⁹ Yusufu naxa a baba yaabi, «N ma di xeme na e ra Ala naxee fixi n ma be.» Isirayila naxa a fala, «I xa e maso n na, alako n xa duba e be.» ¹⁰ Yaxuba nu bara ge foride, a yae mu nu see igbema sonon. Yusufu to a xa die maso a ra, Isirayila naxa e masunbu, a findigilin e ma. ¹¹ Isirayila naxa a fala Yusufu be, «N mu nu laxi a ra, xa n i yatagi toma sonon, kono Ala

bara a ragiri n bara i xa die fan to.» ¹² Yusufu naxa a xa die tongo a baba san ma, a fa a rafelen bɔxi fari.

¹³ Na dangi xanbi, Yusufu naxa a xa di firinyie tongo e belexe ma. A naxa Efirami suxu a yirefanyi belexe ra, Isirayila koola mabiri. A naxa Manasi suxu a koola belexe ra, Isirayila yirefanyi mabiri. A naxa e maso a ra. ¹⁴ Kono Yaxuba naxa a yirefanyi belexe sa Efirami xunyi fari naxan na dimedi ra. A naxa a koola belexe sa Manasi xunyi fari naxan na di singe ra. A nu a kolon a nu fe naxan nabama a belexe ra. ¹⁵ A naxa duba Yusufu be, a fa a fala,

«Ala, n benbae Iburahima nun Isiyaga jere naxan ya xori,

Ala naxan na n kantama ra, kafi n bari loxoe han to,

¹⁶ Ala naxan maleke xexi n natangade fe xoroxoe ma,

a xa barake sa yi dimee xa fe.

Mixie xa e xili n xili ra,

e xa e xili n benbae Iburahima nun Isiyaga xili ra.

E bonsoe xa wuya a gbegbe ra dunja.»

¹⁷ Yusufu naxa a to a baba bara a yirefanyi belexe sa Efirami xunyi ma. Na fe mu rafanxi a ma. A naxa a baba belexe suxu, a ba Efirami xunyi ma, a fa a sa Manasi xunyi ma. ¹⁸ Yusufu naxa a fala a baba be, «N baba, na ki xa mu a ra, barima yi nan na fori ra. I yirefanyi belexe sama yi nan xunyi ma.» ¹⁹ A baba naxa tondi, a fa a fala, «N ma di, n a kolon, n a kolon. A fan fama findide bonsoe wuyaxi kanyi nan na. A fan

gboma ne, kono a xunya nan fama gbode dangife a ra. A xunya bonsoe findima ne si wuyaxi ra.»

²⁰ A naxa duba e be na loxo, a fa a fala, «Isirayilakae duba rabama wo xilie nan na. E fama a falade, «Ala xa i lu alo Efirami nun Manasi.»» Na kui a naxa Efirami ti yare Manasi be.

²¹ Isirayila naxa a fala Yusufu be, «I bara a to, a gbe mu luxi n xa laaxira, kono Ala tima ne i fanga ra, a fa i ragbilen i benbae xa boxi ma.

²² N fama ke fide i ma dangi i taarae ra. N boxi naxan nasuxu Amorigae yi ra n ma santidagama nun n ma xali saabui ra, n bara na fan sa i ke fari.»

49

Yaxuba xa duba donxo

¹ Yaxuba naxa a xa die xili, a naxa a fala e be, «Wo xa wo malan, n xa fe fala naxan fama rabade wo be.»

² «Yaxuba xa die, wo fa be, wo xa wo tuli mati wo baba Isirayila ra.

³ Ruben, i tan, n ma di singe,
i tan nan na n ma fonike di ra.
I bara findi fisamante ra lasiriya kui.
I senbe dangi birin na.

⁴ Kono i to findi xurutare nan na,
alo ye naxan susuma,
i mu fisamanteya sotoma sonon,
barima i bara i sa i baba xa sade ma a nun i
nanden.
Na bara findi seniyentareja ra.

⁵ Simeyon nun Lewi findixi ngaxakerenmae nan na.

Santidegema nan na e xa geresose ra.

⁶ N mu soma e xa fefe ya ma,
n mu tinma doxode e xa malanyi,
barima e xa bojete kui e bara xemee faxa,
e xa kalabanteja kui e bara tuurae maxono
fufafu.

⁷ N bara e xa bojete danka,
barima geregerie nan e ra.
E naxan nabama, n bara na danka,
barima e ya ixara.
E bonsoe mu luma yire keren Yaxuba xonyi,
n e rayensenma ne Isirayila boxi ma.

⁸ Yuda, i xunyae i tan nan tantuma.
I fama ne xutu sotode i yaxuie ma.
I baba xa di xemee magoroma ne i be.

⁹ Yuda, yete yore nan lanxi i ma.
N ma di, i baloma sube nan xun na.
I xinbie kuntanma ne alo yete.
Nde noma suusade a xa i rakeli?

¹⁰ Mange sawuri fama lude Yuda bonsoe nan yi.
Mixi yo mu mange sawuri bama a yi,
beemanu tonxuma kanyi fama temui naxe,
sie suydima naxan be.

¹¹ A xa sofale xirima weni bili nan na,
a xa sofale yore xirima weni bili fanyi nan na.
A xa donma nun a xa xinbeli donma xama weni
ye nan na.

¹² A ya maningixi alo weni,
A pinyi fiixe alo xixe.

¹³ Sabulon fama sabatide baa de ne.

A findima wafu de nan na kunkuie be,
A xa naaninyi luma ne Sidon nan seeti ma.

14 Isakari senbe gbo alo sofale,
naxan a sama goore firinyie tagi.

15 A saxi boxi naxan ma,
yire fanyi nan a ra.
A tunki felenma ne kote bun ma,
a luma yaamari nan bun ma.

16 Dana a xa nama yamarima ne,
alo Isirayila bonsae nde.

17 A luma ne alo boximase kira xon ma,
alo tanbalunbe sankira ra.
A na soe tingilinyi xin,
soe ragi birama ne a fari ma.

18 Alatala, n xaxili tixi i xa kisi ra.

19 Gadi, geresoe a gerema ne,
konon a tan nan e raboronma a tingilinyi ra.

20 Aseri xa boxi findima daxamui fanyi yire nan
na,
naxan findima mange daxamude ra.

21 Nafatali luma ne alo xeli gine naxan na a gife,
a woyen fanyie falama ne.

22 Yusufu luma ne alo sansi burexe neene,
naxan bogima a fanyi ra xure seeti ma.
A salonyie tima tete nan xun.

23 Mixie naxa gere giri a ma,
e naxa xali woli a ma gere ra.

24 Konon a xa xali senbe gbo,

a belexe fan xoxoxo
 Yaxuba Marigi Ala Senbe Kanyi saabui ra,
 naxan findixi Isirayila kantama ra,
 naxan luxi alo fanye.

²⁵ I baba Marigi Ala fama i malide.

Ala Senbe Kanyi barake sama ne i xa fe.

A koore barake fima ne i ma,

a boxi barake fi i ma,

a dibari barake ragiri i ma.

²⁶ I baba xa dube dangi baloe nun se fanyi birin
 na,

naxan kelima geya fari,

geya naxan tixi kafi dunjina fole.

Na barake birin xa lu Yusufu ma,

naxan findi a ngaxakerenyie xa mange ra.

²⁷ Bunyamin luma ne alo wulai bare xaape.

A sube faxama geesege,

a a donxoe don nummare.»

²⁸ Isirayila bonsoe fu nun firinyie nan na ki, a
 nun dube e baba naxan nabaxi kankan be.

²⁹ Na dube dangi xanbi, Yaxuba naxa a pungu

a xa die ma, a falafe ra, «N fa sigafe n benba

faxaxie nan yire. N na faxesa, wo n nagata n

benbae ragatade, gaburi naxan na Eferon Xitika

xa xe yire, ³⁰ Makipela xe fonme ra, Mamire fe

ma, Kanaan boxi ma. Iburahima na xe saraxi

Eferon Xitika nan ma, alako na xa findi a xa

mixi ragatade ra. ³¹ Iburahima ragataxi menni

ne, a nun a xa gine Sara. Isiyaga fan nagataxi

menni ne a nun a xa gine Rebeka. N tan fan Leya

ragataxi menni ne. ³² Na xe nun na fonme naxan

na naa, e saraxi Xitika nan ma.» ³³ Yaxuba to

bara ge a xa woyenyi masende a xa die be, a

naxa a sa sade ma, a fa laaxira, a a benbae li aligiyama.

50

Yaxuba xa ꞓon fe

¹ Yusufu naxa findigilin a baba ma, a masunbu, a wama. ² Na dangi xanbi, Yusufu naxa yaamari fi seribae ma e xa a baba fate sɔxɔ seri ra, alako a fure naxa bɔrɔ. E naxa na wali raba a baba Isirayila ra ³ xi tongo naani bun ma e xa naamunyi ki ma. Misirakae naxa a ꞓonfe raba xi tongo solofere bun.

⁴ ꞓon fe to bara ba a ra, Yusufu naxa a fala Misira mangɛ xa mixie bɛ, «N bara wo mayandi, xa n ma fe rafan wo ma, wo xa n waxɔnfe masen Misira mangɛ bɛ. ⁵ N baba n nakali nɛ, a naxɛ, <N fa na faxafe nɛ. I n nagatama gaburi nan kui n naxan gexi Kanaan bɔxi ma.> Na kui n wama sigafe nɛ n xa sa n baba ragata. N na gɛ, n fama.»

⁶ Misira mangɛ naxa a yaabi, «Siga, i xa sa i baba ragata alɔ a i rakalixi ki naxɛ.» ⁷ Yusufu naxa siga a baba ragatade. A naxa siga a nun Misira mangɛ xa konyie, Misira mangɛ xa mixi xungbee, Misira kuntigie, ⁸ a yetɛ xa denbaya, a taarae, nun a baba xa denbaya. E xa dimɛdie nun e xa xurusee gbansan naxa lu Gosen bɔxi ma. ⁹ Soorie nun soe ragie naxa Yusufu mati e xa gisee kui. Nama belebele nan nu e ra.

¹⁰ E to Atadi lonyi li Yurudɛn naakiri ma, e naxa ꞓon fe belebele raba. Yusufu naxa binyɛ fi a baba ma, a ꞓon fe xanin han xi solofere.

¹¹ Kanaankae naxa e ꞓɔxɔ dɔxɔ na maragatɛ xɔn

ma, naxan nabaxi Atadi xa lonyi ma. E naxa a fala, «Yi ꞓon fe findi fe belebele nan na Misirakae be.» Na nan a toxi e naxa «Misira ꞓon fe» xili fala na yire xun Yuruden naakiri ma.

¹² Na kui, Yaxuba xa die naxa e baba waxonfe raba alo a a fala e be ki naxe. ¹³ E naxa a xanin Kanaan boxi ma, e naxa a ragata Makipela xa xe yire fonme kui, Iburahima xe naxan sara Eferon Xitika ma alako na xa findi mixi ragatade ra Mamire seti ma. ¹⁴ Yusufu to ge a baba ragatade, a naxa gbilen Misira boxi ma, a nun a taarae nun mixi naxan birin a mati.

¹⁵ Yusufu taarae to bara a to e baba bara faxa, e naxa a fala, «Xa Yusufu fa won findi a gerefara, won fe ꞓaaxi naxan birin nabaxi a ra, a gberoxoma ne won ma.» ¹⁶ Na kui e naxa siga Yusufu yire, e a fala a be, «I baba yi nan falaxi muxu be beenun a xa faxa, a naxe, ¹⁷ <Wo yi fala Yusufu be, «N bara i maxandi, dije i taarae xa gbaloe fe ma a nun e xa yunubi, barima e bara fe ꞓaaxi raba i ra. N bara i maxandi, yakosi dije i baba Marigi Ala xa konyie ma.»» E to na masenyi fala Yusufu be, a naxa wa. ¹⁸ A taarae naxa e felen a bun ma, e fa a fala, «Muxu tan nan ya, i xa konyie.»

¹⁹ Yusufu naxa a fala e be, «Hali wo mu gaaxu. Ala mu na n tan xa ra. ²⁰ Wo lan ne n xun wo naxa fe ꞓaaxi raba n na, konɔ Ala naxa a masara fe fanyi ra alako n xa fe rakamali ꞓama nii ratangafe ra. ²¹ Yakosi hali wo mu gaaxu. N wo hayi birin fanma ne nun wo xa die.» A xa woyenyi naxa e boje sa.

Yusufu xa faxe

²² Yusufu naxa lu Misira, a tan nun a xa denbaya birin. A naxa ƚε kεmε ƚε fu soto simaya ra. ²³ Yusufu naxa a xa mamadie nun a tolobiteε to, a xa di Eframi naxee soto. A naxa Manasi xa di Makiri xa die to, a nee tongo a gbe die ra. ²⁴ Yusufu naxa a fala a taaraε bε, «N fan na faxafe nε, kɔnɔ Ala wo malima nε a fanyi ra. A fama nε wo tongode Misira, a wo xanin bɔxi ma a dennaxε laayidi tongo Iburahima, Isiyaga, nun Yaxuba bε.» ²⁵ Yusufu naxa Isirayila xa die rakali, a fa a fala, «Ala na wo mali gbilenfe ra Kanaan bɔxi ma, wo xa n fure xanin naa.»

²⁶ Yusufu laaxira a ƚε kεmε ƚε fu nan ma. E naxa a fure sɔxɔ seri ra alako a fate naxa bɔrɔ, e a ragata fure kankira kui Misira bɔxi ma.

Soso Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila
The Holy Bible in the Susu language of Guinea (Soso
Kitaabuie: Tawureta, Yabura, Inyila Bible)

copyright © 2015 Mission Evangélique Réformée Néerlandaise et les
Traducteurs Pionniers de la Bible

Language: Susu

Contributor: Mission Evangélique Réformée Néerlandaise

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

f1d08866-ea3e-5b9b-b506-e7690c5c61d2